

Het thema water wordt aangehaald als bespreekpunt. Deze komt namelijk niet specifiek terug in de BMA. Besloten wordt om binnen dit project niet extra op dit thema in te gaan bovenop de werkwijze van de BMA. Daardoor wordt het te complex.

Aan:
de voorzitter en leden van
Provinciale Staten van Drenthe

Assen, 29 november 2024
Ons kenmerk 48/5.8/2024001719
Behandeld door thema Landbouw & Landgebruik
Onderwerp: Intentieverklaring
Status: Ter informatie

Geachte voorzitter/leden,

Hierbij informeren wij u over 'de Drentse lelie' een initiatief van alle lelietelers (19) in Drenthe. De lelietelers zijn zich bewust van de zorgen die er leven bij de omgeving / inwoners en willen zich gezamenlijk inzetten om de benodigde verduurzamingsstappen te nemen. Alle Drentse lelietelers hebben daarom de handen ineengeslagen en zelf een initiatief opgezet met ondersteuning van Hilbrands Laboratorium(HLB) in Wijster. Er zijn de afgelopen jaren al stappen gezet in het kader van verduurzaming, maar de Drentse lelietelers zijn zich bewust van het feit dat bestaansrecht alleen voor handen is wanneer er nog meer stappen vooruit gezet worden.

Medio mei 2024 is een motie aangenomen in de Tweede Kamer om tot een reductie te komen van 50% van gewasbeschermingsmiddelen in de lelieteelt in 2030. De Koninklijke Algemeene Vereniging voor Bloembollen (KAVB) heeft daarbij een doelstelling gezet om in 2030 gelijk te zijn aan voedingsgewassen als het gaat om het gebruik van chemische gewasbeschermingsmiddelen. De Drentse lelietelers willen daar nog een stap verder in gaan en dit doel realiseren eind teeltjaar2027. Met het initiatief 'De Drentse lelie' willen alle lelietelers stappen zetten in de verduurzaming van de teelt. Doel is:

De impact van Drentse lelieteelt op het milieu en de omgeving aan het eind van 2027 verlagen naar een vergelijkbaar niveau als gangbare akkerbouwgewassen.

De telers willen deze doelstelling gaan realiseren door onder andere het gebruik van minder belastende producten, weerbaarder uitgangsmateriaal en sturen met sensoren. Het effect van deze aanpassingen zal worden weer gegeven in scores in de

biodiversiteitsmonitor volgens de KPI systematiek die de provincie ook hanteert in het kader van het programma Duurzaam Boeren Drenthe.

De komende maanden gaat Hilbrands Laboratorium (HLB) uit Wijster samen met de telers een projectplan uitwerken voor het initiatief 'De Drentse lelie'. HLB neemt ook de projectbegeleiding en de monitoring van de resultaten voor haar rekening.

Ondersteuning initiatief

Als Gedeputeerde Staten vinden wij het initiatief van de Drentse lelietelers een belangrijke stap vooruit in de verduurzaming van de teelt en de aandacht voor de omgeving. Voor de telers is het bovendien een behoorlijke verandering in werkwijze ten aanzien van arbeid en investeringen en verschillende externe factoren spelen een grote rol in het nemen van keuzes om aan de geformuleerde doelstelling te kunnen voldoen. Wij ondersteunen daarom dit initiatief en hebben daarom op 29 november een intentieverklaring ondertekend, samen met telers en HLB. Ook zijn wij voornemens om een financiële bijdrage beschikbaar te stellen voor de looptijd van het project. Hiervoor reserveren wij een totaalbedrag van 750.000 euro uit het budget SPUK Innovatieve Landbouw.

Programma Duurzame Bollenteelt Drenthe

Het programma Duurzame Bollenteelt Drenthe komt voort uit het Uitvoeringsprogramma Toekomstvisie Gewasbescherming 2030 van het Ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (LVVN) en loopt in 2025 af. De inzichten en leringen vanuit dit programma worden in het nieuwe initiatief 'De Drentse lelie' tot uitvoering gebracht in de praktijk. De telers zijn door resultaten uit het programma Duurzame Bollenteelt Drenthe overtuigd dat ze hier stappen mee kunnen zetten in de verduurzaming van de lelieteelt.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Drenthe,

, voorzitter

, secretaris

Intentieverklaring ‘Drentse lelie’

In dit document wordt beschreven wat de intenties zijn van de deelnemende partijen voor een toekomstbestendige lelieteelt in Drenthe. De deelnemende partijen aan deze intentieverklaring zijn de lelietelers in de provincie Drenthe, het Hilbrands Laboratorium (HLB) en de provincie Drenthe. Er zal een breed projectplan worden opgesteld waarin de overkoepelende doelstelling als volgt is geformuleerd:

De impact van Drentse lelieteelt op het milieu en de omgeving aan het eind van 2027 te verlagen tot een vergelijkbaar niveau als gangbare akkerbouwgewassen.

Dit initiatief is opgezet door alle Drentse lelietelers, dat is een unicum. De afgelopen jaren heeft de sector stappen gezet op het gebied van duurzaamheid. De Drentse lelietelers zijn zich bewust van het feit dat bestaansrecht alleen gegarandeerd is wanneer zij nog meer stappen gaan nemen. Met dit nieuwe initiatief lopen de Drentse lelietelers voorop in de ontwikkeling van omgevingsbewuste lelieteelt. De provincie Drenthe ondersteunt dit streven naar verduurzaming en neemt plaats in de nader te vormen klankbordgroep.

Onder deskundige begeleiding door het HLB zal elke Drentse lelieteler in 2025 starten met verdere verduurzaming van de lelieteelt. De bevindingen vanuit een eerder programma ‘Duurzame Bollenteelt Drenthe’ zullen hierin worden meegenomen. Het doel is dat eind 2027 het hele areaal lelieteelt een vergelijkbare impact op het milieu en de omgeving heeft die vergelijkbaar is met akkerbouwgewassen.

Voor de telers gaat deze verandering in werkwijze veel gevolgen hebben voor de hoeveelheid arbeid en investeringen. Deze veranderingen zijn zeker niet zonder risico. Verschillende externe factoren spelen een grote rol in het nemen van keuzes om aan deze ambitie te kunnen voldoen. De uitdagingen die er zijn zullen per bedrijf verschillen en zullen zeer divers zijn. Daarom is het van belang dat de partijen die bijdragen aan deze intentie de verantwoordelijkheid hiervoor nemen.

Intenties binnen de verklaring:

- 🌐 De lelietelers in Drenthe zijn aangesloten en zetten zich in om de impact van Drentse lelieteelt op het milieu en de omgeving aan het eind van 2027 te verlagen naar een vergelijkbaar niveau als gangbare akkerbouwgewassen. Hiervoor wordt een breed projectplan opgesteld.
- 🌐 De lelietelers leveren een inkind bijdrage (uren, inspanning, dataverzameling, uitvoeren van proeven)
- 🌐 De lelietelers markeren hun percelen zichtbaar voor een breed publiek
- 🌐 De lelietelers stemmen hun teeltstrategie af op de nabije omgeving
- 🌐 De provincie Drenthe draagt bij aan de financiering van het project tot medio 2029
- 🌐 De provincie heeft als uitgangspunt voor de landbouw: geen provinciale regels bovenop Nationale en Europese wetgeving (*coalitieakkoord 2023-2027*)
- 🌐 De resultaten worden weergegeven in het KPI-dashboard
- 🌐 Kennisdeling met betrokkenheid van telers, gemeenten, provincie en inwoners
- 🌐 Communicatie en inzet vindt plaats vanuit inhoudelijke betrokkenheid en expertise
- 🌐 Inwoners worden betrokken bij de resultaten en op de hoogte gehouden van de voortgang

Het beoogde project duurt 4,5 jaar (tot medio 2029) en bestaat uit 3 werkpakketten, namelijk:

1. KPI's en monitoring 2. Begeleiding praktijkbedrijven 3. Communicatie

Met als doel om de impact van Drentse lelieteelt op het milieu en de omgeving verlagen naar een vergelijkbaar niveau als gangbare akkerbouwgewassen aan het eind van 2027.

Het initiatief van de Drentse lelietelers wordt begeleid door kennisinstituut HLB te Wijster. HLB is een onafhankelijke instelling die zich richt op onderzoeken en feiten.

'Wat we vandaag doen bepaalt hoe de wereld er morgen uitziet.'

Drentse lelieteelt 0.0

Inleiding

De bollensector heeft zich de afgelopen jaren enorm ingezet op het gebied van duurzaamheid. Dit door het verbeteren en toepassen van milieuvriendelijkere teeltmethoden met minder milieubelasting tot gevolg. Echter de druk om nog verder te verduurzamen neemt toe, zowel vanuit de burger als de overheid. De regionale leliebollensector heeft dit aangevoeld en wil zich **gezamenlijk** inzetten om de benodigde verduurzamingsstappen te nemen. Alle Drentse lelieteelers hebben de handen in een geslagen om samen met de provincie Drenthe een initiatief op te zetten. Deze samenwerking is een unicum te noemen.

De provincie Drenthe werkt actief aan verduurzaming van de landbouw in verbinding met de natuur en werkt aan versnelling van dit proces. Hiermee loopt de provincie Drenthe voorop als het gaat om duurzame landbouw en een gezonde leefomgeving. Medio mei 2024 is een motie aangenomen in de tweede kamer om tot een reductie te komen van 50% van gewasbeschermingsmiddelen in de lelieteelt in 2030. De KAVB (Koninklijke Algemeene Vereniging voor Bloembollen) heeft daarbij een doelstelling gezet om in 2030 gelijk te zijn aan voedingsgewassen als het gaat om het gebruik van chemische gewasbeschermingsmiddelen. De hoofddoelstelling van de lelieteelers uit Drenthe streeft beide gestelde doelen voorbij en wil daarmee, samen met de provincie, voorop lopen in de verduurzaming van de teelt.

Commented [redacted]: wat gebeurd hier al in nh of zh?

Commented [redacted]: er zal dan een 0-punt meten worden gedefinieerd lijkt me?

Probleemstelling

Het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in de lelieteelt leidt tot polarisatie tussen de bevolking binnen de provincie Drenthe. Deze polarisatie brengt veel onrust met zich mee. Voor veel partijen wordt de situatie uitzichtloos. Het is van belang duidelijkheid te scheppen en doelen te stellen. Mensen moeten zich veilig kunnen voelen in hun eigen leefomgeving. Dat geldt voor zowel de bewoner in de provincie als de bloembollenteeler.

Bloembollenteelers voelen zich verplicht het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen terug te dringen om hun voortbestaan te kunnen waarborgen. De teelt bevindt zich in een transitie waarin de stappen die genomen worden steeds groter zijn en sneller gaan. De vraag naar verandering van de teelt is groot, daarmee zijn de investeringen ook groot. De stappen die gemaakt gaan worden door de Drentse lelieteelers zijn enorm en zullen van grote impact zijn op de bedrijfsvoering zijn.

Doel

Het doel van dit project is een toekomstbestendige lelieteelt in Drenthe te ontwikkelen. Een teelt waar zowel de bloembollensector als de Provincie trots op kunnen zijn. De hoofddoelstelling van het project is:

De lelieteelt in Drenthe is in milieubelasting gelijk aan voedingsteelten in 2028.

Met deze doelstelling lopen de lelieteelers samen met de provincie Drenthe voorop in omgevingsbewuste bloembollenteelt. Dit initiatief is opgezet door **alle Drentse lelieteelers**. Dat is een **unicum**. Deze telers zijn zich bewust van het feit dat bestaansrecht alleen voor handen is wanneer verandering plaats gaat vinden.

Kennis die is opgedaan in eerder uitgevoerde programma's of onderzoekstrajecten worden gebruikt om deze doelstelling te behalen. De kennis, uit bijvoorbeeld Duurzame Bollenteelt Drenthe, wordt

Commented [redacted]: Even nadenken over het risico/gevolg van deze zin, het moet zich niet omdraaien in dat beide (voedingsteelt en lilies) even "slecht" zijn.

Commented [redacted]: misschien meer richting "intensieve"teelt of niet?

Commented [redacted]: 2de keer ☐

ingezet in de praktijk. Er wordt gestreefd naar weerbare planten en teeltsystemen die de inzet van chemische gewasbeschermingsmiddelen drastisch terugdringen.

Door het gezamenlijke doel om de lelieteelt in Drenthe voorop te laten lopen in de verduurzaming van de teelt kan de polarisatie in de provincie geremd worden. Er wordt duidelijkheid gecreëerd voor de teler als voor de burger door de leliebollensector en door de provincie. Door dit initiatief worden bovenwettelijke maatregelen onnodig en kan de lelieteelt gezien worden als ieder ander landbouwgewas.

Opzet

Het project gaat in de meest brede zin bijdragen aan verduurzaming van de lelieteelt zodat de lelieteelt past in de provincie Drenthe. Om deze stappen te maken biedt de BiodiversiteitsMonitor Akkerbouw (BMA) passende handvatten. Deze zal leidend zijn in de uitvoering van het project en in de controle op de resultaten.

De bloembollenbedrijven die deelnemen aan het project zullen begeleiding nodig zijn om de hoofddoelstelling te behalen. Een lelieteeler kan dit niet alleen en zal, zeker in de beginfase van het project, intensief ondersteund en gestimuleerd worden.

Communicatie is een belangrijk item binnen het project. Met de juiste communicatie valt of staat het succes van het project. De landelijke sector, bestuurders en inwoners van Drenthe zijn op de hoogte van de resultaten en de duurzame Drentse lelieteelt is letterlijk en figuurlijk zichtbaar voor iedereen. Drenthe wordt groen.

Het initiatief wordt begeleid door het kennisinstituut HLB. HLB beschikt over de benodigde expertise op het gebied van de bloembollenteelt, beschikt over onderzoeksfaciliteiten een breed netwerk en heeft ruime ervaring in onderzoek, begeleiding en communicatie binnen en buiten de sector. Niet onbelangrijk is dat HLB een onafhankelijke instelling is die zich richt op onderzoeken en feiten.

Monitoring en sturen op KPI's

Hiervoor wordt de BMA ingezet. De BMA is een monitoringssysteem hoe duurzaamheid op een landbouwbedrijf te borgen. De doelstelling is om deze methode in te zetten voor de lelieteelt in Drenthe waarbij de elementen uit de BMA die passen bij de lelieteelt worden gebruikt of worden gefinetuned op de lelieteelt. De belangrijkste doelstelling is de milieubelasting waarbij de lelieteelt in 2028 vergelijkbaar is aan voedingsgewassen. Voor het meten van de milieubelasting wordt de milieumeetlat of vergelijkbare systematiek gebruikt. De resultaten van de metingen worden inzichtelijk gemaakt via een score indeling die overzichtelijk is en weergegeven op provincieniveau.

Daarnaast houdt de BMA systematiek rekening met KPI's als het gaat om diversiteit (bouwplan, rustgewassen), bodem (bedekking, organische stof balans, stikstofbalans en carbon footprint) en natuur (natuur- en landschapsbeheer).

Specifiek uitgewerkt: In de BMA zitten 8 doelen (KPI's) verwerkt. Hoe dichter een lelieteeler bij een doel zit, hoe hoger hij scoort op de BMA. Deze KPI's zijn:

- Percentage rustgewassen in rotatie
- Organische stofbalans
- Gewasdiversiteit
- Percentage bodembedekking
- Percentage Natuur- en landschapsbeheer
- Stikstofbedrijfsoverschot
- Milieubelasting gewasbeschermingsmiddelen
- Carbon Footprint

daarnaast 3 Drentse KPI's meenemen:

Commented [redacted]: Kunnen we hier ook een link maken naar de opzet en uitvoering van Duurzaam Boeren Drenthe? Afstemmen met [redacted]

Commented [redacted]: Weglaten? Of welke andere systematieken toelichten?

Commented [redacted]: Ook in dit stuk de link leggen naar Duurzaam Boeren Drenthe en de aanpak die in ontwikkeling is voor de akkerbouw.

- Gewasrotatieindex
- Ammoniakemissie
- fosfaatbodemoverschot

Met deze KPI's worden doelen heel duidelijk. Resultaten worden bijgehouden en deelnemers verplichten zich tot een goede registratie. Per bedrijf wordt in kaart gebracht wat de uitgangspositie is. Daarbij wordt duidelijk op welke punten begeleiding nodig is en waar inzet gepleegd gaat worden om uiteindelijk tot de juiste resultaten te komen. Dit zal bedrijfsspecifieke inzet zijn.

Begeleiding praktijkbedrijven

De bedrijven die deelnemen aan het project zullen begeleiding nodig hebben om de hoofddoelstelling te behalen. Een lelieteler kan dit niet alleen en zal, zeker in de beginfase van het project, intensief ondersteund en gestimuleerd worden. In latere fases moeten telers aangehaakt blijven en zich ondersteund blijven voelen. De doelstellingen moeten worden behaald en behouden.

Onderwerpen waar telers begeleiding en ondersteuning nodig zijn.

Milieubelasting

Er gaan bewustere keuzes gemaakt worden over het gebruik gewasbeschermingsmiddelen. Middelen met een hogere milieubelasting moeten worden vermeden. Een overzicht van deze middelen met de bijbehorende milieubelasting moet beschikbaar zijn. Daarbij zal het helpen om een korte beschrijving beschikbaar te hebben hoe de preciezere werking is van ieder middel. Hierdoor kunnen bewustere keuzes, correct gemaakt worden.

Assortiment keuze

Het assortiment lelies is erg bepalend voor het gebruik van de hoeveelheid gewasbeschermingsmiddelen. Er bestaan cultivars die zeer weerbaar zijn tegen de inval van schimmelziekten en virus. Binnen het project wordt actief gewerkt aan het stimuleren van het telen van sterke cultivars en uitfasering van zwakke cultivars. Bij de indeling van percelen kan rekening gehouden worden met het sorteren op gevoelige en weerbare rassen. Zo kan in jaar 1 van het project gedeeltelijk grote milieubelasting gespaard worden.

Opleiding erfbetreders

De erfbetreder bij de teler is van grote invloed op de activiteiten die op het bedrijf plaatsvinden. Adviezen die gegeven worden op het bedrijf worden vaak overgenomen. Het is daarom van belang de erfbetreders ofwel adviseurs mee te nemen in dit project. Ze zullen gestimuleerd worden actief deel te nemen en mee te denken aan de te behalen doelstellingen.

Betrekken contractgevers

Van een groot gedeelte van de in Drenthe geteelde lelies is de eigenaar afkomstig uit Noord- of Zuid-Holland. Deze eigenaren zijn de zogenoemde contractgevers. De lelies worden geteeld op contract in Drenthe. Bij deze partijen zal het duidelijk moeten zijn aan welk project de contractgever werkt en wat daarbij de doelstellingen zijn. Dit heeft direct gevolgen voor de assortiment bepaling van de contractgever. Maar ook op het onderhoud van de gewassen die in enkele gevallen niet meer gedaan kan worden zoals gedaan werd.

Bemiddeling en ondersteuning is nodig om contractgevers mee te krijgen en aan te laten haken.

Bijeenkomsten en individuele gesprekken zijn hiervoor een must.

Van experiment naar gangbare teelt

Er is veel onderzoek gedaan in de lelieteelt naar de verduurzaming van de teelt. Die verduurzaming is reeds ingezet, maar wordt met dit project verder opgeschaald. De experimenten uit het verleden zullen

Commented [redacted]: In dit hoofdstuk nog iets toevoegen dat deze KPI's overkoepelt zijn en ook gebruikt worden op gangbare akkerbouw bedrijven? En hierdoor inzichtelijk wordt wat de doelen zijn waar aandacht voor nodig is, omdat deze anders scoren?

Commented [redacted]: Dubbel, heb ik hierboven ook al gelezen. Ergens aanpassen

Commented [redacted]: Misschien een idee om een soort alternatieven tabel op te stellen? Voor teler en adviseurs? Zodat de teler zelf ook actief kan kijken, he mijn adviseur adviseert middel X, maar als ik een andere keuze maak, heb ik minder milieubelasting en vergelijkbaar effect

Commented [redacted]: hoe dit de bereiken?

Commented [redacted]: Is het ook mogelijk om deze contractgevers financieel iets te laten doen? Sturen op Vergoeding per deelnemer bv?

moeten worden toegepast op grotere schaal. Dit betekent dat er op praktijkschaal nieuwe methoden getest kunnen worden, maar tegelijkertijd dat een gehele andere aanpak op bepaalde percelen plaatsvindt. In 2028 moeten alle percelen met lelies in Drenthe voldoen aan de doelstellingen en is daarmee een nieuwe 'gangbare Drentse teelt'.

Bodem

Om te kunnen sturen op bodemgezondheid moet kennis vergaard worden over de specifieke bodems. Dit betekent dat er bodemanalyses gedaan worden om tot optimale omstandigheden te komen voor de teelt van lelies. Sturen op de nutriëntenhuishouding in de bodem om op die manier een weerbaarder gewas te creëren is het doel. Weerbare gewassen zijn minder afhankelijk van gewasbescherming.

Bouwplan

Om te kunnen sturen op een optimaal bouwplan is specifieke kennis nodig. Ieder bedrijf heeft zijn eigen redenen om een bepaald bouwplan te handhaven. De lelieteelt in Drenthe vindt veel plaats op externe percelen. Dit betekent dat de grond waarop de lelieteelt plaatsvindt gehuurd, gepacht of geruimd is. Langere samenwerking met verhuurder vindt regelmatig plaats. Die kan een veehouderij zijn waarin de mestruimtes ook meespelen in het veruilen van gronden. Hierdoor is de invloed op het bouwplan minder makkelijk. Samenwerking met deze partijen en goede communicatie is een vereiste. Diegene die grond beschikbaar stelt voor lelieteelt in Drenthe wordt op de hoogte gebracht van dit project en waar nodig zullen gegevens over bijvoorbeeld bouwplan, mestgebruik en gewasbeschermingsmiddelen beschikbaar gesteld worden.

Borging gegevens

De deelnemende bedrijven zullen gegevens beschikbaar moeten stellen om deel te kunnen nemen. HLB zal deze gegevens verzamelen. Dit gaat bijvoorbeeld om de spuitgegevens van percelen die onderdeel zijn van de nieuwe gangbare lelieteelt. Op een vertaalde methode worden de resultaten gecommuniceerd met provincie en andere belangstellenden. HLB is verantwoordelijk voor het verzamelen van de gegevens en het borgen van de veiligheid van deze gegevens. In geen enkel geval komen spuitgegevens in het openbaar.

Communicatie

Communicatie is een belangrijk item binnen het project. Met de juiste communicatie valt of staat het succes. Binnen dit onderwerp wordt onderscheidt gemaakt tussen drie hoofddoelgroepen, nl:

- Sector
- Maatschappelijke partners
- Omgeving
- Bestuurders

Sector

De communicatie naar de sector is van belang voor het draagvlak voor het project maar ook voor een springplank naar de rest van lelie-telend Nederland.

Binnen het project worden de lijntjes kort gehouden en worden alle deelnemers op de hoogte gehouden van de ontwikkelingen die gaande zijn. Onderling wordt kennis en ervaring uitgewisseld. Dit kan door het houden van bijeenkomsten maar ook vooral door het oprichten van studieclubs binnen het project. In een studieclub worden bijeenkomsten georganiseerd voor demo's maar ook om verdiepende kennis op te doen op bepaalde onderwerpen om uiteindelijk de lelieteelt op het eigen bedrijf milieuvriendelijker te kunnen maken.

Maatschappelijke partners en overheden

De maatschappelijke partners in dit project worden actief betrokken bij het project. Ze krijgen updates van de voortgang door bijeenkomsten die georganiseerd worden of door het project op de vaste agenda terug te laten komen van desbetreffende partner.

Commented [redacted]: welke zijn hier juist interessant? benoemen, eventueel overlap met andere projecten die lopen?

Commented [redacted]: Kan hier ook eventueel nagedacht worden dat onderlinge afstemming over locatiekeuze ook aandacht heeft in de meerjarige planning waar te telen?

Commented [redacted]: :Haakje samenwerking akkerbouw-veehouderij. Project niet te groot maken, maar wel even goed nadenken waar koppelkansen liggen

Commented [redacted]: hierin hebben we wat ervaring met veehouderij en akkerbouw, goe dom hier niet het wiel nogmaals uit te vinden, maar juist sector overschrijdend samenwerken...

Commented [redacted]: :geanonimiseerd

Commented [redacted]: Ik begrijp deze opmerking, en is ook zeker belangrijk maar zal het niet zo benoemen, zorgt alleen maar voor achterdocht.

Commented [redacted]: goede machtiging onder laten liggen

Commented [redacted]: = deelnemers? Of is dat nog een andere hoofddoelgroep

Deze partners krijgen een adviserende klankbord rol binnen het project. Daarmee krijgen ze een indirecte invloed op de richting die het project opgaat.

Omgeving

De omgeving moet geïnformeerd worden en blijven over het project. Wanneer dit niet voldoende en correct gedaan wordt, is het belang van het project nihil. Alle participanten van het project dragen actief naar buiten dat de leliesector in Drenthe voorop loopt en op die manier bestaansrecht kan hebben. Dit kan via de sociale media, website maar ook bij interviews voor TV op krant. Daarbij worden de percelen die deelnemen aan het project gekenmerkt door middel van een herkenbaar bord met logo op de percelen met verwijzing naar de website waar staat beschreven waar het perceel aan voldoet. Dit zonder getallen te noemen, maar door te werken met kleuren als een energielabel.

Bestuurders

Bestuurders worden op de hoogte gehouden door lezingen en presentaties over dit project. Daarbij kan er jaarlijks een schriftelijke update gedaan worden die verspreid wordt onder de bestuurders van zowel gemeenten, waterschappen als provincie zodat deze goed geïnformeerd blijven over de voortgang van het project. Hiermee worden extra regelgeving op de lelieteelt binnen de regio voorkomen.

Organisatie

Het projectmanagement en de begeleiding valt onder de verantwoordelijkheid van HLB. Het toezicht op de voortgang van het behalen van de gestelde doelen in het project wordt door HLB gedaan. Twee maal per jaar vindt een ijkmoment plaats waarin de projectgroep overlegt over de voortgang. Deelnemers van de projectgroep zijn vertegenwoordigers van de provincie Drenthe, de Drentse lelieteelers en HLB. [Onderdeel van het projectmanagement is de communicatie en organisatie en uitvoering daarvan.](#)

De deelnemersgroep zijn alle uitvoerende deelnemers van het project. Dit zijn alle Drentse lelieteelers en vertegenwoordigers van de provincie Drenthe. De projectgroep heeft in haar bijeenkomsten de lijn uitgestippeld die richting geeft aan de uitvoering. De deelnemersgroep komt 1 a 2 maal per jaar bijeen om kennis te nemen van de richting van de projectgroep en deze te toetsen op praktische haalbaarheid. Tevens zijn dit momenten om de voortgang te bespreken en te evalueren.

De klankbordgroep geeft adviezen op de richting die ingezet is door de projectgroep, maar ook op de voortgang die de deelnemersgroep heeft gemaakt. Op deze manier kan de klankbordgroep van invloed zijn op de uitvoering van het project. Alle betrokken stakeholders zijn deelnemer aan de klantbordgroep. Zowel bestuurlijk als ambtelijk niveau wordt betrokken en geïnformeerd.

Commented [redacted]: [redacted]: kan de provincie dit ook zo uitdragen?

Commented [redacted]: Ik zou ons als provincie onderdeel van de klankbordgroep laten zijn. Daarnaast zijn we subsidiegever en vanuit die rol zullen we in de beschikking opnemen op welke wijze en wanneer een rapportage over de voortgang moet worden ingeleverd.

Commented [redacted]: Hiervoor geldt hetzelfde als de vorige opmerking.

Duur

De looptijd van het project is 4,5 jaar waarbij de start datum 1 december 2024 is. De einddatum van het project is 1 juni 2029. De start dient als aankondiging van het initiatief. De startdatum van 1 december is bewust gekozen vanwege de voorbereiding die een teler moet maken voor de start van het groeiseizoen in 2025. In groeiseizoen 2025 worden de eerste acties ondernomen op de leliepercelen in Drenthe. Tevens wordt 2025 gebruikt om het project in te richten en budget vrij te maken.

Begroting

Jaar	Deelprestatie	Kortetoelichting	Uren	Uurtarief	Kosten(€)
2025	Opstellen project	Uitverkenen opstellen i.s.m stakehoiders	104	135 €	14.040
2025-2028	Coaching telers (19)	BMA data verzamelen, doelstellingen formulieren, puuteler opstellen	1520	110 €	167.200
2025-2028	Adviseurs en informeren contractgevers	Contractgevers betrekken en betrokken houden bij het project	152	110 €	16.720
2025	Bijeenkomst adviseurs en erbtreders	Update geven over aanbodes project	16	135 €	2.160
2025-2028	Bijeenkomst projectgroep	1 moment voortgang 2 per jaar	320	135 €	43.200
2025-2028	Bijeenkomst klankbordgroep		160	135 €	21.600
2025-2028	Bijeenkomst deelnemersgroep		260	85 €	22.100
2025-2028	Pleiaire bijeenkomst kerninsideling	Open kennis middag (betrokken) sector, Telers, adviseurs, erbtreders, contractgevers, ect.	260	85 €	22.100
2025-2028	Studiegroepen	3 studiegroepen met 6-7 telers, 3 momenten per jaar	288	85 €	24.480
2025-2028	Veld demonstratie	3a 4 lijkmomenten eventueel samen met studiegroep moment	128	135 €	17.280
2025-2028	Voorlichting/ publicatie	Pers, sociale media, website, provincie, telers, HLB, sector	1472	110 €	161.920
2025-2028	PR kosten				45.000
2025-2028	Borging resultaten	Monitoring, bijsturing, bundeling	1520	135 €	205.200
2025-2028	Bijzage telers	Uitvoering monitoring, bijsturing	3040	85 €	258.400
2025-2028	Reportage stakehoiders		32	135 €	4.320
2025-2028	Reportage publiek		64	135 €	8.640
2025-2028	Projectleiding		736	135 €	99.360
2025-2028	Projectadministratie		160	135 €	21.600
2029	Afsluiting/ oplevering project		150	110 €	16.500
				Totaal	€ 1.171.880

Agendapunt voor de vergadering van Gedeputeerde Staten van Dlesrenthe

Statenbrief

Algemene gegevens		Themamanager
Opsteller	█ tst. 5084	Rianne Vos
Thema	Landbouw & Landgebruik	
Datum	5 november 2024	<i>Paraaf en advies</i> <i>Bespreekstuk</i>
Uiterste behandeldatum in GS: 26 november 2024 Toelichting: Dit ivm tekenen intentieverklaring op 29 november 2024		
Verwijzing naar programma begroting		Akkoord portefeuillehouder
2: Landelijk gebied		Jisse Otter
Intern voorbereid met		Akkoord provinciesecretaris
1. █ – Communicatie 2. █ – WBM 3. █ - FPC 4. █ – I&S 5. █ - BPJ		Wim Brenkman
Archivering		Communicatie
Soort overeenkomst:	Intentieverklaring	<i>Openbaar:</i> Ja, na 29 november ivm persmoment
Datum:	Registratienummer:	<i>Persbericht:</i> Ja op 29 november
	nr.	<i>Bekendmaking:</i> Niet van toepassing
	nr.	

Onderwerp

Ondertekenen van de intentieverklaring, het initiatief "De Drentse lelie" van de Drentse lelietelers.

Advies

1. In te stemmen met de intentieverklaring "de Drentse lelie", een project van alle Drentse lelietelers.
2. Een totaalbedrag van € 750.000,-- te reserveren vanuit het budget van SPUK Innovatieve Landbouw NN voor het project "de Drentse lelie" het project van alle Drentse lelietelers.
3. Gedeputeerde Otter aan te wijzen om de intentieverklaring namens GS te ondertekenen op 29 november 2024.
4. In te stemmen met de brief aan Provinciale Staten.

Beslissing GS

Inleiding

- a. Algemeen

In Drenthe is de bollenteelt een veelbesproken onderwerp. Er is vooral veel te doen over het

gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Ondanks de stappen die de afgelopen jaren al zijn gezet in de sector op het gebied van verduurzaming neemt de druk om verder te verduurzamen in de sector toe, zowel vanuit de inwoners als de overheid.

Drentse lelietelers zijn zich bewust van de zorgen die er leven bij de omgeving/inwoners en willen zich gezamenlijk inzetten om de benodigde verduurzamingsstappen te nemen. Alle Drentse lelietelers hebben de handen in een geslagen om samen met de provincie Drenthe een initiatief op te zetten. Medio mei 2024 is een motie aangenomen in de Tweede Kamer om tot een reductie te komen van 50% van gewasbeschermingsmiddelen in de lelieteelt in 2030. De Koninklijke Algemeene Vereniging voor Bloembollen (KAVB) heeft een doelstelling gezet om in 2030 gelijk te zijn aan voedingsgewassen als het gaat om het gebruik van chemische gewasbeschermingsmiddelen. De Drentse lelietelers willen daar nog een stap verder in gaan door dit doel te realiseren eind teeltjaar 2027. Met het initiatief 'De Drentse lelie' willen alle lelietelers stappen zetten in de verduurzaming van de teelt. Doel is:

De impact van Drentse lelieteelt op het milieu en de omgeving verlagen naar een vergelijkbaar niveau als gangbare akkerbouwgewassen aan het eind van 2027.

De telers willen dit gaan doen door bijvoorbeeld het gebruik van minder belastende producten, weerbaarder uitgangsmateriaal en sturen met sensoren. Het effect van deze aanpassingen zal worden weer gegeven in scores in de biodiversiteitsmonitor(KPI). Tevens zullen er kennissessies voor telers worden georganiseerd om van elkaar te leren. Hilbrands Laboratorium (HLB) uit Wijster gaat het project 'De Drentse lelie' samen met de telers in uitvoering brengen en een projectplan opstellen voor de verdere uitwerking. HLB neemt ook de monitoring van de resultaten voor haar rekening.

De teeltstrategie zal worden afgestemd op de nabije omgeving. Dat wil zeggen dat de telers starten met de nieuwe werkwijze op percelen die in de nabijheid van of in dorpskernen liggen. Inwoners worden betrokken bij de resultaten en op de hoogte gehouden van de voortgang. De percelen zullen zichtbaar worden gemarkeerd met borden, waarop ook uitleg staat over de werkwijze.

b. Europese aspecten
Niet van toepassing

c. Economie/werkgelegenheid
De lelieteelt is voor Nederland economisch van groot belang en biedt in onze regio veel werkgelegenheid. De laatste jaren nemen de zorgen van maatschappelijke organisaties en omwonenden toe over het effect van chemische gewasbeschermingsmiddelen op de volksgezondheid, natuur en milieu.
Voor de sector is het van groot belang om hierop in te spelen en zo haar positie te behouden.

d. Participatie
Het project 'De Drentse lelie' is primair een samenwerking van alle Drentse lelietelers en de uitvoerende partij HLB (Hilbrands laboratorium te Wijster).

Tevens zullen de 19 lelietelers een in kind bijdrage inleggen van 250.000 euro hiermee verbinden ze zich voor de gehele looptijd van “de Drentse lelie”, de intentie komt vanuit de sector zelf en daardoor is de betrokkenheid groot en zal naar verwachting de uitval van telers minimaal zijn.

HLB heeft de intentie om maatschappelijke partners te betrekken bij de uitwerking van het projectplan. Het idee is dat deze maatschappelijke partners in het project een adviserende rol krijgen in een adviesorgaan/ klankbordgroep die een aantal keren per jaar bijeen komt. Momenteel vinden gesprekken plaats met een aantal maatschappelijke partners waaronder Natuur en Milieufederatie, gemeenten en waterschappen over deelname aan dit adviesorgaan/klankbordgroep. De provincie krijgt binnen het project ook een rol in dit adviesorgaan/klankbordgroep.

Advies

1. In te stemmen met de intentieverklaring “de Drentse lelie”, een project van alle Drentse lelietelers.
2. Een totaalbedrag van € 750.000,- te reserveren vanuit het budget van SPUK Innovatieve Landbouw NN voor het project “de Drentse lelie” het project van alle Drentse lelietelers.
3. Gedeputeerde Otter aan te wijzen om de intentieverklaring namens GS te ondertekenen op 29 november 2024.
4. In te stemmen met de brief aan Provinciale Staten.

Beleidsopgave uit de begroting

2: Landelijk gebied

2.01 Landbouw

2.02 Water

2.03 Natuur

Argumenten

1.1 Het project staat symbool voor de (noodzakelijke) verduurzaming in de liliesector.

De sector wil met dit initiatief gezamenlijk stappen gaan zetten in het terugbrengen van de milieubelasting in de lieweeteelt. De lelietelers die deelnemen aan het project hebben begeleiding nodig om de hoofddoelstelling te behalen. Een lelieteeler kan dit niet alleen en zal, zeker in de beginfase van het project, intensief ondersteund en gestimuleerd moeten worden.

Communicatie is een belangrijk item binnen het project. Met de juiste communicatie valt of staat het succes van het project. De landelijke sector, bestuurders en inwoners van Drenthe zijn op de hoogte van de voortgang en de resultaten, de duurzame Drentse lieweeteelt is letterlijk en figuurlijk zichtbaar voor iedereen. Er is voor de liliesector gekozen, omdat deze teelt het grootste areaal heeft in Drenthe. De ervaringen die hier opgedaan worden kunnen ook in andere teelten een rol gaan spelen. De kennisdeling en opgedane ervaringen binnen dit project zal in elk geval zorgen dat andere bollenteelers hier ook van kunnen profiteren.

Het initiatief wordt begeleid door het kennisinstituut HLB. HLB beschikt over de benodigde expertise op het gebied van de bloembollenteelt, beschikt over onderzoeksfaciliteiten een breed netwerk en heeft ruime ervaring in onderzoek, begeleiding en communicatie binnen en buiten de sector. Niet onbelangrijk is dat HLB een onafhankelijke instelling is die zich richt op onderzoeken en feiten.

1.2 Op deze manier wordt commitment verbreed met het programma doelsturing in de landbouw

In Drenthe is reeds gestart met het programma Duurzaam Boeren Drenthe binnen de melkveesector. Tevens loopt er een pilot voor de akkerbouwsector met betrekking tot doelsturing. Door te sturen op een set van Kritische Prestatie Indicatoren(KPI's) heeft de agrariër zelf keuzemogelijkheden om bepaalde doelstellingen met betrekking tot duurzaamheid te behalen.

Door in het project 'De Drentse Lelie' ook te gaan werken met een vergelijkbare KPI-systematiek sluit dit goed aan bij de andere sectoren en draagt dit bij aan de ontwikkeling van een robuust beoordelingssysteem.

De BiodiversiteitsMonitor Akkerbouw (BMA) biedt passende handvatten om dit uit te kunnen werken en is daarom leidend in de uitvoering van het project en in de controle op de resultaten.

2.1 Binnen deze specifieke uitkering is budget beschikbaar wat ingezet kan worden om emissies naar water en lucht te verminderen.

De uitwerking van de subsidiebeschikking volgt na de positieve besluitvorming in uw college over het beschikbaar stellen van het bedrag. De subsidiebeschikking zal samen met het thema I&S worden opgesteld, hierin nemen we de voorwaarden op wat we als resultaat van het project willen zien. Er zal hierna een nieuw GSstuk volgen waarin het projectplan en hiermee ook de financiering verder wordt toegelicht.

3.1 Met het ondertekenen van deze intentieverklaring onderschrijft de provincie het belang van de verduurzaming in de lelieteelt.

Een belangrijke stap om de landbouw perspectief in Drenthe te behouden.

Tijdsplanning

Looptijd 4,5 jaar

start 1 januari 2025 t/m juni 2029 (4 teeltseizoenen met uitloop voor dataverwerking)

Financiën

Het betreft een reservering van het totaalbedrag van € 750.000,-- ten laste van het budget SPUK Innovatieve Landbouw NN (3730314 / 450008) voor het begrotingsjaar 2025. Bij het opstellen van de beschikking vindt ook een staatssteuntoets plaats.

Bijlagen

0. Statenbrief
1. Intentieverklaring
2. Concept projectplan

Risico's

Er loopt een rechtszaak bij de RvS over een mogelijke Natura 2000-vergunningplicht voor lelieteelt en/of het bijbehorende gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Deze uitspraak kan effect hebben op de praktische uitvoering van het project. Echter, wat de uitkomst ook is, de verduurzaming van de teelt zal nodig blijven.

Kanttekeningen vanuit de organisatie

Niet van toepassing

Memo POHO Landbouw en Landgebruik	
Gedeputeerden	Jisse Otter, Willemien Meeuwissen, Egbert van Dijk, Yvonne Turenhout
Afschrift	Deelnemers PoHo
Datum	12 november 2024
Poho datum	18 november 2024
Opsteller	██████████ Toestelnummer: ██████████
Afgestemd met	██
Onderwerp	Intentieverklaring "De Drentse lelie"
Doel memo	☒ Ter discussie ☐ Ter informatie
Bijlage	Intentieverklaring, GSnota, concept projectplan
Naar GS	ja

Advies/Vraag

Kennismaken van de intentieverklaring en deze voor instemming voorleggen aan GS.

Inleiding

Alle lelietelers in Drenthe hebben zich verenigt en willen gezamenlijk stappen zetten in de verduurzaming van de lelieteelt. Met als doel een vergelijkbare milieubelasting als de gangbare akkerbouw gewassen.

Argumenten

De lelietelers zijn zich bewust van het feit dat voor behoud van de teelt iets moet gebeuren, de maatschappelijke druk neemt toe. Daarom is het belangrijk dat alle telers gezamenlijk achter dit project staan. Tevens moet er in 2030 een reductie zijn van 50% in het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen, met dit project nemen de telers hier zelf de regie in.

Risico's

x

Vervolgstappen (aanpak/uitvoering)

Middels een intentieverklaring welke wordt ondertekend door HLB, alle lelietelers in Drenthe en de provincie Drenthe wordt het startsein gegeven voor dit project.

In 2025 zullen de telers met 1 gekozen perceel ervaringen opdoen met duurzame(re) oplossingen de toepasbaar zijn in de lelieteelt, met als doel dat in teeltjaar 2028 alle leliepercelen een grote stap hebben gezet in de verduurzaming. Daardoor zal de milieubelasting vergelijkbaar worden aan dat van andere gangbare akkerbouwgewassen (denk aan aardappelen, suikerbieten).

Monitoring zal plaatsvinden dmv het KPI-dashboard wat in ontwikkeling is voor de akkerbouw.

Hiermee ontwikkelen we een robuust systeem en generiek systeem

ondertekenen intentieverklaring op vrijdag 29 november 2024 door de Lelietelers, HLB en de Provincie Drenthe.

Agendapunt voor de vergadering van Gedeputeerde Staten van Dlesrenthe

GS-stuk

Algemene gegevens		Themamanager
<i>Opsteller</i>	[redacted], tst. [redacted]	Rianne Vos
<i>Thema</i>	Landbouw & Landgebruik	
<i>Datum</i>	5 november 2024	<i>Paraaf en advies</i> Akkoordstuk
<i>Uiterste behandeldatum in GS: 26 november 2024</i> <i>Toelichting: Dit ivm tekenen intentieverklaring op 29 november 2024</i>		
Verwijzing naar programma begroting		Akkoord portefeuillehouder
2: Landelijk gebied		Jisse Otter
Intern voorbereid met		Akkoord provinciesecretaris
1. [redacted] – Communicatie 2. [redacted] – WBM 3. [redacted] - FPC 4. [redacted] – I&S 5. [redacted] - BPJ		Wim Brenkman
Archivering		Communicatie
<i>Soort overeenkomst:</i>	Intentieverklaring	<i>Openbaar:</i> Ja, na 29 november ivm persmoment
<i>Datum:</i>	<i>Registratienummer:</i>	<i>Persbericht:</i> Ja op 29 november
	nr.	<i>Bekendmaking:</i> Niet van toepassing
	nr.	

Onderwerp

Ondertekenen van de intentieverklaring, het initiatief "De Drentse lelie" van de Drentse lelietelers.

Advies

1. In te stemmen met de intentieverklaring "de Drentse lelie", een project van alle Drentse lelietelers.
2. Een totaalbedrag van € 750.000,-- te reserveren vanuit het budget van SPUK Innovatieve Landbouw NN voor het project "de Drentse lelie" het project van alle Drentse lelietelers.
3. Gedeputeerde Otter aan te wijzen om de intentieverklaring namens GS te ondertekenen op 29 november 2024.

Beslissing GS

Inleiding

a. Algemeen

In Drenthe is de bollenteelt een veelbesproken onderwerp. Er is vooral veel te doen over het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Ondanks de stappen die de afgelopen jaren al zijn gezet in de sector op het gebied van verduurzaming neemt de druk om verder te verduurzamen in de sector toe, zowel vanuit de inwoners als de overheid.

Drentse lelietelers zijn zich bewust van de zorgen die er leven bij de omgeving/inwoners en willen zich gezamenlijk inzetten om de benodigde verduurzamingsstappen te nemen. Alle Drentse lelietelers hebben de handen in een geslagen om samen met de provincie Drenthe een initiatief op te zetten. Medio mei 2024 is een motie aangenomen in de Tweede Kamer om tot een reductie te komen van 50% van gewasbeschermingsmiddelen in de lelieteelt in 2030. De Koninklijke Algemeene Vereniging voor Bloembollen (KAVB) heeft een doelstelling gezet om in 2030 gelijk te zijn aan voedingsgewassen als het gaat om het gebruik van chemische gewasbeschermingsmiddelen. De Drentse lelietelers willen daar nog een stap verder in gaan door dit doel te realiseren eind teeltjaar 2027. Met het initiatief 'De Drentse lelie' willen alle lelietelers stappen zetten in de verduurzaming van de teelt. Doel is:

De impact van Drentse lelieteelt op het milieu en de omgeving verlagen naar een vergelijkbaar niveau als gangbare akkerbouwgewassen aan het eind van 2027.

De telers willen dit gaan doen door bijvoorbeeld het gebruik van minder belastende producten, weerbaarder uitgangsmateriaal en sturen met sensoren. Het effect van deze aanpassingen zal worden weer gegeven in scores in de biodiversiteitsmonitor(KPI). Tevens zullen er kennissessies voor telers worden georganiseerd om van elkaar te leren. Hilbrands Laboratorium (HLB) uit Wijster gaat het project 'De Drentse lelie' samen met de telers in uitvoering brengen en een projectplan opstellen voor de verdere uitwerking. HLB neemt ook de monitoring van de resultaten voor haar rekening.

De teeltstrategie zal worden afgestemd op de nabije omgeving. Dat wil zeggen dat de telers starten met de nieuwe werkwijze op percelen die in de nabijheid van of in dorpskernen liggen. Inwoners worden betrokken bij de resultaten en op de hoogte gehouden van de voortgang. De percelen zullen zichtbaar worden gemarkeerd met borden, waarop ook uitleg staat over de werkwijze.

b. Europese aspecten

Niet van toepassing

c. Economie/werkgelegenheid

De lelieteelt is voor Nederland economisch van groot belang en biedt in onze regio veel werkgelegenheid. De laatste jaren nemen de zorgen van maatschappelijke organisaties en omwonenden toe over het effect van chemische gewasbeschermingsmiddelen op de

volksgezondheid, natuur en milieu.

Voor de sector is het van groot belang om hierop in te spelen en zo haar positie te behouden.

d. Participatie

Het project 'De Drentse lelie' is primair een samenwerking van alle Drentse lelietelers en de uitvoerende partij HLB (Hilbrands laboratorium te Wijster).

Tevens zullen de 19 lelietelers een in kind bijdrage inleggen van 250.000 euro hiermee verbinden ze zich voor de gehele looptijd van "de Drentse lelie", de intentie komt vanuit de sector zelf en daardoor is de betrokkenheid groot en zal naar verwachting de uitval van telers minimaal zijn.

HLB heeft de intentie om maatschappelijke partners te betrekken bij de uitwerking van het projectplan. Het idee is dat deze maatschappelijke partners in het project een adviserende rol krijgen in een adviesorgaan/ klankbordgroep die een aantal keren per jaar bijeen komt.

Momenteel vinden gesprekken plaats met een aantal maatschappelijke partners waaronder Natuur en Milieufederatie, gemeenten en waterschappen over deelname aan dit adviesorgaan/klankbordgroep. De provincie krijgt binnen het project ook een rol in dit adviesorgaan/klankbordgroep.

Advies

1. In te stemmen met de intentieverklaring "de Drentse lelie", een project van alle Drentse lelietelers.
2. Een totaalbedrag van € 750.000,-- te reserveren vanuit het budget van SPUK Innovatieve Landbouw NN voor het project "de Drentse lelie" het project van alle Drentse lelietelers.
3. Gedeputeerde Otter aan te wijzen om de intentieverklaring namens GS te ondertekenen op 29 november 2024

Beleidsopgave uit de begroting

2: Landelijk gebied

2.01 Landbouw

2.02 Water

2.03 Natuur

Argumenten

1.1 Het project staat symbool voor de (noodzakelijke) verduurzaming in de liliesector.

De sector wil met dit initiatief gezamenlijk stappen gaan zetten in het terugbrengen van de milieubelasting in de lelieteelt. De lelietelers die deelnemen aan het project hebben begeleiding nodig om de hoofddoelstelling te behalen. Een lelieteler kan dit niet alleen en zal, zeker in de beginfase van het project, intensief ondersteund en gestimuleerd moeten worden. Communicatie is een belangrijk item binnen het project. Met de juiste communicatie valt of staat het succes van het project. De landelijke sector, bestuurders en inwoners van Drenthe zijn op de hoogte van de voortgang en de resultaten, de duurzame Drentse lelieteelt is letterlijk en figuurlijk zichtbaar voor iedereen. Er is voor de leliesector gekozen, omdat deze teelt het grootste areaal heeft in Drenthe. De ervaringen die hier opgedaan worden kunnen ook in andere teelten een rol gaan spelen. De kennisdeling en opgedane ervaringen binnen dit project zal in elk geval zorgen dat andere bollentelers hier ook van kunnen profiteren. Het initiatief wordt begeleid door het kennisinstituut HLB. HLB beschikt over de benodigde expertise op het gebied van de bloembollenteelt, beschikt over onderzoeksfaciliteiten een breed netwerk en heeft ruime ervaring in onderzoek, begeleiding en communicatie binnen en buiten de sector. Niet onbelangrijk is dat HLB een onafhankelijke instelling is die zich richt op onderzoeken en feiten.

1.2 Op deze manier wordt commitment verbreed met het programma doelsturing in de landbouw

In Drenthe is reeds gestart met het programma Duurzaam Boeren Drenthe binnen de melkveesector. Tevens loopt er een pilot voor de akkerbouwsector met betrekking tot doelsturing. Door te sturen op een set van Kritische Prestatie Indicatoren (KPI's) heeft de agrariër zelf keuzemogelijkheden om bepaalde doelstellingen met betrekking tot duurzaamheid te behalen.

Door in het project 'De Drentse Lelie' ook te gaan werken met een vergelijkbare KPI-systematiek sluit dit goed aan bij de andere sectoren en draagt dit bij aan de ontwikkeling van een robuust beoordelingssysteem.

De BiodiversiteitsMonitor Akkerbouw (BMA) biedt passende handvatten om dit uit te kunnen werken en is daarom leidend in de uitvoering van het project en in de controle op de resultaten.

2.1 Binnen deze specifieke uitkering is budget beschikbaar wat ingezet kan worden om emissies naar water en lucht te verminderen.

De uitwerking van de subsidiebeschikking volgt na de positieve besluitvorming in uw college over het beschikbaar stellen van het bedrag. De subsidiebeschikking zal samen met het thema I&S worden opgesteld, hierin nemen we de voorwaarden op wat we als resultaat van het project willen zien. Er zal hierna een nieuw GSstuk volgen waarin het projectplan en hiermee ook de financiering verder wordt toegelicht.

3.1 Met het ondertekenen van deze intentieverklaring onderschrijft de provincie het belang van de verduurzaming in de lelieteelt.

Een belangrijke stap om de landbouw perspectief in Drenthe te behouden.

Tijdsplanning

Looptijd 4,5 jaar

start 1 januari 2025 t/m juni 2029 (4 teeltseizoenen met uitloop voor dataverwerking)

Financiën

Het betreft een reservering van het totaalbedrag van € 750.000,-- ten laste van het budget SPUK Innovatieve Landbouw NN (3730314 / 450008) voor het begrotingsjaar 2025. Bij het opstellen van de beschikking vindt ook een staatssteuntoets plaats.

Bijlagen

1. Intentieverklaring
2. Concept projectplan

Risico's

Er loopt een rechtszaak bij de RvS over een mogelijke Natura 2000-vergunningplicht voor lelieteelt en/of het bijbehorende gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Deze uitspraak kan effect hebben op de praktische uitvoering van het project. Echter, wat de uitkomst ook is, de verduurzaming van de teelt zal nodig blijven.

Kanttekeningen vanuit de organisatie

Niet van toepassing

Intentieverklaring 'Drentse lelie'

In dit document wordt beschreven wat de intenties zijn van de deelnemende partijen voor een toekomstbestendige lelieteelt in Drenthe. De deelnemende partijen aan deze intentie zijn Provincie Drenthe, de lelietelers in de provincie Drenthe en het Hilbrands Laboratorium (HLB). Ze hebben als doelstelling geformuleerd:

De impact van Drentse lelieteelt op het milieu en de omgeving verlagen naar een vergelijkbaar niveau als gangbare akkerbouwgewassen aan het eind van 2027.

Dit initiatief is opgezet door **alle (de)** Drentse lelietelers, dat is een unicum. De afgelopen jaren heeft de sector enorme stappen gezet op het gebied van duurzaamheid. De Drentse lelietelers zijn zich bewust van het feit dat bestaansrecht alleen voor handen is wanneer nog meer stappen genomen gaan worden. Met dit nieuwe initiatief lopen de Drentse lelietelers samen met de provincie Drenthe voorop in omgevingsbewuste lelieteelt.

Onder individuele begeleiding door het HLB zal elke Drentse lelieteler in 2025 starten met verdere verduurzaming van de lelieteelt, met als ambitie om eind 2027 over het gehele areaal het doel te hebben behaald namelijk dat het gehele areaal lelieteelt een vergelijkbare impact op het milieu en de omgeving hebben als gangbare akkerbouw gewassen.

Voor de telers gaat deze verandering in werkwijze veel consequenties hebben in de hoeveelheid arbeid en investeringen en is deze verandering zeker niet zonder risico. Verschillende externe factoren spelen een grote rol in het nemen van keuzes om aan deze intentie te kunnen voldoen. De uitdagingen die er zijn zullen per bedrijf verschillen en zal zeer divers zijn. Daarom is het van belang dat de partijen die bijdragen aan de intentie de verantwoordelijkheid hiervoor nemen.

Wederzijdse afspraken binnen de verklaring:

- ✓ **Alle (De)** lelietelers in Drenthe zijn aangesloten en zetten zich in om de doelstelling van het project te behalen
- ✓ Provincie Drenthe zorgt voor een meerjarige financiering
- ✓ Kennisdeling met betrokkenheid van telers, gemeenten, provincie en inwoners
- ✓ Inzichten weergeven middels KPI-dashboard
- ✓ Communicatie en inzet vindt plaats vanuit inhoudelijke betrokkenheid en expertise
- ✓ Percelen worden zichtbaar gemarkeerd voor een breed publiek
- ✓ Geen provinciale regels bovenop landelijke en Europese wetgeving
- ✓ De teeltstrategie wordt afgestemd op de nabije omgeving

Het project duurt 4,5 jaar (tot medio 2029) en bestaat uit 3 werkpakketten, namelijk:

1. KPI's en monitoring
2. Begeleiding praktijkbedrijven
3. Communicatie

Het initiatief wordt begeleid door kennisinstituut HLB te Wijster. HLB is een onafhankelijke instelling die zich richt op onderzoeken en feiten.

Hilbrands Laboratorium | Provincie Drenthe | Alle (De) lelietelers in Drenthe

0	Opening	Besluit	Actie
0.0	Opening en mededelingen	X	
0.1	Bespreken agenda's Wim & Marjan	Besproken	
0.2	Ingekomen stukken en uitnodigingen	x	
1.0	POHO's en GS		
1.1	Terugkoppeling poho's & voorbereiding GS + PS	De GS agenda is besproken.	
2.0	Blok II Strategie		
2.1	OR aangelegenheden		
2.1.1	Voortgang samenwerking OR	Besproken	
2.1.2	Vorbereiding overleg tussentijdse evaluatie d.d. 28 november	Concept agenda is besproken	
2.1.3	Vorbereiding artikel 24-overleg d.d. 28 november	Concept agenda is besproken	
2.1.4	Ondernemersbesluit Sociaal Jaarverslag	Ingestemd met de brief aan de OR met tekstuele wijziging	
2.2	Plan van aanpak ondermijning	Kennisgenomen van het plan van aanpak Ondermijning	
2.3	Regeling Meldkanaal in het kader van Wet bescherming Klokkeluiders	-Ingestemd met de Regeling Meldkanaal melding vermoeden van een misstand Provincie Drenthe -De brief aan de OR krijgt paar tekstuele wijzigingen en komt nog terug bij DO.	
2.4	Managementletter 2024	-De bevindingen van de accountant zijn voor kennisgeving aangenomen en de verbeteracties worden doorgevoerd conform de reactie van het management. Er komt opvolging van de diverse aanbevelingen.	
2.5	Evaluatie casus covergisters	-De evaluatie naar het samenspel inzake casus covergisters is vastgesteld. -De domeinmanager Ruimte krijgt de opdracht om opvolging te geven aan de leerpunten uit de evaluatie. -De opgedane leerinzichten worden breed in de organisatie uitgedragen.	

2.6	Inwerkprogramma GJ Schuinder		
2.7	Inwerkprogramma ██████████		
3.0	Blok III Rondvraag, rondje langs de velden & Afsluiting		

Ministerie van Landbouw, Visserij,
Voedselzekerheid en Natuur

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Prinses Irenestraat 6
2595 BD DEN HAAG

Directoraat-generaal Agro

Bezoekadres

Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres

Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr

00000001858272854000

T 070 379 8911 (algemeen)

F 070 378 6100 (algemeen)

www.rijksoverheid.nl/lvvn

Datum 26 november 2024
Betreft Kamerbrief moties en toezeggingen op het gebied van
gewasbescherming en aanbieden rapporten - november 2024

Ons kenmerk

DGA / 88684755

Bijlage(n)

2

Geachte Voorzitter,

Op 27 november aanstaande spreek ik met uw Kamer over gewasbeschermingsmiddelen. Ter voorbereiding op het debat bied ik uw Kamer eveneens een overzicht van de stand van zaken van diverse moties en toezeggingen op het gebied van gewasbescherming en bijbehorende rapporten aan (zie bijlagen).

Daarnaast wil ik graag toelichten welke stappen ik op korte termijn wil zetten op dit dossier. Het telen van gewassen moet voor telers en tuinders een redelijke beloning opleveren binnen de bandbreedte van:

- het ecologisch draagvlak, zoals schoon water en biodiversiteit;
- de gezondheid van omwonenden;
- maatschappelijke acceptatie.

Mijn aanpak om aan het bovenstaande doel te voldoen loopt langs drie lijnen:

1. de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en de goedkeuring van werkzame stoffen
2. het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en -maatregelen (minder afhankelijkheid van hoog risico-middelen en stimulering van het gebruik van alternatieven)
3. de naleving van de wettelijke (gebruiks)voorschriften van gewasbeschermingsmiddelen en handhaving van de regelgeving

Toelating

Bij besluitvorming over de Europese goedkeuring en de nationale toelating van gewasbeschermingsmiddelen, respecteert het kabinet de onafhankelijke wetenschappelijke adviezen van daartoe aangewezen en bevoegde instanties, conform het regeerprogramma. Daarnaast blijf ik me – ook Europees – inzetten voor een middelenpakket dat verschuift naar lagere risico's en meer 'groene' middelen. Hiervoor is in 2024 een Verduurzamingsloket geopend bij het Ctgb, waarbij laagrisico aanvragen met voorrang worden behandeld. Nederland zet ook in op het uitbreiden van capaciteit en expertise hierop in alle lidstaten, bij de Europese Commissie en EFSA, zodat vooral het langdurende goedkeuringstraject voor werkzame stoffen verkort kan worden met meer menskracht. Om dit proces

te versnellen, overweeg ik om een conferentie te organiseren in EU-verband om het belang hiervan te benadrukken en kennis en kunde uit te wisselen.

Ons kenmerk
DGA / 88684755

Gebruik

Zoals uw Kamer weet, is dit kabinet een groot voorstander van innovaties. Ik vind het belangrijk dat telers een breed scala aan mogelijkheden krijgen om hun gewassen te beschermen tegen ziekten, plagen en onkruiden. Op deze manier worden telers minder afhankelijk van chemische-synthetische gewasbeschermingsmiddelen, wat helpt bij het aanpakken van de maatschappelijke opgaves op dit gebied. Ik wil daarom inzetten op technische innovaties, zoals drones om in een vroegtijdig stadium een ziekte te ontdekken. Daarnaast wil ik vol inzetten op weerbare rassen en weerbare teeltsystemen. Een ander voorbeeld is het toepassen van precisietechnieken. Op deze manier worden ziekten en plagen met minder gebruik van middelen bestreden. Tot slot is het belangrijk om de toepassing van alternatieven door telers te stimuleren. Dit doe ik bijvoorbeeld via eco-regelingen in het Gemeenschappelijk landbouwbeleid. Hierbij doe ik ook een nadrukkelijk verzoek richting de sector om reeds beschikbare innovaties in de praktijk brengen en te experimenteren met duurzame alternatieven. Hierover ben ik in gesprek met de betrokken partijen van het Uitvoeringsprogramma van de Toekomstvisie gewasbescherming 2030.

Bollensector

Met name in de bollensector wordt er veel gebruik gemaakt van gewasbeschermingsmiddelen. De sector heeft de verantwoordelijkheid genomen om het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen terug te dringen. Dit wordt uitgewerkt in een convenant, dat naar verwachting dit jaar gereed is. Ik waardeer dat de sector deze verantwoordelijkheid neemt, want er zijn in deze sector nog stappen te zetten.

Transparantie en naleving

Naast de inzet op technische innovaties helpt het wanneer telers inzicht hebben in hoe hun gebruik van gewasbeschermingsmiddelen zich verhoudt tot dat van collega's. Dit zorgt ook voor transparantie in het gebruik, tot meer bewustwording en gedragsverandering. Daarom ben ik met de sector in gesprek om te komen tot een instrument voor monitoring en benchmarking. Dat instrument moet zowel voor telers als ook voor adviseurs inzetbaar zijn. Het doel van benchmarking is om het toepassen van geïntegreerde gewasbescherming in de praktijk te optimaliseren, zodat het accent verschuift naar het gebruik van preventieve en niet-chemische maatregelen. Doordat er meer inzicht wordt gecreëerd in het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en het toepassen van IPM (en de bijbehorende milieu impact) van agrariërs, zal de sector grote stappen kunnen maken in het verminderen van het gebruik van chemische gewasbeschermingsmiddelen. Mijn verwachting is ook dat daardoor beter zal worden nageleefd. Agrariërs willen hun milieu impact verlagen, maar weten niet altijd wat hun exacte impact is en hoe ze dit optimaal kunnen veranderen. Vergelijken mét en leren ván anderen via een benchmarkingssysteem helpt hierbij enorm. Dit past ook goed bij de overgang tot doelsturing. Ik zie hiervoor overigens een belangrijke rol voor de markt weggelegd.

Overzicht van de stand van zaken van diverse moties en toezeggingen op het gebied van gewasbescherming en bijbehorende rapporten Ons kenmerk
DGA / 88684755

De motie van het lid Grinwis c.s. die de regering verzoekt de betrokken overheden, ofwel het betreffende bevoegd gezag, in gebieden waar sprake is van normoverschrijdingen, ertoe op te roepen bestaande regelgeving optimaal in te zetten en te benutten en adequate en effectieve maatregelen te treffen ten behoeve van waterkwaliteit en veiligheid voor mens, dier en milieu (Kamerstuk 27858, nr. 664)

Het verzoek van uw Kamer is onder de aandacht gebracht bij de VNG, het IPO, de Unie van Waterschappen en RBO in de reguliere overleggen op 5 september 2024 en 17 oktober 2024, waarin op hoog-ambtelijk en politiek-bestuurlijk niveau door ministeries, provincies, waterschappen en gemeenten wordt gesproken over te nemen maatregelen voor KRW-doelbereik. Alle overheden hebben hun verantwoordelijkheid om concrete maatregelen te nemen daar waar zij bevoegd gezag zijn. Het Rijk kan, indien gewenst door andere bevoegde gezagen, daarbij soms helpen met bijvoorbeeld kennis en afwegingskaders. Hiermee beschouw ik ook de toezegging van mijn voorganger over het betrekken van gewaskeuzes in de gebiedsprogramma's van de provincies (TZ202303-080) als afgedaan.

De motie van het lid Vedder c.s. die de regering verzoekt om zo spoedig mogelijk een wetenschappelijk onderbouwd kader op te laten stellen van de benodigde breedte van spuitzones voor een gezonde woon- en leefsituatie voor bewoners naast agrarische percelen (Kamerstuk 27858, nr. 659)

Conform de interpretatie van mijn ambtsvoorganger is deze motie uitgevoerd (samen met de VNG en BZK zal een onderbouwd (afwegings)kader opgesteld worden, zodat gemeentes kunnen komen tot een goede invulling van de spuitzones). Gemeentes zijn bevoegd gezag daar waar het de ruimtelijke ordening betreft. Zij maken keuzes over de inrichting van het landelijk gebied, daarbij maken zij een afweging tussen veel verschillende factoren. Er is geen algemene wettelijke verplichting ten aanzien van spuitzones voor woningbouw nabij agrarische percelen. In de jurisprudentie is echter inmiddels een vuistregel ontstaan waaruit volgt dat een afstand van 50 meter tussen woningbouw en agrarische percelen waar gewasbeschermingsmiddelen worden toegepast niet onredelijk is. Gemeentes kunnen in bepaalde situaties afwijken van deze afstand. Dit moeten gemeentes onderbouwen aan de hand van de drie criteria noodzakelijkheid, evenredigheid en geschiktheid van de maatregel.

Na gesprekken met verschillende gemeentes en de VNG is het duidelijk geworden dat de gemeentes een - wetenschappelijk gefundeerd - afwegingskader behoeven bij het onderbouwen van deze afstand. Omdat dat er nog niet is, zijn er door mijn ministerie en VRO gesprekken gevoerd met WUR en RIVM om te komen tot een gezamenlijk onderzoek. Ik ben voornemens samen met de minister van VRO een opdracht te verstrekken voor dit onderzoek. Momenteel zijn WUR en RIVM aan het bezien hoe een dergelijk kader ter onderbouwing van spuitzones vorm moet krijgen, wat hun bijdrage hieraan kan zijn en welke rollen en verantwoordelijkheden daarbij horen.

De motie van het lid Kostić die de regering verzoekt om middelen met de werkzame stof glyfosaat zo veel mogelijk van de markt te halen totdat onomstotelijk bewezen is dat ze geen risico vormen voor de gezondheid (Kamerstuk 21501-32, nr. 659)

Ons kenmerk
DGA / 88684755

Toelating

Het Ctgb is bij wet aangewezen als de bevoegde autoriteit in Nederland die beslist over de nationale toelating van gewasbeschermingsmiddelen op de markt. Ik acht het van groot belang dat het Ctgb zelf de onafhankelijke en wetenschappelijke besluiten neemt hierover. Om deze taak uit te voeren heeft het Ctgb de status van een zelfstandig bestuursorgaan. Zoals in het regeerprogramma staat beschreven respecteert het kabinet de onafhankelijke wetenschappelijke adviezen van daartoe aangewezen en bevoegde instanties.

Het Ctgb heeft mij verzekerd dat zij alleen middelen toelaat wanneer de werkzame stoffen op Europees niveau zijn goedgekeurd en wanneer op grond van het wettelijk kader wetenschappelijk is aangetoond dat veilig gebruik mogelijk is. De toelating van gewasbeschermingsmiddelen is binnen de EU wettelijk vastgelegd binnen de Verordening (EG) nr. 1107/2009. Hiermee acht ik de motie in strikte zin afgedaan.

Gebruik

Ik heb uiteraard begrip voor de maatschappelijke zorgen over het gebruik van glyfosaat. Er is een aantal relevante ontwikkelingen op het gebied van glyfosaat, waaronder ontwikkelingen die het gebruik van glyfosaat beperken. Zo heeft het vorige kabinet opdracht gegeven aan het RIVM om specifiek wetenschappelijk onderzoek te starten naar de mogelijke relatie tussen glyfosaat en het ontstaan van de ziekte van Parkinson. Dit onderzoek levert over ongeveer 5 jaar gegevens op, waarbij een teststrategie wordt ontwikkeld om de mogelijke relatie tussen gewasbeschermingsmiddelen, waaronder glyfosaat, en de ziekte van Parkinson te onderzoeken. Er is momenteel geen bewijs dat er een causaal verband is tussen glyfosaat en Parkinson (Kamerstuk 27858, nr. 636). Daarbij merk ik op dat het Ctgb – mocht ertoe aanleiding zijn op basis van de wetenschappelijke bevindingen tijdens het onderzoek - op elk moment kan ingrijpen in de toelating.

Mijn ambtsvoorganger heeft verdere stappen gezet om het gebruik van glyfosaathoudende middelen te verminderen. Agrarische ondernemers konden een aanvraag indienen voor apparatuur om groenbemester en vanggewassen op een mechanische wijze te vernietigen via de subsidieregeling geïntegreerde gewasbescherming. Ik heb uw Kamer recent het rapport van WUR aangeboden met daarin een analyse van het gebruik en een inventarisatie alternatieven van glyfosaathoudende middelen. Bovendien kan ik u melden dat ik het voornemen heb om het voorstel tot wijziging van het Besluit gewasbeschermingsmiddelen en biociden naar de Raad van State te sturen. De internetconsultatie van het voorstel tot wijziging van het Besluit gewasbeschermingsmiddelen en biociden heeft in de periode van 16 mei tot en met 13 juni 2024 plaatsgevonden. Er zijn 84 reacties geplaatst, waarvan 67 tegenstanders en 17 voorstanders van het voorstel. De aanleiding voor dit voorstel is gelegen in de wens van uw Kamer om het gebruik van verschillende toepassingen van glyfosaat te verbieden. Mijn voorganger heeft eerder laten weten dat dit juridisch niet mogelijk is. Dit sluit ook aan bij de

passage in het regeerprogramma, dat we ons baseren op adviezen van onafhankelijke instanties. Wat wel zou kunnen is het verplichten van alternatieven, daarvoor zijn eerste stappen gezet met een voorstel voor aanpassing van het besluit, zoals mijn voorganger heeft ingezet. Omdat in het regeerprogramma is afgesproken dat we ons baseren op adviezen van onafhankelijke instanties blijven er - na de hernieuwing van de goedkeuring - ook toelatingen van glyfosaat op de markt. Wat mij betreft is dit het belangrijkste uitgangspunt en zou dat leidend moeten zijn. In uw Kamer is het sentiment echter anders. Daarom heb ik alles overwegende besloten om het wijzigingsvoorstel naar de Raad van State te sturen voor advies. Pas na deze eerste stap is het mogelijk om per regeling alternatieven te verplichten. Bij de verdere invulling daarvan zie ik een tweetal randvoorwaarden.

- Het alternatief moet voor de ondernemer in de praktijk doeltreffend, doelmatig, uitvoerbaar en betaalbaar zijn.
- De impact van (de toepassing van) een alternatief op andere doelen (stikstof, klimaat, biodiversiteit) mag niet slechter zijn dan de impact van gangbare methoden.

Ik laat me daarbij adviseren door zowel wetenschap, als de agrarische sector. Zodra het advies van de Raad van State er ligt, ga ik mij hierop beraden en vervolgens zal ik uw Kamer informeren.

De motie van de leden van Campen en Grinwis verzoekt de regering om een rolzuivere werkmethode te blijven hanteren voor toelating, toepassing en toezicht van gewasbeschermingsmiddelen, waarbij de adviezen en besluiten van de daartoe aangewezen onafhankelijke en deskundige instanties door de politiek worden gerespecteerd (Kamerstuk 27858, nr. 665)

Deze aangenomen motie beschouw ik als steun voor het huidig kabinetsbeleid waarbij de wetenschappelijke adviezen en besluiten van instanties als het Ctgb de basis vormen van het Nederlandse beleid ten aanzien van gewasbeschermingsmiddelen, zoals ook in het regeerprogramma is vastgelegd.

De motie van het lid Holman c.s. die de regering verzoekt om actief bij de Europese Commissie te bevorderen dat de beoordelingskaders voor de goedkeuring en toelating van deze effectieve groene middelen meer worden toegesneden op de aard en kenmerken van deze middelen, mede door een kopgroep te vormen met andere lidstaten (Kamerstuk 27858, nr. 660)

In Nederland heeft het Ctgb ruime ervaring met het beoordelen van biologische werkzame stoffen en middelen en zijn de goede praktijken al geïmplementeerd. Nederland vindt dat de oplossingen in dit kader liggen in uitbreiden van capaciteit en expertise in alle lidstaten en bij de Europese Commissie en EFSA, zodat vooral het langdurende goedkeuringstraject voor werkzame stoffen verkort kan worden met meer menskracht. Ook ligt dit in aangepaste procedures voor de risicobeoordeling zodat die zijn toegesneden op de aard en kenmerken van deze stoffen en middelen, waar het Ctgb met kennis aan bijdraagt. Dit zal Nederland uitdragen, ook in de Raad en het SCoPAFF. Om dit proces te versnellen, overweeg ik om een conferentie te organiseren in EU-verband om het belang hiervan te benadrukken en kennis en kunde uit te wisselen.

In lijn met het verzoek van uw Kamer levert Nederland op EU-niveau momenteel inbreng aan een nieuw initiatief van de Europese Commissie (DG Grow). Hierin wordt met lidstaten bekeken of goede praktijken en oplossingen voor het verbeteren van het toelatingsproces voor biologische gewasbeschermingsmiddelen EU-breed ingevoerd kunnen worden. Wegnemen van marktbelemmeringen binnen bestaande wettelijke kaders is hierbij het uitgangspunt. Dit project resulteert in een eindrapport aan de Raad Concurrentievermogen in het voorjaar van 2025, waarover ik de Kamer zal informeren.

Toezegging over het uitvoeren van onderzoek naar de mogelijkheden voor het beperken van het areaal lelieteelt en de motie van de leden Holman en Vedder die de regering verzoekt om in gesprek met de sector te gaan om te komen tot 50% reductie van chemische gewasbeschermingsmiddelen in de lelieteelt in 2030 en te komen tot een gids voor goede praktijken (Kamerstuk 27858, nr. 662)

Mijn ambtsvoorganger heeft toegezegd een onderzoek te starten naar de mogelijkheden om uitbreiding van het areaal lelieteelt te beperken. Daarbij heeft hij de Kamer gemeld dat er voor dit onderzoek een plan van aanpak wordt opgesteld bestaande uit twee delen (Kamerstuk 27858, nr. 671). Een onderdeel van dit plan van aanpak is om samen met de sector en de keten te kijken hoe het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen kan worden verminderd. Hiermee wordt ook uitvoering gegeven aan deze motie (Kamerstuk 27858, nr. 662). Hierover ben ik in gesprek met de bollensector en de keten (Kamerstuk 2024Z16108). Uit de gesprekken die gevoerd zijn blijkt dat de bollensector zijn verantwoordelijkheid wil nemen om het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in de bollenteelt terug te dringen. De sector is bezig om dit concreet uit te werken in een convenant. Dit convenant is naar verwachting in het vierde kwartaal van 2024 gereed. Ik zie het convenant met veel belangstelling en vertrouwen tegemoet.

Er is vanuit het impulsprogramma Kaderrichtlijn water een overzicht gemaakt van de juridische instrumenten die de verschillende overheden beschikbaar hebben om emissies vanaf agrarische percelen te verminderen. In navolging hiervan wordt gewerkt aan een gezamenlijk kader om te bepalen wanneer welk instrument door welke overheid ingezet kan worden. Dit is in het voorjaar van 2025 gereed (Kamerstuk 27625, nr. 693). Uit het overzicht bleek dat niet alleen het Rijk, maar ook provincies, waterschappen en gemeenten verschillende instrumenten hebben om maatregelen te nemen om deze emissies te verminderen. Dat kunnen ook maatregelen zijn, mits uiteraard goed juridisch en wetenschappelijk onderbouwd, die betrekking hebben op landbouwkundige activiteiten, zoals de teelt van lelies en/of het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Voor dat laatste bied ik reeds hulp aan bij het onderbouwen van keuzes aangaande spuitvrije zones (zie motie Vedder c.s. - Kamerstuk 27858, nr. 664).

Daarnaast werk ik op dit moment aan een nieuwe gebiedsgerichte aanpak. In december zend ik de contouren van deze aanpak naar uw Kamer. Het blijft belangrijk om de doelen in het landelijk gebied in samenhang te bezien. Bij de ontwikkeling van de nieuwe aanpak houd ik hier aandacht voor (Kamerstuk 2024Z13227).

De motie van het lid Grinwis c.s. over ervoor zorg dragen dat de toelating van gewasbeschermingsmiddelen door het Ctgb en de toepassing van deze middelen in overeenstemming worden gebracht met de normering van de KRW (Kamerstuk 27858 nr. 663) en de toezegging over vervolg toelatingsbeleid gewasbeschermingsmiddelen en waterkwaliteit (KRW)

In mei 2024 is er een motie aangenomen van het lid Grinwis c.s. die de regering verzoekt ervoor zorg te dragen dat de toelating van gewasbeschermingsmiddelen door het Ctgb en de toepassing van deze middelen in overeenstemming worden gebracht met de normering van de KRW (Kamerstuk 27858 nr. 663). In juni 2024 heeft de toenmalige minister van LNV, mede namens de minister van IenW, uw Kamer geïnformeerd over drie opties om in het toelatingsbeleid voor gewasbeschermingsmiddelen meer rekening te houden met de KRW-milieukwaliteitsnormen (hierna: KRW-normen) die in wetgeving zijn opgenomen (Kamerstuk 27858, nr 671). In deze analyse is de brief van de Europese Commissie en het advies van Ctgb meegenomen (Kamerstuk 27858, nr 653). Dit is aanvulling op maatregelen die meer gericht zijn op gebruik van toegelaten middelen en versterkt toezicht op de toepassing van middelen, als bijdrage aan KRW doelbereik in 2027. Er zijn ook niet KRW-genormeerde stoffen die een belemmering kunnen vormen voor het behalen van de ecologische doelen van de KRW.

Het gaat daarbij om **a.** de verplichting uit Verordening 1107-2009 om in specifieke situaties bestaande toelatingen opnieuw te toetsen indien uit meetgegevens blijkt dat er KRW-normoverschrijdingen hebben plaatsgevonden en er een relatie is met toepassing volgens de wettelijke gebruiksvoorschriften, **b.** het aanpassen van Europese toelatingscriteria voor de stoffen die in Europees verband als prioritair zijn aangewezen voor de KRW (chemische toestand) en, als derde, **c.** het hanteren van de KRW-normen bij nieuwe toelatingsaanvragen of bij reguliere herbeoordeling van bestaande toelatingen.

Ik beraad me samen met de minister van IenW over de preciezere uitvoering van de motie Grinwis en zal uw Kamer hierover zo spoedig mogelijk informeren. Er is inmiddels al wel een start gemaakt met een opdracht aan WUR om een stappenplan te ontwikkelen hoe het toetsen aan de KRW-normen vorm moet krijgen in de beoordeling van het Ctgb.

Overigens heeft het Ctgb recent gepubliceerd^[1] meer rekening te gaan houden met de meetgegevens uit de Bestrijdingsmiddelenatlas. Het college kijkt daarvoor naar de monitoringsgegevens uit de [Bestrijdingsmiddelenatlas](#) - de 'Top overschrijdende stoffen' voor het toelatingscriterium. Wanneer sprake is van een terugkerend patroon van overschrijdingen van het toelatingscriterium gaat het Ctgb de toelating van het gewasbeschermingsmiddel herbeoordelen. Het ingrijpen kan bestaan uit verschillende maatregelen, zoals het voorschrijven van extra drift-reducerende maatregelen, het inperken van de dosering of frequentie van toedienen, het intrekken van bepaalde toepassingen of de hele toelating. Vanaf

---

^[1] [Ctgb pakt overschrijding toelatingsnorm gewasbeschermingsmiddelen aan | Nieuwsbericht | College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden](#)

2025 worden de eerste besluiten verwacht op basis van deze nieuwe beleidsregel. Vervolgens wordt dit jaarlijks herhaald op basis van de nieuwste monitoringsgegevens uit de Bestrijdingsmiddelenatlas. Met deze maatregel wordt beoogd het aantal overschrijdingen van de toelatingsnormen terug te dringen en levert daarmee ook een bijdrage aan KRW doelbereik.

Ons kenmerk
DGA / 88684755

Aanbieden handreiking gewasbescherming buiten de landbouw – recreatieterreinen

Het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen buiten de landbouw is niet toegestaan, behoudens enkele uitzonderingen, zoals het gebruik op recreatieterreinen. Ook op die terreinen geldt het uitgangspunt dat het beheer zoveel mogelijk zonder gebruik van gewasbeschermingsmiddelen moet plaatsvinden (Kamerstuk 27858, nr. 488). Om terreinbeheerders daarin te ondersteunen, heeft het adviesbureau EcoConsult een praktische handreiking opgesteld, in opdracht van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (zie bijlage 1).

Inmiddels hebben voorlichtingsbijeenkomsten plaatsgevonden waarin de handreiking onder de aandacht van de sector is gebracht.

Aanbieden monitoringsrapport 2023 Uitvoeringsprogramma Toekomstvisie Gewasbescherming 2030

22 november jl. is een rapport naar de Kamer gestuurd dat is opgesteld door CLM Onderzoek en Advies en Royal Haskoning DHV met daarin een advies om te komen tot indicatoren, waarmee de voortgang van de drie strategische doelen van Uitvoeringsprogramma (hierna: UP) gemeten kan worden. Aan de hand van dit rapport en de keuzes die ik naar aanleiding daarvan genomen heb, is nu een monitoringsrapport voor het jaar 2023 opgesteld (zie bijlage 2).

In het rapport worden 16 indicatoren weergegeven, waarin de meest recente beschikbare informatie is meegenomen. De keuze voor deze indicatoren is toegelicht in de Kamerbrief van 22 november 2024 (Kamerstuk 27858, nr. 678). Het rapport biedt een goede afspiegeling van de ontwikkelingen die er plaatsgevonden hebben in relatie tot de strategische doelen van het UP.

Voor het strategische doel 'nagenoeg zonder emissies naar het milieu en nagenoeg zonder residuen op producten' laten de laatste jaren 8 van de 10 indicatoren een positief beeld zien. Daarnaast neemt de diversiteitsindex van het strategisch doel 'land- en tuinbouw en natuur zijn met elkaar verbonden' toe, dit toont aan dat er stappen worden gezet naar een grotere diversiteit in de gewassen die geteeld worden. Ook voor het strategische doel 'Planten en teeltsystemen zijn weerbaar' is een positieve ontwikkeling te zien bij het areaal onder beheerschema's en het areaal biologisch. Voor het realiseren van de strategische doelen van het UP is echter nog werk te doen de komende jaren.

Het beeld is dat verschillende indicatoren, zoals de emissies van gewasbeschermingsmiddelen door af- en uitspoeling naar het oppervlaktewater en het aandeel bodembedekking afhankelijk zijn van bijvoorbeeld

weersomstandigheden, en hierdoor kunnen fluctueren tussen jaren. Het aantal normoverschrijdingen in het oppervlaktewater beweegt echter al een aantal jaren (vanaf 2018) rond hetzelfde niveau. Het doel van de nota Gezonde Groei, Duurzame Oogst voor 2023 is niet gehaald. Het terugdringen van emissies naar water behoeft daarom urgent aandacht om het doel van het Uitvoeringsprogramma Toekomstvisie gewasbescherming 2030 (hierna: UP), een landbouw nagenoeg zonder emissies (uitstoot van gewasbeschermingsmiddelen) naar het milieu, wel te kunnen behalen.

Zoals de onderzoekers in het rapport benoemen zijn er op dit moment nog onvoldoende data beschikbaar om een conclusie te trekken over de voortgang die geboekt wordt onder het UP, onder andere omdat er voor een aantal indicatoren slechts heel beperkt datapunten beschikbaar zijn. Daarom zetten we de monitoring de komende jaren voort om meer datapunten toe te voegen. Met verdere aanvulling over de volgende jaren wordt er meer inzicht verkregen en kan er bijgestuurd worden mocht dat nodig blijken, zodat de strategische doelen binnen bereik komen.

Hoogachtend,

Minister van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur

Ministerie van Landbouw, Visserij,
Voedselzekerheid en Natuur

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Prinses Irenestraat 6
2595 BD DEN HAAG

Directoraat-generaal Agro

Bezoekadres

Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres

Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr

00000001858272854000

T 070 379 8911 (algemeen)

F 070 378 6100 (algemeen)

www.rijksoverheid.nl/lvvn

Ons kenmerk

DGA PAV/ 94325172

Uw kenmerk

2024Z117317/2024D43788

Datum 26 november 2024

Betreft Rechterlijk uitspraak van Rechtbank Noord-Nederland over
vergunningplicht nabij Natura 2000-gebied in Provincie Fryslân

Geachte Voorzitter,

Naar aanleiding van het verzoek van de vaste commissie voor Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur van 14 november 2024 (Kenmerk 2024Z117317/2024D43788), informeer ik u over een recente uitspraak van de Rechtbank Noord-Nederland in een procedure tussen de Vereniging Meten=Weten en Gedeputeerde Staten (GS) van de Provincie Fryslân. De zaak betreft een handhavingsbesluit op grond van de Wet natuurbescherming over het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in het kader van de lelieteelt nabij een Natura 2000-gebied in Friesland zonder natuurvergunning. GS is het bevoegd gezag voor vergunningverlening en handhaving.

Zoals ik u heb geïnformeerd, zijn er in de teeltseizoenen 2023 en 2024 diverse rechterlijke (kort geding) uitspraken gedaan over het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in zaken tussen lelietelers en omwonenden, Kamerstuk 27858, nr. 169. In deze onderhavige zaak gaat het echter over de teelt van lelies in relatie tot een nabijgelegen Natura 2000-gebied.

Uitspraak

De in de inleiding aangehaalde uitspraak is gedaan op 22 oktober 2024 (gepubliceerd 24 oktober jl.) In deze zaak heeft Meten=Weten een handhavingsverzoek ingediend omdat een natuurvergunning nodig zou zijn voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in teelt van lelies op twee percelen in de omgeving van een Natura 2000-gebied Drents-Friese Wold & Leggelderveld. Tegen de afwijzing van dat verzoek door GS, is beroep ingesteld door Meten=Weten. De rechtbank oordeelt dat het handhavingsverzoek ten onrechte is afgewezen omdat geen natuurvergunning met passende beoordeling nodig zou zijn. Het overgelegde onderzoek bevatte geen precieze beschrijving van het project, en legde geen relatie met de ecologische gevolgen voor de soorten en habitattypen in het Natura 2000-gebied. Ook het feit dat de gebruikte bestrijdingsmiddelen zijn toegestaan door het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb) biedt volgens de rechtbank geen garantie dat significante gevolgen zijn uitgesloten, nu die toelating niets zegt over het feitelijk gebruik van de middelen en over de ecologische gevolgen. GS heeft

volgens de rechtbank evenmin aangetoond dat sprake is van niet natuurvergunningplichtige bestaande rechten.

Directoraat-generaal Agro

Vervolg

Tot zes weken na de uitspraak kunnen belanghebbenden een hoger beroep instellen tegen de uitspraak bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State. Het is aan de Provincie Fryslân om daarvoor te kiezen, dan wel om een nieuw besluit te nemen over het handhavingsverzoek, met inachtneming van de uitspraak. Dit maakt ook, dat ik nog geen uitspraken kan of wil doen over mogelijke implicaties van de uitspraak voor de teelt van lelies in het algemeen. Verder wil ik er op wijzen dat er al een hoger beroep tegen een vergelijkbare uitspraak loopt bij de Afdeling bestuursrechtspraak over een handhavingsbesluit van GS van de Provincie Drenthe. Een uitspraak hierop wordt in de komende maanden verwacht.

DGA-PAV/ 94325172

Hoogachtend,

Minister van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur

Van: [redacted]@drenthe.nl>
Verzonden: donderdag 9 januari 2025 16:38
Aan: "Jisse Otter" <j[redacted]@drenthe.nl>
Cc: [redacted]@drenthe.nl>; [redacted]@drenthe.nl>; [redacted]@drenthe.nl>; "Rianne Vos" [redacted]@drenthe.nl>
Onderwerp: beantwoording vragen intentieverklaring Drentse Lelieteel
Bijlage(n): 20241220 vragen 15 jan 2025.docx

Beste Jisse,

Bijgaand stuk met vragen over de intentieverklaring Drentse Lelie is ontvangen vanuit een aantal fracties. De (technische) vragen hebben wij ambtelijk van een antwoord voorzien. Omdat het geen besluitpunt van GS is, kan deze beantwoording niet mee in de schriftelijke ronde voor GS. Voorstel dat jij de concept antwoorden zelf deelt met de GS leden. Na reactie van hen kan de beantwoording vervolgens rechtstreeks vanuit jou mailbox aan PS plaats vinden. Voorstel is om dit in de loop van morgenochtend aan PS te doen.

Met vriendelijke groet,

[redacted]
team Landelijk Gebied

provincie Drenthe

+31 592 36 [redacted]
werkdagen: maandag t/m vrijdag

Westerbrink 1 | Postbus 122, 9400 AC Assen
[+31 592 365555](tel:+31592365555) | post@drenthe.nl
www.provincie.drenthe.nl

Volg ons op

Dit bericht en de bijgevoegde bestanden zijn vertrouwelijk en alleen bestemd voor de geadresseerde(n). Indien u dit bericht niet in goede staat ontvangt, waarschuw dan de afzender.

Betreft: brief 29 november intentieverklaring Lelietelers/ 48/5.8/2024001719
AGENDERING: Commissie 15 januari 2025

Aanleiding tot agendering

De brief over de Intentieverklaring Drentse Lelieteel bevat belangrijke strategische keuzes en financiële toezeggingen die niet alleen invloed hebben op de provincie, maar ook op de verduurzaming van de landbouw en de betrokkenheid van de lokale gemeenschap. Gezien de omvang van de voorgestelde maatregelen en de inzet van provinciale middelen, is het van belang om deze brief te agenderen voor bespreking in de commissie.

Allereerst stelt de provincie een aanzienlijke financiële bijdrage van €750.000 beschikbaar voor dit initiatief. Dit roept vragen op over de onderbouwing van deze investering en de prioritering van middelen, zeker omdat er al bestaande programma's, zoals Duurzame Bollenteelt Drenthe (DBD), lopen. Het is van belang om te toetsen of deze nieuwe initiatieven de meest efficiënte manier zijn om verduurzaming te realiseren, of dat er wellicht alternatieve en wellicht effectievere wegen zijn om het beoogde resultaat te behalen. PS zou zich moeten buigen over de vraag of deze investering goed is onderbouwd en wat de verwachte impact is van de inzet van provinciale middelen.

Daarnaast bevat de brief een ambitieuze doelstelling om de impact van de lelieteelt voor 2027 gelijk te trekken aan die van gangbare akkerbouwgewassen. Hoewel dit een lovenswaardige ambitie is, roept het vragen op over de haalbaarheid van deze planning en welke risico's er verbonden zijn aan het realiseren van dit doel binnen zo'n kort tijdsbestek. Ook wordt er een link gelegd met het programma DBD, dat in 2025 afloopt. De vraag is of de keuze om door te gaan met een specifiek lelieteeltinitiatief de juiste koers is, of dat het verstandiger zou zijn het bestaande DBD-programma te verlengen en breder uit te rollen naar andere sectoren. Het is belangrijk dat PS zich hierover uitspreekt om de strategische keuzes van de GS te begrijpen en te evalueren.

Een ander punt van zorg betreft de borging van de resultaten en het langetermijnperspectief van het initiatief. Hoewel de intentieverklaring zich baseert op de lessen uit het DBD-programma, blijft onduidelijk hoe deze inzichten en resultaten in de praktijk zullen worden geïmplementeerd en opgeschaald. PS zou moeten bespreken hoe deze doelen geborgd worden voor de lange termijn, en hoe ze breder kunnen worden toegepast in de lelieteelt en mogelijk ook andere teeltsectoren. Dit is belangrijk om te waarborgen dat de verduurzaming niet slechts een tijdelijk initiatief blijft, maar dat de ingezette veranderingen duurzaam zijn en breder effect sorteren.

De brief vermeldt ook de betrokkenheid van inwoners bij het initiatief, maar het is onduidelijk hoe deze betrokkenheid concreet vorm krijgt en hoe de zorgen van de omwonenden systematisch worden meegenomen in de verduurzaming van de lelieteelt. PS moet zich hierover uitspreken en erop toezien dat de inwoners actief en op een transparante manier worden betrokken bij de voortgang van het project. Dit is van groot belang voor het creëren van draagvlak en het verminderen van mogelijke weerstand vanuit de gemeenschap.

Tot slot roept de rol van HLB, dat verantwoordelijk is voor de begeleiding en monitoring van het project, vragen op. Het is essentieel dat de resultaten van het project niet alleen door een betrokken partij worden geëvalueerd, maar dat er ook onafhankelijke en transparante toetsing plaatsvindt. PS zou kunnen overwegen om hierover duidelijke waarborgen in te bouwen, om de objectiviteit van de evaluatie te garanderen.

Gezien de belangrijke thema's die in deze brief aan bod komen – waaronder provinciale financiering, verduurzaming, betrokkenheid van inwoners en transparantie in de uitvoering – is het cruciaal dat PS deze brief bespreekt. Alleen door een grondige bespreking kunnen heldere kaders en verwachtingen worden meegegeven aan GS en de betrokken partijen. Dit zorgt ervoor dat het initiatief succesvol kan worden uitgevoerd, met oog voor zowel milieuwinst als maatschappelijke draagvlak.

De volgende vragen aan GS.

1. Wat maakt het noodzakelijk om naast het programma Duurzame Bollenteelt Drenthe (DBD) specifiek de intentieverklaring Drentse Lelieteelt op te stellen? Heeft het programma DBD in de praktijk onvoldoende resultaten geboekt?

Het programma Duurzame Bollenteelt is een onderdeel van het landelijke Uitvoeringsprogramma Toekomstvisie Gewasbescherming 2030 van het Ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (LVVN). Aan dit programma doen een aantal voorlopers (lelietelers) mee en niet alle lelietelers in Drenthe.

In het programma Duurzame Bollenteelt hebben veel experimenten plaatsgevonden. De resultaten hiervan worden gepresenteerd op een afsluitende bijeenkomst in het voorjaar van 2025. Deze resultaten vormen de bouwstenen voor de uitgangspunten van deze intentieverklaring. Bepaalde technieken en/of toepassingen zullen nu in de praktijk breed worden toegepast. (van project naar praktijk).

De nieuwe intentieverklaring is ontstaan doordat alle lelietelers samen met HLB Wijster het initiatief hebben genomen om het project Drentse Lelie op te starten. Alle lelietelers in Drenthe hebben zich aangesloten bij dit initiatief. De gehele sector slaat de handen ineen om in de praktijk tot uitvoering te komen en resultaten te boeken.

2. Heeft GS overwogen om het programma DBD te verlengen in plaats van dit nieuwe initiatief op te zetten? Zo ja, waarom is daar niet voor gekozen?

Nee, dat is niet overwogen. Het ministerie heeft voor vier jaar geld beschikbaar gesteld voor het programma Duurzame Bollenteelt Drenthe en de intentie is altijd geweest om het daarna af te ronden. Het nieuwe initiatief komt vanuit de telers zelf. Ze gaan zelf aan de slag en hebben het Hilbrands Laboratorium (HLB) als onafhankelijk onderzoeksinstituut gevraagd om hen te begeleiden en als penvoerder op te treden. De rol van de provincie Drenthe is in dit traject ondersteunend en als subsidiegever.

3. Hoe worden de uitkomsten en inzichten van het programma DBD geborgd en in de praktijk geïmplementeerd, zowel binnen de lelieteelt als breder in de bollenteelt?

In het voorjaar van 2025 wordt het programma Duurzame Bollenteelt Drenthe afgerond met een laatste afsluitende bijeenkomst. Hiervoor ontvangt u spoedig een uitnodiging. Het HLB deelt hier verschillende resultaten met de geïnteresseerden. Tevens zal er een rapport worden gepubliceerd, dat voor iedereen online beschikbaar komt.

4. De zinsnede 'vergelijkbaar met akkerbouwgewassen' is in al zijn onduidelijkheid op geen enkele manier een afrekenbare en controleerbare doelstelling. Betekent het bijvoorbeeld 'vergelijkbaar met de teelt van aardappelen' of 'met het gemiddelde van de gehele akkerbouwsector'?

Het betekent een aanzienlijke vermindering in milieubelasting, terwijl dit nog geen wettelijke verplichting is. In het projectplan zal dit nader onderbouwd worden met getallen. Tevens zoekt de lelieteelt de aansluiting met de andere sectoren (lees: melkvee en akkerbouw) door gebruikt te maken van de biodiversiteitsmonitor (KPI dashboard). Met KPI's kunnen bijdragen van boeren aan natuur, klimaat, biodiversiteit bodem en water in beeld worden gebracht, waardoor er op deze prestaties gestuurd kan worden en ze gewaardeerd kunnen worden door diverse partijen. Zo kunnen KPI's beschouwd worden als gezamenlijke taal voor duurzaamheid op landbouwbedrijven.

4. Hoe onderscheidt dit initiatief zich qua ambitie en aanpak van het bredere programma DBD, en welke meerwaarde biedt het voor de verduurzaming van de lelieteelt?

Het DBD loopt af in 2025, hierin is projectmatig onderzoek gedaan naar nieuwe teelttechnieken om milieubelasting te verminderen. Hierdoor is inmiddels onder de telers de bewustwording ontstaan dat het daadwerkelijk anders kan. Dat is al een verbetering en eerste stap. De onderzoeken en experimenten van het DBD-programma worden nu omgezet in praktijkpercelen en in de reguliere bedrijfsvoering opgenomen. Een belangrijke stap van experimenten naar toepasbaarheid in de praktijk.

5. Hoe waarborgt GS dat de inzet van provinciaal geld (€750.000) daadwerkelijk leidt tot de gewenste milieuwinst en niet alleen een financiële ondersteuning biedt voor individuele telers?

Door het gebruik van de KPI systematiek. Het KPI-dashboard dat wordt gebruikt in melkvee en waarmee een pilot plaatsvindt in de akkerbouw, stelt de provincie ook beschikbaar voor de lelietelers. Dit biedt inzicht en maakt de stappen zichtbaar in de tijd. Dit is een win-win situatie: het dashboard en de KPI-systematiek worden breder ingezet in onze agrarische sector. Daarmee wordt ook gestreefd naar dezelfde wijze van werken en borgen van de teelten en grondgebruik op perceelniveau. De provincie ondersteunt dit project, maar de individuele telers moeten zelf hun stappen zetten.

6. Waarom wordt de toezegging van €750.000 niet voorzien van heldere voorwaarden? En staat de schijnbaar onderhandse werkwijze niet op gespannen voet met private en publieke belangen en aanbestedingsregels?

Een totaalbedrag van 750.000 euro wordt gereserveerd uit het Budget van SPUK innovatieve landbouw NN voor dit project. Hiervoor stelt de provincie een subsidiebeschikking op, waarin voorwaarden staan vermeld, bijvoorbeeld wijze van rapportage en is er toetsing aan wet- en regelgeving opgenomen.

7. GS wil dit betalen uit SPUK gelden. Welke SPUK gelden wordt hiermee bedoeld? Wat zijn de voorwaarden die het ministerie aan deze gelden heeft gesteld?

Vanuit het ministerie van LNV hebben wij diverse specifieke uitkeringen (SPUK's) ontvangen om te werken aan de opgaven in het landelijk gebied op het gebied van stikstof, klimaat, milieu en water. Het betreft hier de specifieke uitkering Innovatieve Landbouw Noord Nederland.

8. Op welk moment wordt het toegekende bedrag door het College van Gedeputeerde Staten (GS) overgedragen aan HBL? Gebeurt dit pas na goedkeuring van een gedegen onderzoeksvoorstel En wat zijn de gevolgen als GS oordeelt dat het onderzoeksvoorstel onvoldoende is?

HBL?

De wijze waarop het bedrag wordt uitgekeerd aan de penvoerder van het initiatief wordt opgenomen in de subsidiebeschikking. Dit gebeurt pas nadat een gedegen projectplan is ontvangen dat naar oordeel van GS aan de voorwaarden voldoet.

9. Zal het onderzoeksvoorstel ook aan Provinciale Staten (PS) worden voorgelegd? Zo niet, op welke wijze wordt de democratische controle op de besteding van deze middelen gewaarborgd?

Nee, dit is een bevoegdheid van GS. Het is niet gebruikelijk, ook in andere subsidietrajecten, dat PS betrokken wordt bij de opzet van onderzoeksvoorstellen/projectplannen. De controle door PS vindt via de gebruikelijke planning- en control-cyclus plaats.

10. Wat is de reden dat de Lelietelers niet meedoen in de bekostiging?

De telers leveren een eigen bijdrage in ureninzet, aanpassingen in de bedrijfsvoering en teelttechniek, gebruik van andere cultivars, gebruik van nieuwere (duurdere) gewasbeschermingsmiddelen. De inzet van extra eigen uren bedraagt ongeveer 250.000 euro. Tevens schuilt er voor de telers een risico in vermindering van opbrengsten.

11. Uit de proef met bio-lemies blijkt dat er handvatten zijn voor verduurzaming van de gangbare teelt. Welke specifieke inzichten of technieken worden meegenomen in de intentieverklaring Drentse Lelieteelt?

De verwachting is dat de gangbare en biologische teelt steeds meer naar elkaar toegroeien. De teelt brengt veel risico's met zich mee. De telers zullen zich vooral concentreren op Integrated Crop Management (ICM) en aan de basis proberen de telers zoveel mogelijk goed (opeenvolgende) teelten te organiseren dat ingrijpen niet nodig is. Hierin zit voor een groot deel overlap met volledig biologische teelt (wiedeggen, schoffelen, plaats specifiek onkruid bestrijden, natuurlijke vijanden, weerbaar uitgangsmateriaal). Deze technieken worden zowel in de biologische teelt als in de gangbare teelt gebruikt.

12. Hoe worden de technieken uit de proef met bio-lemies opgeschaald en in de gangbare lelieteelt toegepast? Worden deze technieken ook breder gedeeld met andere teeltsectoren?

Onderdeel van de verklaring is ook informeren. Dus deze technieken zullen worden gedeeld met andere sectoren als dit relevant is. Dit gebeurt ook al volop.

13. Betekent de zin "De lelietelers stemmen hun teeltstrategie af op de nabije omgeving" dat telers afzien van bepaalde teelten bij scholen, voorzieningen, woonomgeving en natuurgebieden, of is het slechts een aanpassing van het spuitregime in individuele gevallen?

Als de teelt op aangepaste wijze wordt uitgevoerd, is het ontzien van deze plekken niet nodig. De milieubelasting is vergelijkbaar met diverse andere teelten. De keuze voor een perceel is in handen van de teler, maar juist op deze plekken stimuleren we om in 2025 al in te zetten op "de nieuwe manier van teler". De milieubelasting rondom "kwetsbare" gebieden wordt zo als eerste verminderd.

14. Als je een bepaalde mate van milieubelasting toestaat in het kader van het garanderen van de voedselzekerheid, waarom zou dan diezelfde mate van milieubelasting op vergelijkbare wijze moeten worden toegestaan voor niet-voedselgewassen?

Lelieteelt valt onder agrarisch grondgebruik. De middelen die worden gebruikt zijn toegestaan en goetst door het CTGB. Telers houden zich aan de wet- en regelgeving.

15. Hoe wordt in het projectplan geborgd dat resultaten transparant en onafhankelijk worden geëvalueerd, bijvoorbeeld door een externe partij naast HLB?

Dit gaat om uitvoering in de praktijk. De telers zullen percelen aanwijzen waar er inspanningen worden verricht om de belasting te verlagen. Het HLB is onafhankelijk en voert vanuit de wetenschappelijke principes haar rol uit. De noodzaak om een extra externe partij te betrekken achten wij niet noodzakelijk.

16. In de brief wordt aangegeven dat inwoners worden betrokken en op de hoogte gehouden van de voortgang. Hoe concreet wordt deze betrokkenheid vormgegeven? Zijn er inspraakmogelijkheden of wordt dit beperkt tot informatievoorziening?

De informatievoorziening en duidelijke uitleg wat de teelt en behandeling van gewassen inhoudt, heeft prioriteit in het plan van de telers. HLB werkt dit uit in het projectplan en dit is voorwaardelijk voor het ontvangen van de subsidie.

17. Hoe zorgt GS ervoor dat de zorgen van inwoners over de impact van de lelieteelt structureel en proactief worden meegenomen in de verdere verduurzaming?

Zie het antwoord op vraag 16.

18. Het programma DBD loopt af in 2025. Hoe wordt geborgd dat de verduurzaming van de lelieteelt en andere bollengewassen ook ná 2027 wordt voortgezet?

De verduurzaming van de teelt is een doorlopend proces. Ook na 2027 zullen nieuwe inzichten, nieuwe technieken en nieuwe duurzame middelen deel uitmaken van de bedrijfsvoering. Met deze aanzet vanuit de provincie voor de komende jaren, verwachten wij een versnelling in de verduurzaming te realiseren. Belangrijk is dat er inzet en toewijding vanuit de sector is.

19. Welke plannen heeft GS om de geleerde lessen uit de Drentse Lelieteeelt breder toe te passen binnen de bollenteelt of andere sectoren?

Zie antwoord op vraag 12.

Vragen aan de overige fracties

1. Is de financiële bijdrage van €750.000, zoals voorgesteld door GS, voldoende onderbouwd met concrete doelen een gedetailleerde en transparante analyse?

2. Wordt met dit initiatief op de meest efficiënte wijze bijgedragen aan de verduurzamingsdoelstellingen, of zijn er alternatieve en mogelijk effectievere benaderingen beschikbaar om het beoogde resultaat te behalen?

3. Zijn de lange termijn doelen van het initiatief voldoende geborgd, en welke aanvullende maatregelen zouden kunnen bijdragen aan een duurzamere verankering?

4. Welke concrete stappen kunnen worden genomen om bewoners actief en betekenisvol te betrekken bij dit initiatief, en welke rol wordt voor hen voorzien in het proces?

5. Is het wenselijk en noodzakelijk om de evaluatie van het initiatief te laten uitvoeren door een onafhankelijke partij?

[redacted], LijstPormes

Mede namens

[redacted] PvdD

[redacted] GroenLinks

[redacted], ChristenUnie

[redacted], D66

Beantwoording GS vragen brief en intentieverklaring Drentse Lelie

AGENDERING: Commissie 15 januari 2025

Toelichting:

In de commissievergadering van 15 januari zijn de brief en intentieverklaring Drentse Lelie geagendeerd. Provinciale Staten hebben hiertoe vragen opgesteld. Aangezien het veelal feitelijke vragen zijn, hebben Gedeputeerde Staten ervoor gekozen deze al zoveel mogelijk schriftelijk te beantwoorden. Tijdens de bespreking is er vanzelfsprekend ruimte om vragen nader te bespreken.

De volgende vragen aan GS

1. Wat maakt het noodzakelijk om naast het programma Duurzame Bollenteelt Drenthe (DBD) specifiek de intentieverklaring Drentse Lelie te stellen? Heeft het programma DBD in de praktijk onvoldoende resultaten geboekt?

Het programma Duurzame Bollenteelt is een onderdeel van het landelijke Uitvoeringsprogramma Toekomstvisie Gewasbescherming 2030 van het Ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (LVVN). Aan dit programma doen een aantal voorlopers (lelietelers) mee en niet alle lelietelers in Drenthe.

In het programma Duurzame Bollenteelt hebben veel experimenten plaatsgevonden. De resultaten hiervan worden gepresenteerd op een afsluitende bijeenkomst in het voorjaar van 2025. Deze resultaten vormen de bouwstenen voor de uitgangspunten van deze intentieverklaring. Bepaalde technieken en/of toepassingen zullen nu in de praktijk breed worden toegepast. (van project naar praktijk).

De nieuwe intentieverklaring is ontstaan doordat alle lelietelers samen met HLB Wijster het initiatief hebben genomen om het project Drentse Lelie op te starten. Alle lelietelers in Drenthe hebben zich aangesloten bij dit initiatief. De gehele sector slaat de handen ineen om in de praktijk tot uitvoering te komen en resultaten te boeken.

2. Heeft GS overwogen om het programma DBD te verlengen in plaats van dit nieuwe initiatief op te zetten? Zo ja, waarom is daar niet voor gekozen?

Nee, dat is niet overwogen. Het ministerie heeft voor vier jaar geld beschikbaar gesteld voor het programma Duurzame Bollenteelt Drenthe en de intentie is altijd geweest om het daarna af te ronden. Het nieuwe initiatief komt vanuit de telers zelf. Ze gaan zelf aan de slag en hebben het Hilbrands Laboratorium (HLB) als onafhankelijk onderzoeksinstituut gevraagd om hen te begeleiden en als penvoerder op te treden. De rol van de provincie Drenthe is in dit traject ondersteunend en als subsidiegever.

3. Hoe worden de uitkomsten en inzichten van het programma DBD geborgd en in de praktijk geïmplementeerd, zowel binnen de lelieteelt als breder in de bollenteelt?

In het voorjaar van 2025 wordt het programma Duurzame Bollenteelt Drenthe afgerond met een laatste afsluitende bijeenkomst. Hiervoor ontvangt u spoedig een uitnodiging. Het HLB deelt hier verschillende resultaten met de geïnteresseerden. Tevens zal er een rapport worden gepubliceerd, dat voor iedereen online beschikbaar komt.

4. De zinsnede 'vergelijkbaar met akkerbouwgewassen' is in al zijn onduidelijkheid op geen enkele manier een afrekenbare en controleerbare doelstelling. Betekent het bijvoorbeeld 'vergelijkbaar met de teelt van aardappelen' of 'met het gemiddelde van de gehele akkerbouwsector'?

Het betekent een aanzienlijke vermindering in milieubelasting, terwijl dit nog geen wettelijke verplichting is. In het projectplan zal dit nader onderbouwd worden met getallen. Tevens zoekt de

lelieteelt de aansluiting met de andere sectoren (lees: melkvee en akkerbouw) door gebruik te maken van de biodiversiteitsmonitor (KPI dashboard). Met KPI's kunnen bijdragen van boeren aan natuur, klimaat, biodiversiteit bodem en water in beeld worden gebracht, waardoor er op deze prestaties gestuurd kan worden en ze gewaardeerd kunnen worden door diverse partijen. Zo kunnen KPI's beschouwd worden als gezamenlijke taal voor duurzaamheid op landbouwbedrijven.

4. Hoe onderscheidt dit initiatief zich qua ambitie en aanpak van het bredere programma DBD, en welke meerwaarde biedt het voor de verduurzaming van de lelieteelt?

Het DBD loopt af in 2025, hierin is projectmatig onderzoek gedaan naar nieuwe teelttechnieken om milieubelasting te verminderen. Hierdoor is inmiddels onder de telers de bewustwording ontstaan dat het daadwerkelijk anders kan. Dat is al een verbetering en eerste stap. De onderzoeken en experimenten van het DBD-programma worden nu omgezet in praktijkpercelen en in de reguliere bedrijfsvoering opgenomen. Een belangrijke stap van experimenten naar toepasbaarheid in de praktijk.

5. Hoe waarborgt GS dat de inzet van provinciaal geld (€750.000) daadwerkelijk leidt tot de gewenste milieuwinst en niet alleen een financiële ondersteuning biedt voor individuele telers?

Door het gebruik van de KPI systematiek. Het KPI-dashboard dat wordt gebruikt in melkvee en waarmee een pilot plaatsvindt in de akkerbouw, stelt de provincie ook beschikbaar voor de lelietelers. Dit biedt inzicht en maakt de stappen zichtbaar in de tijd. Dit is een win-win situatie: het dashboard en de KPI-systematiek worden breder ingezet in onze agrarische sector. Daarmee wordt ook gestreefd naar dezelfde wijze van werken en borgen van de teelten en grondgebruik op perceelniveau. De provincie ondersteunt dit project, maar de individuele telers moeten zelf hun stappen zetten.

6. Waarom wordt de toezegging van €750.000 niet voorzien van heldere voorwaarden? En staat de schijnbaar onderhandse werkwijze niet op gespannen voet met private en publieke belangen en aanbestedingsregels?

Een totaalbedrag van 750.000 euro wordt gereserveerd uit het Budget van SPUK innovatieve landbouw NN voor dit project. Hiervoor stelt de provincie een subsidiebeschikking op, waarin voorwaarden staan vermeld, bijvoorbeeld wijze van rapportage en is er toetsing aan wet- en regelgeving opgenomen.

7. GS wil dit betalen uit SPUK gelden. Welke SPUK gelden wordt hiermee bedoeld? Wat zijn de voorwaarden die het ministerie aan deze gelden heeft gesteld?

Vanuit het ministerie van LVVN hebben wij diverse specifieke uitkeringen (SPUK's) ontvangen om te werken aan de opgaven in het landelijk gebied op het gebied van stikstof, klimaat, milieu en water. Het betreft hier de specifieke uitkering Innovatieve Landbouw Noord Nederland.

8. Op welk moment wordt het toegekende bedrag door het College van Gedeputeerde Staten (GS) overgedragen aan HBL? Gebeurt dit pas na goedkeuring van een gedegen onderzoeksvoorstel En wat zijn de gevolgen als GS oordeelt dat het onderzoeksvoorstel onvoldoende is?

HBL?

De wijze waarop het bedrag wordt uitgekeerd aan de penvoerder van het initiatief wordt opgenomen in de subsidiebeschikking. Dit gebeurt pas nadat een gedegen projectplan is ontvangen dat naar oordeel van GS aan de voorwaarden voldoet.

9. Zal het onderzoeksvoorstel ook aan Provinciale Staten (PS) worden voorgelegd? Zo niet, op welke wijze wordt de democratische controle op de besteding van deze middelen gewaarborgd?

Nee, dit is een bevoegdheid van GS. Het is niet gebruikelijk, ook in andere subsidietrajecten, dat PS betrokken wordt bij de opzet van onderzoeksvoorstellen/projectplannen. De controle door PS vindt via de gebruikelijke planning- en control-cyclus plaats.

10. Wat is de reden dat de Lelietelers niet meedoen in de bekostiging?

De telers leveren een eigen bijdrage in ureninzet, aanpassingen in de bedrijfsvoering en teelttechniek, gebruik van andere cultivars, gebruik van nieuwere (duurdere) gewasbeschermingsmiddelen. De inzet van extra eigen uren bedraagt ongeveer 250.000 euro. Tevens schuilt er voor de telers een risico in vermindering van opbrengsten.

11. Uit de proef met bio-lilies blijkt dat er handvatten zijn voor verduurzaming van de gangbare teelt. Welke specifieke inzichten of technieken worden meegenomen in de intentieverklaring Drentse Lelieteelt?

De verwachting is dat de gangbare en biologische teelt steeds meer naar elkaar toegroeien. De teelt brengt veel risico's met zich mee. De telers zullen zich vooral concentreren op Integrated Crop Management (ICM) en aan de basis proberen de telers zoveel mogelijk goed (opeenvolgende) teelten te organiseren dat ingrijpen niet nodig is. Hierin zit voor een groot deel overlap met volledig biologische teelt (wiedeggen, schoffelen, plaats specifiek onkruid bestrijden, natuurlijke vijanden, weerbaar uitgangsmateriaal). Deze technieken worden zowel in de biologische teelt als in de gangbare teelt gebruikt.

12. Hoe worden de technieken uit de proef met bio-lilies opgeschaald en in de gangbare lelieteelt toegepast? Worden deze technieken ook breder gedeeld met andere teeltsectoren?

Onderdeel van de verklaring is ook informeren. Dus deze technieken zullen worden gedeeld met andere sectoren als dit relevant is. Dit gebeurt ook al volop.

13. Betekent de zin "De lelietelers stemmen hun teeltstrategie af op de nabije omgeving" dat telers afzien van bepaalde teelten bij scholen, voorzieningen, woonomgeving en natuurgebieden, of is het slechts een aanpassing van het spuitregime in individuele gevallen?

Als de teelt op aangepaste wijze wordt uitgevoerd, is het ontzien van deze plekken niet nodig. De milieubelasting is vergelijkbaar met diverse andere teelten. De keuze voor een perceel is in handen van de teler, maar juist op deze plekken stimuleren we om in 2025 al in te zetten op "de nieuwe manier van telen". De milieubelasting rondom "kwetsbare" gebieden wordt zo als eerste verminderd.

14. Als je een bepaalde mate van milieubelasting toestaat in het kader van het garanderen van de voedselzekerheid, waarom zou dan diezelfde mate van milieubelasting op vergelijkbare wijze moeten worden toegestaan voor niet-voedselgewassen?

Lelieteelt valt onder agrarisch grondgebruik. De middelen die worden gebruikt zijn toegestaan en getoetst door het CTGB. Telers houden zich aan de wet- en regelgeving.

15. Hoe wordt in het projectplan geborgd dat resultaten transparant en onafhankelijk worden geëvalueerd, bijvoorbeeld door een externe partij naast HLB?

Dit gaat om uitvoering in de praktijk. De telers zullen percelen aanwijzen waar er inspanningen worden verricht om de belasting te verlagen. Het HLB is onafhankelijk en voert vanuit de wetenschappelijke principes haar rol uit. We achten het daarom niet noodzakelijk om een externe partij te betrekken.

16. In de brief wordt aangegeven dat inwoners worden betrokken en op de hoogte gehouden van de voortgang. Hoe concreet wordt deze betrokkenheid vormgegeven? Zijn er inspraakmogelijkheden of wordt dit beperkt tot informatievoorziening?

De informatievoorziening en duidelijke uitleg wat de teelt en behandeling van gewassen inhoudt, heeft prioriteit in het plan van de telers. HLB werkt dit uit in het projectplan en dit is voorwaardelijk voor het ontvangen van de subsidie.

17. Hoe zorgt GS ervoor dat de zorgen van inwoners over de impact van de lelieteelt structureel en proactief worden meegenomen in de verdere verduurzaming?

Zie het antwoord op vraag 16.

18. Het programma DBD loopt af in 2025. Hoe wordt geborgd dat de verduurzaming van de lelieteelt en andere bollengewassen ook ná 2027 wordt voortgezet?

De verduurzaming van de teelt is een doorlopend proces. Ook na 2027 zullen nieuwe inzichten, nieuwe technieken en nieuwe duurzamere middelen deel uitmaken van de bedrijfsvoering. Met deze aanzet vanuit de telers voor de komende jaren, verwachten wij een versnelling in de verduurzaming te realiseren. Belangrijk is dat er inzet en toewijding vanuit de sector is.

19. Welke plannen heeft GS om de geleerde lessen uit de Drentse Lelieteelt breder toe te passen binnen de bollenteelt of andere sectoren?

Zie antwoord op vraag 12.

Van: [redacted]
Onderwerp: def tekst intentieverklaring voor opmaak
Datum: dinsdag 26 november 2024 13:49:28
Bijlagen: [def versie intentieverklaring voor opmaak .docx](#)
[image001.png](#)
[image002.png](#)
[image003.png](#)
[image004.png](#)
[image005.png](#)
[image006.png](#)

Hoi [redacted] en [redacted]

Er moesten nog een paar kleine dingen aangepast worden aan de tekst, dus daarom maar even de nieuwe def tekst bijgevoegd voor opmaak. @ [redacted] zou je die opnieuw kunnen laten inlopen? Verder de volgende opmerkingen

- Graag de oranje lelie vervangen door een roze lelie. Ze willen liever niet de kleur oranje gebruiken
- De titel wordt definitief 'Drentse Lelie'

Voor het bord stuur ik even een aparte mail met opmerkingen.

Het handtekeningenblad is opgehaald. HLB doet haar best om morgen alle handtekeningen te hebben, maar dit kan ook donderdag worden, dus we moeten even kijken hoe we dit praktisch doen.

Overleg ik nog. Evt kunnen zij het inscannen en opsturen

Groet

[redacted]
Met vriendelijke groet,

[redacted]
Team Communicatie

+31 592 36 [redacted]
werkdagen: ma, di, woe, do

Westerbrink 1 | Postbus 122, 9400 AC Assen
[+31 592 365555](#) | post@drenthe.nl
www.provincie.drenthe.nl

Volg ons op

Dit bericht en de bijgevoegde bestanden zijn vertrouwelijk en alleen bestemd voor de geadresseerde(n).
Indien u dit bericht niet in goede staat ontvangt, waarschuw dan de afzender.

Def tekst intentieverklaring Drentse Lelie

In dit document wordt beschreven wat de intenties zijn van de deelnemende partijen voor een toekomstbestendige lelieteelt in Drenthe. De deelnemende partijen aan deze intentieverklaring zijn de lelietelers in de provincie Drenthe, het Hilbrands Laboratorium (HLB) en de provincie Drenthe. Er zal een breed projectplan worden opgesteld waarin de overkoepelende doelstelling als volgt is geformuleerd:

De impact van Drentse lelieteelt op het milieu en de omgeving aan het eind van 2027 te verlagen tot een vergelijkbaar niveau als gangbare akkerbouwgewassen.

Dit initiatief is opgezet door alle Drentse lelietelers, dat is een unicum. De afgelopen jaren heeft de sector stappen gezet op het gebied van duurzaamheid. De Drentse lelietelers zijn zich bewust van het feit dat bestaansrecht alleen gegarandeerd is wanneer zij nog meer stappen gaan nemen. Met dit nieuwe initiatief lopen de Drentse lelietelers voorop in de ontwikkeling van omgevingsbewuste lelieteelt. De provincie Drenthe ondersteunt dit doel naar verduurzaming.

Onder deskundige begeleiding door het HLB zal elke Drentse lelieteler in 2025 starten met verdere verduurzaming van de lelieteelt. De bevindingen vanuit een eerder programma 'Duurzame Bollenteelt Drenthe' zullen hierin worden meegenomen. Het doel is dat eind 2027 de Drentse lelieteelt een impact op het milieu en de omgeving heeft die vergelijkbaar is met akkerbouwgewassen.

Voor de telers gaat deze verandering in werkwijze veel gevolgen hebben voor de hoeveelheid arbeid en investeringen. Deze veranderingen zijn zeker niet zonder risico. Verschillende externe factoren spelen een grote rol in het nemen van keuzes om aan deze ambitie te kunnen voldoen. De uitdagingen die er zijn zullen per bedrijf verschillen en zijn zeer divers. Daarom is het van belang dat ze intentie de verantwoordelijkheid hiervoor nemen.

Intenties binnen de verklaring:

- De lelietelers in Drenthe zijn aangesloten en zetten zich in om de impact van Drentse lelieteelt op het milieu en de omgeving aan het eind van 2027 te verlagen naar een vergelijkbaar niveau als gangbare akkerbouwgewassen. Hiervoor wordt een breed projectplan opgesteld.
- De lelietelers leveren een inkind bijdrage (uren, inspanning, dataverzameling, uitvoeren van proeven)
- De lelietelers markeren hun percelen zichtbaar voor een breed publiek
- De lelietelers stemmen hun teeltstrategie af op de nabije omgeving
- De provincie Drenthe draagt bij aan de financiering van het project tot medio 2029
- De provincie heeft als uitgangspunt voor de landbouw: geen provinciale regels bovenop Nationale en Europese wetgeving (*coalitieakkoord 2023-2027*)
- De resultaten worden weergegeven in het KPI-dashboard
- Kennisdeling met betrokkenheid van telers, gemeenten, provincie en inwoners
- Communicatie en inzet vindt plaats vanuit inhoudelijke betrokkenheid en expertise
- Inwoners worden betrokken bij de resultaten en op de hoogte gehouden van de voortgang

Het beoogde project duurt 4,5 jaar (tot medio 2029) en bestaat uit 3 werkpakketten, namelijk:

1. KPI's en monitoring 2. Begeleiding praktijkbedrijven 3. Communicatie

Met als doel om de impact van Drentse lelieteelt op het milieu en de omgeving te verlagen naar een vergelijkbaar niveau als gangbare akkerbouwgewassen aan het eind van 2027.

Het initiatief van de Drentse lelietelers wordt begeleid door kennisinstituut HLB te Wijster. HLB is een onafhankelijke instelling die zich richt op onderzoeken en feiten.

Hilbrands Laboratorium

|

Provincie Drenthe

|

Alle lelietelers in Drenthe
(ondertekenen allen individueel)

Van: [redacted]
Aan: [redacted]
Onderwerp: foambord lelietelers
Datum: dinsdag 12 november 2024 11:51:38
Bijlagen: [image001.png](#)
[image002.png](#)
[image003.png](#)
[image004.png](#)
[image005.png](#)
[image006.png](#)

Hoi [redacted]

Op vrijdag 29 november staat een persmoment gepland met lelietelers. Dat gaat door als het college op 26/11 instemt met een verklaring.

Voor het persmoment zou ik graag een foambord willen hebben dat gedeputeerde samen met telers kan ondertekenen. Dat dient dus wel enige afmeting te hebben.

Qua vormgeving denk ik dat het combinatie moet zijn van provincie en HLB (Hilbrands Laboratorium Wijster)

En het gaat om verduurzaming/ minder milieubelasting/ impact op het milieu dus dat moet ook tot uiting komen. Telers denken aan een label. Net zoals het energielabel bij huizen. Dit zou dan moeten aangeven hoe duurzaam de teelt op het perceel is. Dus gradaties. Er is ook kort gesproken over brons, zilver en goud, maar ze willen het liever zoeken in de groene hoek. Dus ook niet werken met rood en oranje.

Kunnen jullie misschien een paar voorzetjes maken? Denk dat we het niet in de vorm van lelies moeten doen. Even kijken naar wat passend kan zijn. Maar zou wel mooi zijn als er op achtergrond iets te zien is van lield. Evt grafisch weergegeven. Wellicht kan dit dan ook gebruikt worden voor de borden die ze uiteindelijk bij de velden willen plaatsen waar ze gaan starten.

Groet

[redacted]
Met vriendelijke groet,

[redacted]
Team Communicatie

+31 592 36 [redacted]
werkdagen: ma, di, woe, do

Westerbrink 1 | Postbus 122, 9400 AC Assen
[+31 592 365555](tel:+31592365555) | post@drenthe.nl
www.provincie.drenthe.nl

Volg ons op

Dit bericht en de bijgevoegde bestanden zijn vertrouwelijk en alleen bestemd voor de geadresseerde(n).
Indien u dit bericht niet in goede staat ontvangt, waarschuw dan de afzender.

Van: [redacted]
Aan: [redacted]
Onderwerp: foto en opmerkingen intentieverklaring lelieteelt + bord
Datum: woensdag 27 november 2024 12:43:03
Bijlagen: [Lelieteelt Witterveld 18-09-12 \(3\).JPG](#)
[image001.png](#)
[image002.png](#)
[image003.png](#)
[image004.png](#)
[image005.png](#)
[image006.png](#)
[W2410_300-DLG-Initiatief Drentse Lelie-bordA0-v2-proef \(002\) met opm AK.pdf](#)

Hoi [redacted]

Zie bijlage voor een foto en voor de opmerkingen op het bord. De foto graag wat inzoomen zodat de lelies wat duidelijker te zien zijn en het onkruid op de voorgrond niet.

Tav de intentieverklaring daar is onderaan tekst weggevallen. Gaat om

Het initiatief van de Drentse lelieteelers wordt begeleid door kennisinstituut HLB te Wijster. HLB is een onafhankelijke instelling die zich richt op onderzoeken en feiten.

Graag deze tekst weer toevoegen onderaan de intentieverklaring en voor het handtekening blad

Als het niet duidelijk is, laat het dan even weten. Ik rijd nu naar huis en start thuis dan weer op.

Groet

[redacted]
Met vriendelijke groet,

[redacted]
Team Communicatie

+31 592 36 [redacted]
werkdagen: ma, di, woe, do

Westerbrink 1 | Postbus 122, 9400 AC Assen
[+31 592 365555](#) | post@drenthe.nl
www.provincie.drenthe.nl

Volg ons op

Dit bericht en de bijgevoegde bestanden zijn vertrouwelijk en alleen bestemd voor de geadresseerde(n).
Indien u dit bericht niet in goede staat ontvangt, waarschuw dan de afzender.

Van: [redacted]
Aan: [redacted]
Cc: [redacted]
Onderwerp: FW: Aangepaste intentieverklaring lelietelers
Datum: maandag 25 november 2024 08:57:44

Van: Yvonne Turenhout [redacted]@drenthe.nl>
Verzonden: maandag 25 november 2024 08:18
Aan: [redacted]@drenthe.nl>
CC: Jisse Otter [redacted]@drenthe.nl>; Willemien Meeuwissen <[redacted]@drenthe.nl>;
Rianne Vos [redacted]@drenthe.nl>; [redacted]@drenthe.nl>; [redacted]
[redacted]@drenthe.nl>; Jordan Jumelet [redacted]@drenthe.nl>; [redacted]
[redacted]@drenthe.nl>; [redacted]@drenthe.nl>
Onderwerp: Re: Aangepaste intentieverklaring lelietelers

Dag [redacted],

Dank voor de nieuwe versie. Nog een laatste opmerking/toevoeging.

Bij Duurzame Bollenteelt Drenthe is bewust gekozen voor expliciete communicatie over het programma vanwege de grote maatschappelijke onrust als gevolg van de lelieteelt. Kunnen wij dezelfde tekst toevoegen als daar wordt gebruikt : “Inwoners worden betrokken bij de resultaten en op de hoogte gehouden van de voortgang”.

Hiermee laten wij en de telers zien dat wij de zorgen van inwoners serieus nemen en hen meenemen in het proces.

Verder akkoord.

Groet Yvonne

Op 22 nov 2024 om 16:08 heeft [redacted] [redacted]@drenthe.nl> het volgende geschreven:

Goedenmiddag,

Hierbij een nieuwe versie van de intentieverklaring nav ons overleg van zojuist.
Hopelijk kan iedereen zich hier in vinden.

mvg [redacted]

<20241122 Intentieverklaring.docx>

Van: [REDACTED]
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: FW: GS nota lelietelers
Datum: dinsdag 19 november 2024 11:57:48
Bijlagen: [image001.png](#)
[image002.png](#)
[image003.png](#)
[image004.png](#)
[image005.png](#)
[image006.png](#)
[Projectplan Drentse lelieteelt 0.0 concept.pdf](#)

Zie onderstaande opmerkingen van [REDACTED]

Groet,

[REDACTED] (0592-36 [REDACTED])

Van: [REDACTED] [REDACTED]@drenthe.nl>
Verzonden: dinsdag 19 november 2024 11:24
Aan: [REDACTED]@drenthe.nl>
Onderwerp: RE: GS nota lelietelers

Dag [REDACTED],

Hierbij mijn opmerkingen.

Het lukt me niet om in de tekst iets aan te passen of er opmerkingen bij te zetten, daarom even zo.

GS-nota:

Onderwerp

Er staat dat het een aanvullende subsidie betreft. Ik lees niet terug dat er een eerdere subsidie is verstrekt. Wanneer was dit en hoe hoog?

Advies

Instemmen kan in mijn optiek pas aan de orde zijn als afstemming met een vastgestelde Landbouwkoers heeft plaatsgevonden. In het concept dat nu voor ligt staan richtingen die wel eens strijdig kunnen zijn met wat nu is opgenomen in de intentieverklaring.

Bijvoorbeeld:

Geen provinciale regels bovenop landelijke en Europese wetgeving

Is strijdig met wat is opgenomen onder 3.6.1:

De provincie wil overigens wel onderzoek doen naar 'harde' instrumenten die gebruikt kan worden uit de nieuwe Omgevingswet en wat voor juridische gevolgen dat kan hebben voor specifieke gebieden zoals het stroomgebied van de Drentsche Aa wat gebruikt wordt voor drinkwaterwinning. Uiteindelijk komt er in 2027 een nieuwe Omgevingsvisie. Daarin kan komen te staan dat landbouw in het Drentsche Aa gebied niet meer 'het primaat' heeft.

Bovendien is bij wet geregeld dat de provincie regels kan stellen als hiervoor de noodzaak wordt gevoeld. Deze kun je volgens mij niet zomaar via een intentieverklaring 'uitschakelen'. Maar ik ben geen jurist!

In het (concept) projectplan (zie bijlage) is een begroting opgenomen van in totaal € 1.171.820. Dit betekent dat € 171.820 nog niet gedekt is. € 750.000 SPUK en € 250.000 in kind telers.

Inleiding

De tweede zin is niet af. Ik zou beginnen te refereren aan de landbouwkoers wat is opgenomen onder 3.6.1. over de bollenteelt. Insteek primair op voedselproductie, begrenzen areaal lelie- en bollenteelt,

verduurzamen huidige sector.

Wat de afgelopen jaren is gebeurd en wat dit heeft opgeleverd en dat de sector verdere verduurzamingsstappen wil nemen. Dat de provincie dit wil faciliteren.

Mijn vraag: over welk areaal bollenteelt hebben we het in Drenthe en wat is het areaal van de telers dat meedoet.

De teeltstrategie wordt afgestemd op de nabije omgeving. Dit is meer dan het zichtbaar markeren van percelen. Wat wordt bedoeld met afstemmen op de nabije omgeving. Komen en contactavonden met bewoners. Krijgen bewoners een waarschuwing als er toch gewasbeschermingsmiddelen worden gebruikt, komt er een waarschuwingsvlag te hangen?, worden er afstanden in stand gehouden ten aanzien van bebouwde kom en natuur?

Hier komen vragen over. Probeer deze nu alvast te voorzien en te beantwoorden.

Economie/werkgelegenheid

De exportwaarde landelijk voor lelies is € 600 miljoen. Dit is aanzienlijk, maar niet van groot belang. De bollenteelt in Drenthe is t.o.v. landelijk zo'n kleine 10 %. Dat de sector veel werkgelegenheid biedt is dan ook niet zo.

Zowel landelijk als op provinciaal niveau zijn er plannen om het areaal lelieteelt te begrenzen (zie landbouwkoers).

De laatste jaren nemen de zorgen van maatschappelijke organisaties en omwonenden toe over het effect van chemische gewasbeschermingsmiddelen op de volksgezondheid, natuur en milieu. Voor de sector is het van groot belang om hierop in te spelen en zo haar positie te behouden.

Suggestie om dit op te nemen bij Algemeen.

Participatie

Is HLB de aangewezen partij om in dit project te participeren? Hoe heeft deze aanwijzing plaatsgevonden en zijn er geen andere partijen die deze rol op zouden kunnen pakken?

Zijn er ook gesprekken gevoerd met bijvoorbeeld Friesland en Groningen of bij hen dezelfde problematiek speelt en of het zinvol is om hierin gezamenlijk op te trekken?

Ik zou ook een aantal gemeenten betrekken in de participatie. Op grond van de Omgevingswet is het niet uitgesloten dat gemeenten de mogelijkheid hebben gekregen om nadere eisen te stellen aan bouwplannen nabij de bebouwde omgeving. Het zou zomaar kunnen dat gemeenten op grond van het Omgevingsplan bepaalde teelten nabij woonbebouwing kunnen uitsluiten. Ik zou dit juridisch toetsen.

Advies

Ik zou GS adviseren nu niet met dit advies in te stemmen en eerst de besluitvorming rond de landbouwkoers te willen afwachten.

Argumenten

De provincie moet oppassen dat het zich niet voor het karretje laat spannen van de sector.

De doelen die geformuleerd zijn in de intentieverklaring zijn boterzacht. Zie hierna bij Intentieverklaring.

Drenthe wordt groen?

Er komen borden bij percelen te staan waarop komt te staan dat de provincie mee betaalt aan het project. Dit kon wel eens een gevoelige kwestie gaan worden. Hier zou ik terughoudend mee omgaan. Vooral als op een dag toch eer gespoten wordt.....

HLB is volgens mij niet onafhankelijk. Is in de werkzaamheden die zij doet mede afhankelijk van de sector.

Financiën

Zie eerdere opmerkingen.

Risico's

Terechte opmerking. De hele context is boterzacht, terwijl er door de provincie wel veel geld in wordt geïnvesteerd. Relevant is dan wel wat de ervaringen zijn uit het verleden. Is hier iets over te zeggen?

Kantekening vanuit de organisatie

Met betrekking tot lelietelers in grondwaterbeschermingsgebieden zou het wenselijk kunnen zijn dat de provincie wel nadere regels gaat stellen ten aanzien van de landbouw en ook daarmee de lelieteelt.

Intentieverklaring

De doelstelling in de intentieovereenkomst is boterzacht.

Want wat is het niveau van de impact van gangbare akkerbouwgewassen aan het eind van 2027.

2027 is nog ver weg. Stel de gangbare landbouw is in Nederland (ik verwacht het niet, maar het zou kunnen) in 2027 voor 51 % biologisch. Is dit dan de gangbare landbouw?

De gangbare landbouw kent vele gradaties en het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen gaat van 0 tot maximaal met vele gradaties daartussen. Wat kunnen we daarbinnen beschouwen als de 'gangbare landbouw'?

Ik denk dat het van belang is er voor alle ondertekenaars er wel overeenstemming is over een definitie voor 'gangbare landbouw'

Als ik hierop zoek, dan kom ik geen eensluitende definitie tegen. Ik kom wel tegen dat alle landbouw die niet biologische is, gangbaar is.

Verder kom ik tegen dat bij 'gangbare landbouw' de boer gebruik maakt van chemische bestrijdingsmiddelen en kunstmest, dat hij zich specialiseert in een zeer beperkt aantal gewassen en weinig of geen teeltrotatie toepast en mogelijk zelfs teelt op substraat in plaats van in volle grond. Hierin zijn enorm veel gradaties te bedenken. Van bijna biologisch tot we spuiten maar raak! Dus om voor 2027 te berekenen wat de impact is van de 'gangbare landbouw' is al bijna schier onmogelijk, hoe willen we dan berekenen hoe die impact zich verhoudt tot de lelieteelt.

Wat wel mogelijk is, is te proberen inzicht te krijgen in de huidige impact van de lelieteelt op grond van cijfers van de afgelopen jaren. Mijn suggestie is om deze cijfers (eerst) te verzamelen en om vandaaruit te gaan werken naar realistische doelen. Dit is iets wat eerst met elkaar besproken moet worden.

De ene teler wil hier misschien wel veel verder in gaan dan een andere. Dit zou dan via een KPI-systematiek ook beloond kunnen worden of aanvullend ondersteund kunnen worden via bijvoorbeeld CLM? Wat belangrijk is dat de 'milieuwinst' ook benoemd en gemonitord wordt.

De wederzijdse afspraken zijn (te) beknopt en niet houdbaar:

- Doelstelling van het project is niet SMART
- Stel dat de telers zich uit het project terugtrekken, wat betekent dit voor de meerjarige financiering?
- Communicatie en inzet vindt plaats vanuit inhoudelijke betrokkenheid en expertise. Dit lijkt me een inkopper. Dat doe je altijd. Voorstel: communicatie over het project vindt plaats na onderlinge afstemming in het projectteam oid.
- Percelen worden zichtbaar gemarkeerd... Waarom is dit nodig en hier zou ik als provincie wel duidelijke afspraken over willen maken
- Geen provinciale regels... Ze eerdere opmerkng hierover.
- De teeltstrategie wordt afgestemd op de nabije omgeving. Dit schept verwachtingen en roept daarmee vragen op.
- Over de projectorganisatie en betrokkenheid van eenieder wordt niets gezegd.

Van: [redacted] [@drenthe.nl](#)>
Verzonden: dinsdag 19 november 2024 08:17
Aan: [redacted] [@drenthe.nl](#)>
Onderwerp: FW: GS nota lelietelers
Urgentie: Hoog

Hoi [redacted], kun je ook even kritisch meekijken?

Met vriendelijke groet,

[redacted]
Water, Bodem & Milieu
Beleidsadviseur

[+31 592 36 \[redacted\]](#)

Westerbrink 1 | Postbus 122, 9400 AC Assen
[+31 592 365555](#) | [post@drenthe.nl](#)
[www.provincie.drenthe.nl](#)

Volg ons op

Dit bericht en de bijgevoegde bestanden zijn vertrouwelijk en alleen bestemd voor de geadresseerde(n).
Indien u dit bericht niet in goede staat ontvangt, waarschuw dan de afzender.

Van: [redacted] [@drenthe.nl](#)>
Verzonden: maandag 18 november 2024 17:15
Aan: [redacted] [@drenthe.nl](#)>; [redacted] [@drenthe.nl](#)>; [redacted] [@drenthe.nl](#)>; [redacted] [@drenthe.nl](#)>
CC: [redacted] [@drenthe.nl](#)>
Onderwerp: GS nota lelietelers

Urgentie: Hoog

Hoi

hierbij de aangepaste bestanden.

morgen voor 16 uur moet ik dit versturen, zouden jullie hier nog even kritisch door willen kijken?
voor die tijd?

alvast bedankt,

 [20241118 Intentieverklaring.docx](#)

 [20241118 GSstuk Agendapunt voor de vergadering van Gedeputeerde Staten van Drenthe.docx](#)

gr

Van: [redacted]
Aan: [redacted]
Onderwerp: FW: Info : Intentieverklaring lelietelers
Datum: donderdag 21 november 2024 11:23:00
Bijlagen: [image001.png](#)

Van: [redacted]@drenthe.nl>
Verzonden: woensdag 20 november 2024 14:46
Aan: [redacted]@drenthe.nl>; [redacted]@drenthe.nl>; [redacted]@drenthe.nl>; [redacted]@drenthe.nl>; [redacted]@drenthe.nl>; [redacted]@drenthe.nl>; [redacted]@drenthe.nl>; [redacted]@drenthe.nl>; [redacted]@drenthe.nl>; [redacted]@drenthe.nl>
CC: [redacted]@drenthe.nl>; [redacted]@drenthe.nl>; Jordan Jumelet [redacted]@drenthe.nl>; Rianne Vos [redacted]@drenthe.nl>
Onderwerp: Info : Intentieverklaring lelietelers

Hoi allen,

Afgelopen week hebben jullie je betrokkenheid uitgesproken bij en input aangeleverd voor de "intentieverklaring" met alle lelietelers en de provincie.

Dit initiatief is vanuit de sector opgezet, en biedt mooie kansen in de verduurzaming van de teelt. Fijn dat daar zoveel mensen zich betrokken bij voelen maar daardoor is het belangrijk om de ruis van de lijn te halen daar waar het kan en jullie te laten weten dat de opmerkingen in het document(en) in sharepoint worden opgepakt. Zie onderstaande link:

[20241118 Intentieverklaring.docx](#)

[20241118 GSstuk Agendapunt voor de vergadering van Gedeputeerde Staten van Drenthe.docx](#)

Goed om te weten is dat achter de verklaring een heel inhoudelijk plan van aanpak ligt, deze ontbreekt voor jullie en zal na het tekenen van de intentieverklaring samen met de telers verder in detail worden uitgewerkt en later nogmaals terugkomen (lees: januari). Het gaat op dit moment vooral om het afgeven na de intentie. In het GS stuk wordt voorgesteld om een besluit te nemen om een budget te reserveren (vanuit de SPUK-middelen) het daadwerkelijke te nemen besluit over de toekenning met de eventuele subsidie zal in een apart GS stuk rond januari worden voorgelegd. Momenteel wordt door de telers gewerkt aan het finetunen van het plan van aanpak.

Via deze mail wil ik jullie even meenemen in het proces wat nu volgt:

Naar aanleiding van de vele opmerkingen is er as vrijdag een (extra) overleg gepland tussen de gedeputeerden (Meeuwissen, Turenhout, Otter) over deze intentieverklaring. Hier bespreken we een aangepaste versie waarin de meeste opmerkingen van jullie zijn opgenomen.

Naar aanleiding van dat overleg stuur ik jullie vrijdag een update, met indien van toepassing een nieuwe versie van de verklaring.

Verder hebben we besloten door te gaan met het indienen van het stuk voor GS, dit ivm het tijdsbestek en de start van het teeltseizoen voor de telers. Het GS-stuk zullen wij vandaag al wel aanleveren voor de behandeling in GS volgende week dinsdag, vrijdag zal worden besproken of dit onderwerp op de agenda kan blijven staan of dat nadere aanpassing/afstemming gewenst is waardoor het onderwerp eventueel zal moeten worden doorgeschoven.

Hopelijk jullie hiermee voldoende geïnformeerd, zo niet dan weten jullie ons te vinden

namens [redacted] en [redacted]

Van: [Willemien Meeuwissen](#)
Aan: [redacted]
Onderwerp: Fw: Input t.b.v. Lelietelers intentieverklaring en GS stuk
Datum: donderdag 21 november 2024 19:04:38

Ter info, morgenmiddag hebben we een overleg hierover (Yvonne, ik en Jisse met ambtenaren van landbouw erbij)

--

Van: Willemien Meeuwissen [redacted]@drenthe.nl>
Verzonden: donderdag, november 21, 2024 6:37 PM
Aan: Jisse Otter [redacted]@drenthe.nl>; [redacted]@drenthe.nl>; Jordan Jumelet <[redacted]@drenthe.nl>; [redacted]@drenthe.nl>; [redacted]@drenthe.nl>; Yvonne Turenhout [redacted]@drenthe.nl>; [redacted]@drenthe.nl>; [redacted]@drenthe.nl>
Onderwerp: Input t.b.v. Lelietelers intentieverklaring en GS stuk

Hallo Jisse e.a.

Vooropgesteld: heel mooi dat we dit samen kunnen doen (lelietelers, provincie en kennisinstituut HLB) !!!!!!!.

N.a.v. de stukken die ik ook op mijn Poho kreeg heb ik nog wel een aantal opmerkingen c.q. suggesties, hierbij mail ik die alvast t.b.v. gesprek morgen.

NB Ik wil het zeker niet vertragen, maar een slag maken over beide stukken lijkt me wel nodig.

T.a.v. de intentieverklaring:

- Wie ondertekenen? Alle 19 lelietelers individueel? Of iemand/organisatie namens de lelietelers?
- Wat als er tussentijds meer telers in Drenthe bijkomen? Doen die dan ook mee, valt hier iets van te zeggen/over op te nemen? Hoe gaan we daar mee om?
- "Telers zetten zich in om de doelstelling te behalen" > valt hier iets stevigere van te maken? Bv voorwaarden verbinden aan subsidie dat je niet boven de zoveel % van het huidige middelengebruik mag uitkomen, anders terugbetalen? Tenzij het ze allemaal niet lukt (zo'n clause zou ze kunnen helpen om het risico aan te durven gaan, dus als het bij allemaal onmogelijk blijkt dat ze dan niet hoeven terug te betalen of zoiets).
- "Geen provinciale regels bovenop landelijke en Europese wetgeving" > dat is uitgangspunt in ons coalitieakkoord. Maar als ik bv voor onze wettelijke zorgplicht tav drinkwater toch extra regels nodig blijkt te hebben wil ik mogelijk wel extra regels stellen. Richting de staten kan ik dat dan onderbouwen en uitleggen dat het geen "kop" erop is. Maar richting de lelietelers wil ik deze ruimte ook open houden. Kan deze zin eruit of evt anders geformuleerd worden?
- Ik mis de afspraak over de periode tot 2028: het ontzien van de meest kwetsbare plekken. Voor wat betreft water zijn dat de grondwaterbeschermingsgebieden (nu amper gebruikt maar dat moet ook zo blijven en dus graag helemaal niet meer in grondwaterbeschermingsgebieden, en daarnaast ook uit de buurt van oppervlaktewater gebruikt voor drinkwater (Drentsche Aa) en mbt de KRW 'kwetsbaar' oppervlaktewater.

T.a.v. GS stuk:

- Inleiding > onder a staat het doel maar dat is niet goed verwoord. Het gaat niet om het aantonen dat de teelt geen zwaardere belasting heeft (want dat heeft ie -nu- wel), maar om een lagere belasting daadwerkelijk te realiseren, overeenkomstig met teelt van voedselgewassen.
- Ook opnemen, net als toevoeging in de intentieverklaring: ontzie-plekken in de periode

totdat het lage niveau is bereikt.

- > onder c staat dat de lelietelers voor NL van groot economisch belang is en in onze regio veel werkgelegenheid biedt. Hoe groot is dit belang c.q. hoe groot is de werkgelegenheid?
- > onder d staat dat er een klankbordgroep komt. Klankbord voor wie en wat is het doel daarvan?
- Argumenten zijn niet uitgewerkt. ("Programma staat symbool" > volgens mij niet alleen symbool maar juist ook concrete resultaten). 2.1 bevat 3 spelfouten.
- Bijlage 2 concept projectplan zat nog niet bij de stukken die ik heb gezien.
- Risico's 'niet van toepassing': dit lijkt me niet correct? Misschien deze benoemen: Wat als niet iedereen meetekent? Wat als men gaandeweg afhaakt of nieuwe telers erbij komen die niet getekend hebben/gaan meedoen? Wat als de onrust van bewoners en anderen overslaat naar de volgende teelt (ik zeg maar wat: tulpen?), wat doen we dan?, ...nog meer risico's ?

Met vriendelijke groet,

Willemien Meeuwissen

Gedeputeerde Staten

Gedeputeerde

Provincie Drenthe

+31 592 365555

Westerbrink 1 | Postbus 122, 9400 AC Assen

+31 592 365555 | post@drenthe.nl

www.provincie.drenthe.nl

Dit bericht en de bijgevoegde bestanden zijn vertrouwelijk en alleen bestemd voor de geadresseerde(n).

Indien u dit bericht niet in goede staat ontvangt, waarschuw dan de afzender.

Van: [REDACTED]
Aan: [Jisse Otter](#)
Cc: [REDACTED]
Onderwerp: FW: Rondvraag en inspreker niet geagendeerd onderwerp (Drentse Lelie)
Datum: dinsdag 3 december 2024 18:57:09
Bijlagen: [image001.jpg](#)
[Cie 04-12-2024 Rondvraag Blok SB.pdf](#)

Dag Jisse,

Bijgaand een antwoord voor de rondvraag van de PvdD die ik heb opgesteld iov met [REDACTED] en [REDACTED].

Wat ik ook denk: snap dat ze willen dat wij aan een andere knop (regels) draaien, maar als die bereidheid of haalbaarheid er (nog) niet is, dan moeten we een andere nemen (subsidies). Geen stok, maar een wortel – denk ik dan.

Moeten we morgen nog een printje meenemen of het in iBabs zetten?

Groet,

[REDACTED]

Vergadering Statencommissie op woensdag 4 december 2024
Blok Samenleving en Bestuur
Agendapunt 18, Rondvraag Fractie Partij voor de Dieren

Aanleiding

Naar aanleiding van Intentieverklaring duurzame bollenteelt.

Op vrijdag 29 november jl. werd de intentieverklaring tussen 19 bollentelers gepresenteerd. Men wil het gebruik van landbouwgif terugdringen naar de hoeveelheid die ook op voedselgewassen zoals aardappels worden gebruikt. Op zich mooi dat men zich bewust wordt van de gevaren hiervan. Ook is bekend dat er goed verdiend wordt aan het telen van lelies en bollen.

Vraag:

Waarom moeten de inwoners van Drenthe (en Nederland) meebetalen aan de experimenten van de lelie- en bollensector terwijl de Drentse overheid er voor moet zorgen dat inwoners en natuur juist beschermd moeten worden en de Provincie ook kan volstaan met duidelijke regels te stellen omtrent het gifgebruik?.

Beantwoording:

- Lelieteel en het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen zijn wettelijk toegestaan en in lijn met de regelgeving
- Lelietelers zijn zich bewust van de zorgen die leven bij de omgeving en willen samen stappen zetten tot versnelde verduurzaming van hun teelt.
- Als provincie moedigen we dit graag aan. De lelietelers nemen zelf het voortouw met HLB. Ze leveren zelf ook een bijdrage 'in kind'.
- Het stimuleren van in dit geval bovenwettelijke inspanningen is een van de instrumenten die ons al provincie ter beschikking staan.

Vanuit de zogeheten SPUK Innovatieve Landbouw NN hebben we budgetten om de landbouw te vernieuwen. De verduurzaming van de lelieteelt is hier een voorbeeld van.

- Het is niet ongebruikelijk dat de overheid het bedrijfsleven helpt met verduurzaming en innovatie. Hier zijn vele voorbeelden van. Binnen de landbouw- en natuurportefeuilles, maar ook elders in provincie en bij de Rijksoverheid of EU.
- We gaan sturen en monitoren op de resultaten, denk aan KPI's. De ervaringen die we opdoen kunnen ook in andere teelten een rol gaan spelen.

Van: [redacted]@drentsparlement.nl>

Verzonden: dinsdag 3 december 2024 13:44

Aan: [redacted] <f [redacted]@drenthe.nl>; [redacted]

[redacted]@drentsparlement.nl>

CC: [redacted]@drentsparlement.nl>

Onderwerp: Rondvraag en inspreker niet geagendeerd onderwerp (Drentse Lelie)

Beste bestuursadviseurs,

Hierbij een rondvraag die toch aan de orde komt (betreft lelieteelt) bij agendapunt 18. Deze was op tijd ingeleverd maar we hebben geprobeerd een en ander te bundelen.

Daarnaast heeft zich een inspreker gemeld om in te spreken over een niet geagendeerd onderwerp (ook Drentse Lelie).

Dit zal direct na de mededelingen zijn. (Agendapunt 14a)

Hierbij kan zij alleen inspreken, fracties kunnen dan alleen aan haar vragen stellen en dan is de inspraak ook afgerond.

Met vriendelijke groet,

[redacted] | [redacted]
PROVINCIE DRENTHE | Postbus 122, 9400 AC Assen

T (0592) 36 [redacted] M 06 [redacted] | E [redacted]@drentsparlement.nl

Werkdagen: ma, di, wo, vrij (hele dagen), do (tot 13.00 uur)

Van: [redacted]
Aan: [redacted]
Onderwerp: FW: W2410 300-DLG-Foambord instemmingsverklaring Lelietelers
Datum: dinsdag 19 november 2024 13:33:07
Bijlagen: [W2410_300-DLG-Initiatief Drentse Lelie-schetsen-proef.pdf](#)
[image001.png](#)
[image002.png](#)
[image003.png](#)
[image004.png](#)
[image005.png](#)
[image006.png](#)

Hoi [redacted],

Dank voor de voorzetten. Dit is nog niet helemaal hoe ik het voor ogen heb. Ik deel hierbij ook even de tekst die er op moet komen. Zie onderaan de mail. Mijn opmerkingen

- Ik zat meer te denken aan een grafische weergave van een lelie/ lelies dan een foto en dan wellicht helemaal ingezoomd op de lelie. Qua opzet komt het laatste beeld het dichtst in de buurt
- Of een lelieveld, maar dan meer weergegeven als een plaatje. Niet als foto
- De icoontjes van de lelies met het rondje eromheen vind ik wel mooi bedacht. De tekst daarbij klopt alleen niet helemaal. Donkergroen zou moeten zijn een perceel waarop duurzaam wordt geteeld. Dat moet dan in 1 oogopslag duidelijk zijn. Ik heb bij [redacted] aangegeven dat ze vanuit HLB denken aan een soort van label, net zoals het energielabel. Dus ik begrijp wel dat [redacted] het zo heeft vertaald. Ik ben zelf ook wat zoekend hoe we dat nou het beste kunnen uitbeelden. Dus misschien moet er dan wel een legenda bij.
- Op het bord graag ruimte vrijhouden voor 3 handtekeningen. Ik had in eerste instantie gezegd 21 handtekeningen, maar het is niet zeker dat iedereen erbij kan zijn en het is niet mooi dat er vakjes, lijntjes open blijven. Daarom afgesproken dat 1 teler tekent namens allemaal voor het persmoment.

Over het icoontje moeten we het nog maar even hebben. Ik hoop dat [redacted] eerste verder kan met mijn opmerkingen

Groet

[redacted]

De Drentse Lelie

Met dit initiatief willen Drentse lelietelers:

De impact van Drentse lelieteelt op het milieu en de omgeving verlagen naar een vergelijkbaar niveau als gangbare akkerbouwgewassen aan het eind van 2027.

Een initiatief van alle Drentse Lelietelers

<logo provincie>

Met vriendelijke groet,

[redacted]

Team Communicatie

+31 592 36 [redacted]
werkdagen: ma, di, woe, do

Westerbrink 1 | Postbus 122, 9400 AC Assen
[+31 592 365555](tel:+31592365555) | post@drenthe.nl
www.provincie.drenthe.nl

Volg ons op

Dit bericht en de bijgevoegde bestanden zijn vertrouwelijk en alleen bestemd voor de geadresseerde(n).
Indien u dit bericht niet in goede staat ontvangt, waarschuw dan de afzender.

Van: [redacted]

Van: [redacted]
Aan: [redacted]
Cc: [redacted]
Onderwerp: FW: Aangepaste intentieverklaring lelietelers
Datum: maandag 25 november 2024 08:57:44

Van: Yvonne Turenhout [redacted]@drenthe.nl>
Verzonden: maandag 25 november 2024 08:18
Aan: [redacted]@drenthe.nl>
CC: Jisse Otter [redacted]@drenthe.nl>; Willemien Meeuwissen [redacted]@drenthe.nl>;
Rianne Vos [redacted]@drenthe.nl>; [redacted]@drenthe.nl>; [redacted]
[redacted]@drenthe.nl>; Jordan Jumelet <[redacted]@drenthe.nl>; [redacted]
[redacted]@drenthe.nl>; [redacted] <[redacted]@drenthe.nl>
Onderwerp: Re: Aangepaste intentieverklaring lelietelers

Dag [redacted],

Dank voor de nieuwe versie. Nog een laatste opmerking/toevoeging.

Bij Duurzame Bollenteelt Drenthe is bewust gekozen voor expliciete communicatie over het programma vanwege de grote maatschappelijke onrust als gevolg van de lelieteelt. Kunnen wij dezelfde tekst toevoegen als daar wordt gebruikt : “Inwoners worden betrokken bij de resultaten en op de hoogte gehouden van de voortgang”.

Hiermee laten wij en de telers zien dat wij de zorgen van inwoners serieus nemen en hen meenemen in het proces.

Verder akkoord.

Groet Yvonne

Op 22 nov 2024 om 16:08 heeft [redacted] <[redacted]@drenthe.nl> het volgende geschreven:

Goedenmiddag,

Hierbij een nieuwe versie van de intentieverklaring nav ons overleg van zojuist.
Hopelijk kan iedereen zich hier in vinden.

mvg [redacted]

<20241122 Intentieverklaring.docx>

Van: [redacted]
Aan: [redacted]
Cc: [redacted]; [Jordan Jumelet](#); [Rianne Vos](#)
Onderwerp: Info : Intentieverklaring lelietelers
Datum: woensdag 20 november 2024 14:45:40

Hoi allen,

Afgelopen week hebben jullie je betrokkenheid uitgesproken bij en input aangeleverd voor de "intentieverklaring" met alle lelietelers en de provincie.

Dit initiatief is vanuit de sector opgezet, en biedt mooie kansen in de verduurzaming van de teelt. Fijn dat daar zoveel mensen zich betrokken bij voelen maar daardoor is het belangrijk om de ruis van de lijn te halen daar waar het kan en jullie te laten weten dat de opmerkingen in het document(en) in sharepoint worden opgepakt. Zie onderstaande link:

[20241118 Intentieverklaring.docx](#)

[20241118 GSstuk Agendapunt voor de vergadering van Gedeputeerde Staten van Drenthe.docx](#)

Goed om te weten is dat achter de verklaring een heel inhoudelijk plan van aanpak ligt, deze ontbreekt voor jullie en zal na het tekenen van de intentieverklaring samen met de telers verder in detail worden uitgewerkt en later nogmaals terugkomen (lees: januari). Het gaat op dit moment vooral om het afgeven na de intentie. In het GS stuk wordt voorgesteld om een besluit te nemen om een budget te reserveren (vanuit de SPUK-middelen) het daadwerkelijke te nemen besluit over de toekenning met de eventuele subsidie zal in een apart GS stuk rond januari worden voorgelegd. Momenteel wordt door de telers gewerkt aan het finetunen van het plan van aanpak.

Via deze mail wil ik jullie even meenemen in het proces wat nu volgt:

Naar aanleiding van de vele opmerkingen is er as vrijdag een (extra) overleg gepland tussen de gedeputeerden (Meeuwissen, Turenhout, Otter) over deze intentieverklaring. Hier bespreken we een aangepaste versie waarin de meeste opmerkingen van jullie zijn opgenomen.

Naar aanleiding van dat overleg stuur ik jullie vrijdag een update, met indien van toepassing een nieuwe versie van de verklaring.

Verder hebben we besloten door te gaan met het indienen van het stuk voor GS, dit ivm het tijdsbestek en de start van het teeltseizoen voor de telers. Het GS-stuk zullen wij vandaag al wel aanleveren voor de behandeling in GS volgende week dinsdag, vrijdag zal worden besproken of dit onderwerp op de agenda kan blijven staan of dat nadere aanpassing/afstemming gewenst is waardoor het onderwerp eventueel zal moeten worden doorgeschoven.

Hopelijk jullie hiermee voldoende geïnformeerd, zo niet dan weten jullie ons te vinden

namens [redacted] en [redacted]

Van: [redacted]
Aan: [redacted]
Cc: [redacted]
Onderwerp: Intentieovereenkomst
Datum: donderdag 21 november 2024 13:39:28
Bijlagen: [20241118 GSstuk Agendapunt voor de vergadering van Gedeputeerde Staten van Drenthe opmerkingen WBM.docx](#)
[20241118 Intentieverklaring Lelieteeft.docx](#)
[image001.png](#)
[image002.png](#)
[image003.png](#)
[image004.png](#)
[image005.png](#)
[image006.png](#)

Hallo [redacted],

Los van de opmerkingen die de concernjuristen [redacted] en [redacted] hebben gemaakt bij de GS-nota en de intentieovereenkomst, zijn er vanuit WBM ook een aantal opmerkingen. Deze zijn wel redelijk in lijn met de opmerkingen van de concernjuristen.

Ik had ze gemaïld naar [redacted], maar ze zijn niet bij jou beland. Hier tref je ze alsnog aan. We spreken elkaar zo nog.

Met vriendelijke groet,

[redacted]
Thema Water, Bodem en Milieu

+31 592 36 [redacted]
werkdagen: maandag t/m vrijdag

Westerbrink 1 | Postbus 122, 9400 AC Assen
[+31 592 365555](tel:+31592365555) | post@drenthe.nl
www.provincie.drenthe.nl

Volg ons op

Dit bericht en de bijgevoegde bestanden zijn vertrouwelijk en alleen bestemd voor de geadresseerde(n).
Indien u dit bericht niet in goede staat ontvangt, waarschuw dan de afzender.

Van: [redacted]
Aan: [redacted]
Cc: [redacted]
Onderwerp: lelieteelt; maandag 25 november in poho's (en 26/11 in GS)
Datum: zondag 24 november 2024 10:26:44
Bijlagen: [Projectplan Drentse lelieteelt_00_concept + opm.pdf](#)
[20241122 Intentieverklaring.pdf](#)
[GSstuk Agendapunt voor de vergadering van Gedeputeerde Staten van Drenthe.pdf](#)
[Poho_memo_voor_25_nov.pdf](#)
[image002.png](#)
[image003.png](#)
[image004.png](#)
[image005.png](#)
[image006.png](#)
[image007.png](#)

[redacted]

Goed (en dank) dat jullie hier vorige week de focus op hebben gehad en fijn dat [redacted] afgelopen vrijdag bij het BO aanwezig kon zijn.

Morgen staat bij Otter/VanDijk het punt intentieverklaring lelieteelt op de agenda. En dinsdag in GS (!). Stukken heb ik vd zekerheid als bijlage toegevoegd.

Ik weet niet of jullie de laatste versies al hebben kunnen inzien. Rianne heeft verteld dat onze opmerkingen zo goed mogelijk zijn verwerkt in het laatste versie echter ik kan dat niet beoordelen. Het woord 'landbouwoers' wordt niet vermeld in de intentieverklaring, wel verwijzing naar 'duurzame bollenteelt Drenthe'.

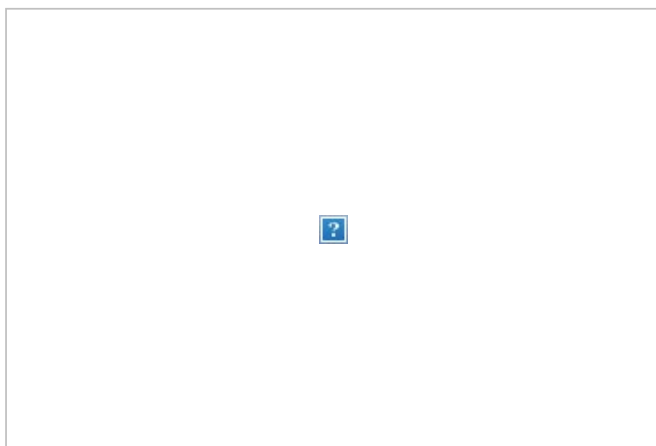
Opm: waarom KPI systematiek voorgesteld? En waarom onder het kopje 'Risico's' niet de zorgen van Yvonne (zie onderstaand verslag van [redacted] verwoord?

Willen jullie maandag onderling afstemmen wie de stukken nog bekijkt? lig het GS stuk dat dinsdag geagendeerd staat. En kunnen jullie inhoudelijk instemmen?

Lijkt mij ook goed dat jullie maandag aanschuiven in de betreffende poho's en dat onderling afspreken:

- Otter/VanDijk 9:27 uur
- Turenhout 9:35 uur
- Meeuwissen 11:40 uur

Groet & dank, [redacted]

Van: [redacted]@drenthe.nl>

Verzonden: vrijdag 22 november 2024 15:52

Aan: [redacted]@drenthe.nl>; [redacted]@drenthe.nl>

CC: [redacted]@drenthe.nl>; [redacted]@drenthe.nl>

Onderwerp: Terugkoppeling BO lelieteelt

Beste allemaal,

Hierbij even een snelle terugkoppeling met betrekking tot het BO intentieverklaring lelieteelt.

Aanwezig waren: Jisse Otter, Willemien Meeuwissen, Yvonne Turenhout, [redacted], Jordan Jumelet, [redacted], ondergetekende

- Jisse geeft aan dat alle telers graag aan de slag willen en de provincie dit zou moeten ondersteunen/
- Voor het overleg heeft Yvonne nog een stuk ingebracht. De punten daarin zijn niet nadrukkelijk aan de orde geweest tijdens het overleg. Wel is het punt genoemd met betrekking tot: Geen provinciale regels op... Willemien heeft hierbij aangegeven daar wel raad mee te weten. Het is een uitgangspunt letterlijk overgenomen uit het coalitieakkoord en als er bijvoorbeeld voor grondwaterbescherming nadere regels nodig zijn, dan is dat op basis van Europese wetgeving.
- Vooral Yvonne was kritisch op het verhaal. Prima om de sector te ondersteunen bij verduurzaming, maar dan moeten er wel duidelijke afspraken gemaakt worden. Aangegeven is dat het nu gaat om de intentie van de provincie om de sector financieel te ondersteunen en dat de uitvoering wordt opgenomen in het projectplan. Dit projectplan wordt belangrijk voor de subsidieverlening en welke doelen de provincie hierbij gaat stellen. De subsidie is bedoeld voor de adviseur die met de telers aan de slag gaat. Bedoeling is dat er een KPI-aanpak komt zoals die nu ook wordt opgetuigd voor de veeteelt en de akkerbouw. De rol van de provincie in het project moet nog worden bepaald. Daarnaast is Yvonne ongerust over de maatschappelijke commotie die het kan gaan geven.
- De opmerking is gemaakt dat de intentieverklaring wel moet matchen met de landbouwkoers, waarbij de landbouwkoers de kapstok is voor deze intentie. Jisse merkte op dat de Landbouwkoers daar dan maar op moest worden aangepast als dit niet zo was.
- In de intentieovereenkomst komt nog te staan dat de voorgestelde intentie een vervolg of doorontwikkeling is van het Programma Duurzame Bollenteelt Drenthe. De opbrengt vanuit dit programma wordt meegenomen naar dit vervolg.

Groet,

[redacted]

Van: [redacted]@drenthe.nl>

Verzonden: vrijdag 22 november 2024 09:59

Aan: [redacted]>; [redacted]@drenthe.nl>

CC: [redacted]@drenthe.nl>

Onderwerp: RE: Input t.b.v. Lelielers intentieverklaring en GS stuk

Hallo allen,

Goed weergegeven [redacted]

Als aanvulling heb ik nog dat het van wezenlijk belang is dat er een goed projectplan komt, met duidelijke voorwaarden/doelen. Het is van belang dat WBM hier ook in meeleest. Alleen op basis daarvan kan een heldere subsidiebeschikking worden opgesteld. Ik heb aan [redacted] en [redacted] (juristen landbouw) ook meegegeven hier scherp op te zijn en ervoor te zorgen dat zij ook meelesen in zowel het projectplan als de subsidiebeschikking.

Met vriendelijke groet,

Thema Water, Bodem en Milieu

+31 592 36 [redacted]
werkdagen: maandag t/m vrijdag

Westerbrink 1 | Postbus 122, 9400 AC Assen
[+31 592 365555](tel:+31592365555) | post@drenthe.nl
www.provincie.drenthe.nl

Volg ons op

Dit bericht en de bijgevoegde bestanden zijn vertrouwelijk en alleen bestemd voor de geadresseerde(n).
Indien u dit bericht niet in goede staat ontvangt, waarschuw dan de afzender.

Van: [redacted] [@drenthe.nl](mailto:[redacted]@drenthe.nl)>

Verzonden: vrijdag 22 november 2024 09:38

Aan: [redacted] [@drenthe.nl](mailto:[redacted]@drenthe.nl)>

CC: [redacted] [@drenthe.nl](mailto:[redacted]@drenthe.nl)>; [redacted] [@drenthe.nl](mailto:[redacted]@drenthe.nl)>

Onderwerp: RE: Input t.b.v. Lelieters intentieverklaring en GS stuk

Dag [redacted]

Gistermiddag hebben [redacted] en ik nog gesproken met [redacted].

We hebben aangegeven dat:

1. de intentieovereenkomst veel vragen oproept.
2. de bollen- en lelieteelt een beladen dossier is in Drenthe en onder een vergrootglas ligt. Dit vraagt om zorgvuldig handelen.
3. De intentie eigenlijk niet veel meer is dan dat: GS middelen beschikbaar stelt om een adviseur in te huren om de Drentse lelietelers te begeleiden bij het verminderen van de impact van de Drentse lelieteelt. Of is de rol van de provincie ruimer? Ik heb begrepen dat die rol wel wat ruimer maar voor mij nog onduidelijk in welke mate.
4. Dit op verzoek van de Drentse lelietelers. *Dit betekent volgens mij dat er nog een procedure en een programma van eisen moet worden opgeteld om de subsidie te kunnen verlenen. Hier kunnen volgens mij nog allerlei zaken onderdeel van zijn zoals een overeenkomst tussen partijen, een projectplan en de wijze van verlening. Is dit jaarlijks of wordt het bedrag in één keer verleend.*
5. Er loopt momenteel een [Programma Duurzame Bollenteelt Drenthe](#). De relatie van de 'intentieverklaring' met dit programma dat op 1 mei 2025 afloopt wordt niet duidelijk en zou wel duidelijk gemaakt moeten worden. Zie ook: <https://www.duurzamebollenteeltdrenthe.nl/>. *Hieruit is op te maken dat er KPI's voor de bollentelers zijn/worden ontwikkeld.*
6. Dat een vastgestelde landbouwkoers de 'kapstok' zou moeten zijn waaraan we dit initiatief zouden moeten ophangen. Dat in de intentieovereenkomst zaken zijn opgenomen die strijdig kunnen zijn met de opgestelde 'intentieovereenkomst' ten aanzien van 'Geen provinciale regels bovenop' *Bovendien is al opgenomen in het coalitieakkoord dat loopt tot 2027: Uitgangspunt voor de landbouw is: geen provinciale regels bovenop landelijke en Europese wetgeving.*
Daarnaast is in de concept landbouwkoers opgenomen in 3.6.1 t.a.v. de bollenteelt en gewasbescherming:
  - o *Het ministerie van LNV verkent of er een wetenschappelijke basis is voor het instellen van bufferstroken, hoe het voorzorgsbeginsel moet worden uitgelegd en of er mogelijkheden zijn om het*

areaal lelieteelt te begrenzen op het huidige niveau.

- Daarnaast is de provincie in gesprek met telers over het vinden van een oplossing en uiteindelijk het maken van afspraken om het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen (versneld) te reduceren. Ook telers zijn zich ervan bewust om het gebruik van middelen te verlagen. Echter er zullen situaties zijn dat gewasbeschermingsmiddelen een laatste redmiddel blijven om misoogsten te voorkomen.
- De provincie wil overigens wel onderzoek doen naar 'harde' instrumenten die gebruikt kan worden uit de nieuwe Omgevingswet en wat voor juridische gevolgen dat kan hebben voor specifieke gebieden zoals het stroomgebied van de Drentse Aa wat gebruikt wordt voor drinkwaterwinning. Ben benieuwd of dit in de Landbouwkoers dit nog aangepast gaat worden.

7. De intentie(overeenkomst) zou zich kunnen beperken tot hetgeen is opgenomen onder 3 en zou ook een brief kunnen zijn aan de telers.

Dat de teeltstrategie wordt afgestemd op de nabije omgeving zou onderdeel moeten zijn in het projectplan. Als je hier nu al afspraken over wilt maken, dan moet dat nu ook duidelijk zijn, wat dit inhoud en hoe je dit vorm gaat geven.

Bijvoorbeeld niet langer sierteelt in de grondwaterbeschermingsgebieden.

In het overleg heeft [REDACTED] een aantal zaken verduidelijkt. Bedoeling is dat er een KPI-aanpak komt waarin onder meer het gebruik van gif wordt bijgehouden. Dit in analogie wat ook voor de landbouw wordt opgesteld. De impact wordt dan bepaald door voor de landbouw een soort gemiddelde (benchmark) te bepalen. Maar hier hebben we nog wel vragen bij. *Bijvoorbeeld in een 'goed jaar' worden er minder middelen gebruikt, maar in een 'slecht jaar' worden er meer gebruikt. Waar stuur je dan op? Dit betekent ook dat je de echte slag die je wilt gaan maken er nooit komt. Je zou een proef willen doen, van kan het echt zonder gif. Dat zou je als provincie misschien moeten faciliteren en bovenstaande punten heeft zij genoteerd.*

Na afloop hebben [REDACTED] en ik er nog even over doorgesproken over de rol van HLB. Die krijgen met deze subsidie wel een belangrijke en misschien wel onmogelijk rol. Stel dat er allemaal weerstand is vanuit (een aantal) telers met betrekking tot de voorgestelde adviezen en die willen zich er niet aan houden, wat betekent dit dan voor het project en de verdere subsidie? In de intentieverklaring lees ik bijvoorbeeld niets over de intentie van de telers om het gebruik van landbouwgif te verlagen en dat men dit voor een breed publiek inzichtelijk wil maken. Men komt niet veel verder dan dat de teeltstrategie afgestemd wordt op de nabije omgeving.

[REDACTED]: Heb jij nog aanvullingen die ik gemist?

Ik neem aan dat het de bedoeling is dat ik aanschuif bij het Bestuurlijk overleg?

Groet,

[REDACTED]

overeenkomst

Van: [REDACTED] <[\[REDACTED\]@drenthe.nl](mailto:[REDACTED]@drenthe.nl)>

Verzonden: donderdag 21 november 2024 19:52

Aan: [redacted]@drenthe.nl>; [redacted]@drenthe.nl>

Onderwerp: Fwd: Input t.b.v. Lelietelers intentieverklaring en GS stuk

Hoi,

Vanmiddag sprak ik Willemien en heb haar nog wat ingefluisterd voor het overleg van morgen. Volgens mij heeft ze het goed opgepakt. Nu hopen dat Yvonne dit mede ondersteund en Jisse kan worden overtuigd.

Groet en fijne avond,

[redacted]

Verstuurd vanaf mijn iPhone

Begin doorgestuurd bericht:

Van: Willemien Meeuwissen [redacted]@drenthe.nl>

Datum: 21 november 2024 om 19:04:38 CET

Aan: [redacted]@drenthe.nl>, [redacted]@drenthe.nl>,
[redacted]@drenthe.nl>, [redacted]@drenthe.nl>, [redacted]
[redacted]@drenthe.nl>

Onderwerp: Fw: Input t.b.v. Lelietelers intentieverklaring en GS stuk

Ter info, morgenmiddag hebben we een overleg hierover ([redacted], ik en Jisse met ambtenaren van landbouw erbij)

--

Van: Willemien Meeuwissen [redacted]@drenthe.nl>

Verzonden: donderdag, november 21, 2024 6:37 PM

Aan: Jisse Otter [redacted]@drenthe.nl>; [redacted]@drenthe.nl>; Jordan Jumelet <[redacted]@drenthe.nl>; [redacted]@drenthe.nl>; [redacted] <[redacted]@drenthe.nl>; Yvonne Turenhout [redacted]@drenthe.nl>; [redacted] [redacted]@drenthe.nl>; [redacted]@drenthe.nl>

Onderwerp: Input t.b.v. Lelietelers intentieverklaring en GS stuk

Hallo Jisse e.a.

Vooropgesteld: heel mooi dat we dit samen kunnen doen (lelietelers, provincie en kennisinstituut HLB) !!!!!!!.

N.a.v. de stukken die ik ook op mijn Poho kreeg heb ik nog wel een aantal opmerkingen c.q. suggesties, hierbij mail ik die alvast t.b.v. gesprek morgen.

NB Ik wil het zeker niet vertragen, maar een slag maken over beide stukken lijkt me wel nodig.

T.a.v. de intentieverklaring:

- Wie ondertekenen? Alle 19 lelietelers individueel? Of iemand/organisatie namens de

lelietelers?

- Wat als er tussentijds meer telers in Drenthe bijkomen? Doen die dan ook mee, valt hier iets van te zeggen/over op te nemen? Hoe gaan we daar mee om?
- "Telers zetten zich in om de doelstelling te behalen" > valt hier iets stevigere van te maken? Bv voorwaarden verbinden aan subsidie dat je niet boven de zoveel % van het huidige middelengebruik mag uitkomen, anders terugbetalen? Tenzij het ze allemaal niet lukt (zo'n clause zou ze kunnen helpen om het risico aan te durven gaan, dus als het bij allemaal onmogelijk blijkt dat ze dan niet hoeven terug te betalen of zoiets).
- "Geen provinciale regels bovenop landelijke en Europese wetgeving" > dat is uitgangspunt in ons coalitieakkoord. Maar als ik bv voor onze wettelijke zorgplicht tav drinkwater toch extra regels nodig blijf te hebben wil ik mogelijk wel extra regels stellen. Richting de staten kan ik dat dan onderbouwen en uitleggen dat het geen "kop" erop is. Maar richting de lelietelers wil ik deze ruimte ook open houden. Kan deze zin eruit of evt anders geformuleerd worden?
- Ik mis de afspraak over de periode tot 2028: het ontzien van de meest kwetsbare plekken. Voor wat betreft water zijn dat de grondwaterbeschermingsgebieden (nu amper gebruikt maar dat moet ook zo blijven en dus graag helemaal niet meer in grondwaterbeschermingsgebieden, en daarnaast ook uit de buurt van oppervlaktewater gebruikt voor drinkwater (Drentsche Aa) en mbt de KRW 'kwetsbaar' oppervlaktewater.

T.a.v. GS stuk:

- Inleiding > onder a staat het doel maar dat is niet goed verwoord. Het gaat niet om het aantonen dat de teelt geen zwaardere belasting heeft (want dat heeft ie -nu- wel), maar om een lagere belasting daadwerkelijk te realiseren, overeenkomstig met teelt van voedselgewassen.
- Ook opnemen, net als toevoeging in de intentieverklaring: ontzie-plekken in de periode totdat het lage niveau is bereikt.
- > onder c staat dat de lelietelers voor NL van groot economisch belang is en in onze regio veel werkgelegenheid biedt. Hoe groot is dit belang c.q. hoe groot is de werkgelegenheid?
- > onder d staat dat er een klankbordgroep komt. Klankbord voor wie en wat is het doel daarvan?
- Argumenten zijn niet uitgewerkt. ("Programma staat symbool" > volgens mij niet alleen symbool maar juist ook concrete resultaten). 2.1 bevat 3 spelfouten.
- Bijlage 2 concept projectplan zat nog niet bij de stukken die ik heb gezien.
- Risico's 'niet van toepassing': dit lijkt me niet correct? Misschien deze benoemen: Wat als niet iedereen meetekent? Wat als men gaandeweg afhaakt of nieuwe telers erbij komen die niet getekend hebben/gaan meedoen? Wat als de onrust van bewoners en anderen overslaat naar de volgende teelt (ik zeg maar wat: tulpen?), wat doen we dan?, ...nog meer risico's ?
-

Met vriendelijke groet,

Willemien Meeuwissen

Gedeputeerde Staten

Gedeputeerde

Provincie Drenthe

+31 592 365555

Westerbrink 1 | Postbus 122, 9400 AC Assen

+31 592 365555 | post@drenthe.nl

www.provincie.drenthe.nl

Dit bericht en de bijgevoegde bestanden zijn vertrouwelijk en alleen bestemd voor de geadresseerde(n).
Indien u dit bericht niet in goede staat ontvangt, waarschuw dan de afzender.

Memo POHO Intentieverklaring	
Gedeputeerde	J.Otter, W.Meeuwissen, Y.Turenhout
Afschrift	deelnemers poho
Datum	20 november 2024
Poho datum	25 november 2024
Opsteller	█ Toestelnummer: █
Afgestemd met	█
Onderwerp	Intentieverklaring lelietelers
Doel memo	☒ Ter discussie ☐ Ter informatie
Bijlage	Intentieverklaring en concept projectplan en GSnota
Naar GS	ja

Advies/Vraag

Kennisnemen van de intentieverklaring en deze voor instemming voorleggen aan GS.

Inleiding

Alle lelietelers in Drenthe hebben zich verenigt en willen gezamenlijk stappen zetten in de verduurzaming van de lelieteelt. Met als doel een vergelijkbare milieubelasting als de gangbare akkerbouw gewassen.

Argumenten

De lelietelers zijn zich bewust van het feit dat voor behoud van de teelt iets moet gebeuren, de maatschappelijke druk neemt toe. Daarom is het belangrijk dat alle telers gezamenlijk achter dit project staan. Tevens moet er in 2030 een reductie zijn van 50% in het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen, met dit project nemen de telers hier zelf de regie in.

Risico's

Niet van toepassing

Vervolgstappen (aanpak/uitvoering)

Middels een intentieverklaring welke wordt ondertekend door HLB, alle lelietelers in Drenthe en de provincie Drenthe wordt het startsein gegeven voor dit project.

In 2025 zullen de telers met 1 gekozen perceel ervaringen opdoen met duurzame(re) oplossingen die toepasbaar zijn in de lelieteelt, met als doel dat in teeltjaar 2028 alle leliepercelen een grote stap hebben gezet in de verduurzaming. Daardoor zal de milieubelasting vergelijkbaar worden aan dat van andere gangbare akkerbouwgewassen (denk aan aardappelen, suikerbieten). Monitoring zal plaatsvinden dmv het KPI-dashboard wat in ontwikkeling is voor de akkerbouw. Hiermee ontwikkelen we een robuust systeem en generiek systeem

ondertekenen intentieverklaring op vrijdag 29 november 2024 door de Lelieters, HLB en de Provincie Drenthe.

‘Wat we vandaag doen bepaalt hoe de wereld er morgen uitziet.’

Drentse lelieteelt 0.0

Inleiding

De bollensector heeft zich de afgelopen jaren enorm ingezet op het gebied van duurzaamheid. Dit door het verbeteren en toepassen van milieuvriendelijkere teeltmethoden met minder milieubelasting tot gevolg. Echter de druk om nog verder te verduurzamen neemt toe, zowel vanuit de burger als de overheid. De regionale leliebollensector heeft dit aangevoeld en wil zich gezamenlijk inzetten om de benodigde verduurzamingsstappen te nemen. Alle Drentse lelietelers hebben de handen in een geslagen om samen met de provincie Drenthe een initiatief op te zetten. Deze samenwerking is een unicum te noemen.

De provincie Drenthe werkt actief aan verduurzaming van de landbouw in verbinding met de natuur en werkt aan versnelling van dit proces. Hiermee loopt de provincie Drenthe voorop als het gaat om duurzame landbouw en een gezonde leefomgeving. Medio mei 2024 is een motie aangenomen in de tweede kamer om tot een reductie te komen van 50% van gewasbeschermingsmiddelen in de lelieteelt in 2030. De KAVB (Koninklijke Algemeene Vereniging voor Bloembollen) heeft daarbij een doelstelling gezet om in 2030 gelijk te zijn aan voedingsgewassen als het gaat om het gebruik van chemische gewasbeschermingsmiddelen. De hoofddoelstelling van de lelietelers uit Drenthe streeft beide gestelde doelen voorbij en wil daarmee, samen met de provincie, voorop lopen in de verduurzaming van de teelt.

Probleemstelling

Het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in de lelieteelt leidt tot polarisatie tussen de bevolking binnen de provincie Drenthe. Deze polarisatie brengt veel onrust met zich mee, oor veel partijen wordt de situatie uitzichtloos. Het is van belang duidelijkheid te scheppen en doelen te stellen. Mensen moeten zich veilig kunnen voelen in hun eigen leefomgeving. Dat geldt voor zowel de bewoner in de provincie als de bloembollenteler.

Bloembollentelers voelen zich verplicht het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen terug te dringen om hun voortbestaan te kunnen waarborgen. De teelt bevindt zich in een transitie waarin de stappen die genomen worden steeds groter zijn en sneller gaan. De vraag naar verandering van de teelt is groot, daarmee zijn de investeringen ook groot. De stappen die gemaakt gaan worden door de Drentse lelietelers zijn enorm en zullen van grote impact zijn op de bedrijfsvoering zijn.

Doel

Het doel van dit project is een toekomstbestendige lelieteelt in Drenthe te ontwikkelen. Een teelt waar zowel de bloembollensector als de Provincie trots op kunnen zijn. De hoofddoelstelling van het project is:

De lelieteelt in Drenthe is in milieubelasting gelijk aan voedingsteelten in 2028.

Met deze doelstelling lopen de lelietelers samen met de provincie Drenthe voorop in omgevingsbewuste bloembollenteelt. Dit initiatief is opgezet door **alle Drentse lelietelers**. Dat

is een **unicum**. Deze telers zijn zich bewust van het feit dat bestaansrecht alleen voor handen is wanneer verandering plaats gaat vinden.

Kennis die is opgedaan in eerder uitgevoerde programma's of onderzoekstrajecten worden gebruikt om deze doelstelling te behalen. De kennis, uit bijvoorbeeld Duurzame Bollenteelt Drenthe, wordt ingezet in de praktijk. Er wordt gestreefd naar weerbare planten en teeltsystemen die de inzet van chemische gewasbeschermingsmiddelen drastisch terugdringen.

Door het gezamenlijke doel om de lelieteelt in Drenthe voorop te laten lopen in de verduurzaming van de teelt kan de polarisatie in de provincie geremd worden. Er wordt duidelijkheid gecreëerd voor de teler als voor de burger door de leliebollensector en door de provincie. Door dit initiatief worden bovenwettelijke maatregelen onnodig en kan de lelieteelt gezien worden als ieder ander landbouwgewas.

Opzet

Het project gaat in de meest brede zin bijdragen aan verduurzaming van de lelieteelt zodat de lelieteelt past in de provincie Drenthe. Om deze stappen te maken biedt de BiodiversiteitsMonitor Akkerbouw (BMA) passende handvatten. Deze zal leidend zijn in de uitvoering van het project en in de controle op de resultaten.

De bloembollenbedrijven die deelnemen aan het project zullen begeleiding nodig zijn om de hoofddoelstelling te behalen. Een lelieteler kan dit niet alleen en zal, zeker in de beginfase van het project, intensief ondersteund en gestimuleerd worden.

Communicatie is een belangrijk item binnen het project. Met de juiste communicatie valt of staat het succes van het project. De landelijke sector, bestuurders en inwoners van Drenthe zijn op de hoogte van de resultaten en de duurzame Drentse lelieteelt is letterlijk en figuurlijk zichtbaar voor iedereen. Drenthe wordt groen.

Het initiatief wordt begeleid door het kennisinstituut HLB. HLB beschikt over de benodigde expertise op het gebied van de bloembollenteelt, beschikt over onderzoeksfaciliteiten een breed netwerk en heeft ruime ervaring in onderzoek, begeleiding en communicatie binnen en buiten de sector. Niet onbelangrijk is dat HLB een onafhankelijke instelling is die zich richt op onderzoeken en feiten.

Monitoring en sturen op KPI's

Hiervoor wordt de BMA ingezet. De BMA is een monitoringssysteem hoe duurzaamheid op een landbouwbedrijf te borgen. De doelstelling is om deze methode in te zetten voor de lelieteelt in Drenthe waarbij de elementen uit de BMA die passen bij de lelieteelt worden gebruikt of worden gefinetuned op de lelieteelt. De belangrijkste doelstelling is de milieubelasting waarbij de lelieteelt in 2028 vergelijkbaar is aan voedingsgewassen. Voor het meten van de milieubelasting wordt de milieumeetlat of vergelijkbare systematiek gebruikt. De resultaten van de metingen worden inzichtelijk gemaakt via een score indeling die overzichtelijk is en weergegeven op provincieniveau.

Daarnaast houdt de BMA systematiek rekening met KPI's als het gaat om diversiteit (bouwplan, rustgewassen), bodem (bedekking, organische stof balans, stikstofbalans en carbon footprint) en natuur (natuur- en landschapsbeheer).

Specifiek uitgewerkt: In de BMA zitten 8 doelen (KPI's) verwerkt. Hoe dichterbij een lelieteler bij een doel zit, hoe hoger hij scoort op de BMA. Deze KPI's zijn:

- Percentage rustgewassen in rotatie

- Organische stofbalans
- Gewasdiversiteit
- Percentage bodembedekking
- Percentage Natuur- en landschapsbeheer
- Stikstofbedrijfsoverschot
- Milieubelasting gewasbeschermingsmiddelen
- Carbon Footprint

daarnaast 3 Drentse KPI's meenemen:

- Gewasrotatieindex
- Ammoniakemissie
- fosfaatbodemoverschot

Met deze KPI's worden doelen heel duidelijk. Resultaten worden bijgehouden en deelnemers verplichten zich tot een goede registratie. Per bedrijf wordt in kaart gebracht wat de uitgangspositie is. Daarbij wordt duidelijk op welke punten begeleiding nodig is en waar inzet gepleegd gaat worden om uiteindelijk tot de juiste resultaten te komen. Dit zal bedrijfsspecifieke inzet zijn.

Begeleiding praktijkbedrijven

De bedrijven die deelnemen aan het project zullen begeleiding nodig hebben om de hoofddoelstelling te behalen. Een lelieteler kan dit niet alleen en zal, zeker in de beginfase van het project, intensief ondersteund en gestimuleerd worden. In latere fases moeten telers aangehaakt blijven en zich ondersteund blijven voelen. De doelstellingen moeten worden behaald en behouden.

Onderwerpen waar telers begeleiding en ondersteuning nodig zijn.

Milieubelasting

Er gaan bewustere keuzes gemaakt worden over het gebruik gewasbeschermingsmiddelen. Middelen met een hogere milieubelasting moeten worden vermeden. Een overzicht van deze middelen met de bijbehorende milieubelasting moet beschikbaar zijn. Daarbij zal het helpen om een korte beschrijving beschikbaar te hebben hoe de precieze werking is van ieder middel. Hierdoor kunnen bewustere keuzes, correct gemaakt worden.

Assortiment keuze

Het assortiment lelies is erg bepalend voor het gebruik van de hoeveelheid gewasbeschermingsmiddelen. Er bestaan cultivars die zeer weerbaar zijn tegen de inval van schimmelziekten en virus. Binnen het project wordt actief gewerkt aan het stimuleren van het telen van sterke cultivars en uitfasering van zwakke cultivars. Bij de indeling van percelen kan rekening gehouden worden met het sorteren op gevoelige en weerbare rassen. Zo kan in jaar 1 van het project gedeeltelijk grote milieubelasting gespaard worden.

Opleiding erfbetreders

De erfbetreder bij de teler is van grote invloed op de activiteiten die op het bedrijf plaatsvinden. Adviezen die gegeven worden op het bedrijf worden vaak overgenomen. Het is daarom van

belang de erfbetreders ofwel adviseurs mee te nemen in dit project. Ze zullen gestimuleerd worden actief deel te nemen en mee te denken aan de te behalen doelstellingen.

Betrekken contractgevers

Van een groot gedeelte van de in Drenthe geteelde lelies is de eigenaar afkomstig uit Noord- of Zuid-Holland. Deze eigenaren zijn de zogenoemde contractgevers. De lelies worden geteeld op contract in Drenthe. Bij deze partijen zal het duidelijk moeten zijn aan welk project de contractgever werkt en wat daarbij de doelstellingen zijn. Dit heeft direct gevolgen voor de assortiment bepaling van de contractgever. Maar ook op het onderhoud van de gewassen die in enkele gevallen niet meer gedaan kan worden zoals gedaan werd.

Bemiddeling en ondersteuning is nodig om contractgevers mee te krijgen en aan te laten haken. Bijeenkomsten en individuele gesprekken zijn hiervoor een must.

Van experiment naar gangbare teelt

Er is veel onderzoek gedaan in de lелieteelt naar de verduurzaming van de teelt. Die verduurzaming is reeds ingezet, maar wordt met dit project verder opgeschaald. De experimenten uit het verleden zullen moeten worden toegepast op grotere schaal. Dit betekent dat er op praktijkschaal nieuwe methoden getest kunnen worden, maar tegelijkertijd dat een gehele andere aanpak op bepaalde percelen plaatsvindt. In 2028 moeten alle percelen met lelies in Drenthe voldoen aan de doelstellingen en is daarmee een nieuwe 'gangbare Drentse teelt'.

Bodem

Om te kunnen sturen op bodemgezondheid moet kennis vergaard worden over de specifieke bodems. Dit betekent dat er bodemanalyses gedaan worden om tot optimale omstandigheden te komen voor de teelt van lelies. Sturen op de nutriëntenhuishouding in de bodem om op die manier een weerbaarder gewas te creëren is het doel. Weerbare gewassen zijn minder afhankelijk van gewasbescherming.

Bouwplan

Om te kunnen sturen op een optimaal bouwplan is specifieke kennis nodig. Ieder bedrijf heeft zijn eigen redenen om een bepaald bouwplan te handhaven. De lелieteelt in Drenthe vindt veel plaats op externe percelen. Dit betekent dat de grond waarop de lелieteelt plaatsvindt gehuurd, gepacht of geruild is. Langere samenwerking met verhuurder vindt regelmatig plaats. Die kan een veehouderij zijn waarin de mestruimtes ook meespelen in het verruilen van gronden. Hierdoor is de invloed op het bouwplan minder makkelijk. Samenwerking met deze partijen en goede communicatie is een vereiste. Diegene die grond beschikbaar stelt voor lелieteelt in Drenthe wordt op de hoogte gebracht van dit project en waar nodig zullen gegevens over bijvoorbeeld bouwplan, mestgebruik en gewasbeschermingsmiddelen beschikbaar gesteld worden.

Borging gegevens

De deelnemende bedrijven zullen gegevens beschikbaar moeten stellen om deel te kunnen nemen. HLB zal deze gegevens verzamelen. Dit gaat bijvoorbeeld om de spuitgegevens van percelen die onderdeel zijn van de nieuwe gangbare lелieteelt. Op een vertaalde methode worden de resultaten gecommuniceerd met provincie en andere belangstellenden. HLB is verantwoordelijk voor het verzamelen van de gegevens en het borgen van de veiligheid van deze gegevens. In geen enkel geval komen spuitgegevens in het openbaar.

Communicatie

Communicatie is een belangrijk item binnen het project. Met de juiste communicatie valt of staat het succes. Binnen dit onderwerp wordt onderscheidt gemaakt tussen drie hoofddoelgroepen, nl:

- Sector
- Maatschappelijke partners
- Omgeving
- Bestuurders

Sector

De communicatie naar de sector is van belang voor het draagvlak voor het project maar ook voor een springplank naar de rest van lelie-telend Nederland.

Binnen het project worden de lijntjes kort gehouden en worden alle deelnemers op de hoogte gehouden van de ontwikkelingen die gaande zijn. Onderling wordt kennis en ervaring uitgewisseld. Dit kan door het houden van bijeenkomsten maar ook vooral door het oprichten van studieclubs binnen het project. In een studieclub worden bijeenkomsten georganiseerd voor demo's maar ook om verdiepende kennis op te doen op bepaalde onderwerpen om uiteindelijk de lelieteelt op het eigen bedrijf milieuvriendelijker te kunnen maken.

Maatschappelijke partners en overheden

De maatschappelijke partners in dit project worden actief betrokken bij het project. Ze krijgen updates van de voortgang door bijeenkomsten die georganiseerd worden of door het project op de vaste agenda terug te laten komen van desbetreffende partner.

Deze partners krijgen een adviserende klankbord rol binnen het project. Daarmee krijgen ze een indirecte invloed op de richting die het project opgaat.

Omgeving

De omgeving moet geïnformeerd worden en blijven over het project. Wanneer dit niet voldoende en correct gedaan wordt, is het belang van het project nihil. Alle participanten van het project dragen actief naar buiten dat de liliesector in Drenthe voorop loopt en op die manier bestaansrecht kan hebben. Dit kan via de sociale media, website maar ook bij interviews voor TV op krant.

Daarbij worden de percelen die deelnemen aan het project gekenmerkt door middel van een herkenbaar bord met logo op de percelen met verwijzing naar de website waar staat beschreven waar het perceel aan voldoet. Dit zonder getallen te noemen, maar door te werken met kleuren als een energielabel.

Bestuurders

Bestuurders worden op de hoogte gehouden door lezingen en presentaties over dit project. Daarbij kan er jaarlijks een schriftelijke update gedaan worden die verspreid wordt onder de bestuurders van zowel gemeenten, waterschappen als provincie zodat deze goed geïnformeerd blijven over de voortgang van het project. Hiermee worden extra regelgeving op de lelieteelt binnen de regio voorkomen.

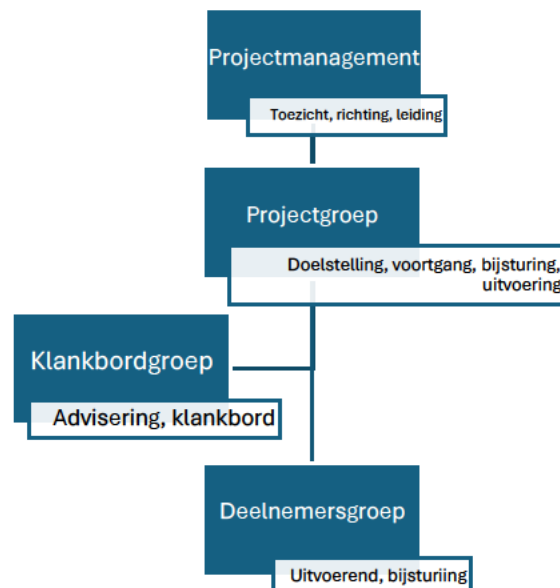
Organisatie

Het projectmanagement en de begeleiding valt onder de verantwoordelijkheid van HLB. Het toezicht op de voortgang van het behalen van de gestelde doelen in het project wordt door HLB gedaan. Twee maal per jaar vindt een ijkmoment plaats waarin de projectgroep overlegt over de voortgang. Deelnemers van de projectgroep zijn vertegenwoordigers van de provincie Drenthe,

de Drentse lelietelers en HLB. Onderdeel van het projectmanagement is de communicatie en organisatie en uitvoering daarvan.

De deelnemersgroep zijn alle uitvoerende deelnemers van het project. Dit zijn alle Drentse lelietelers en vertegenwoordigers van de provincie Drenthe. De projectgroep heeft in haar bijeenkomsten de lijn uitgestippeld die richting geeft aan de uitvoering. De deelnemersgroep komt 1 a 2 maal per jaar bijeen om kennis te nemen van de richting van de projectgroep en deze te toetsen op praktische haalbaarheid. Tevens zijn dit momenten om de voortgang te bespreken en te evalueren.

De klankbordgroep geeft adviezen op de richting die ingezet is door de projectgroep, maar ook op de voortgang die de deelnemersgroep heeft gemaakt. Op deze manier kan de klankbordgroep van invloed zijn op de uitvoering van het project. Alle betrokken stakeholders zijn deelnemer aan de klankbordgroep. Zowel bestuurlijk als ambtelijk niveau wordt betrokken en geïnformeerd.

Duur

De looptijd van het project is 4,5 jaar waarbij de start datum 1 december 2024 is. De einddatum van het project is 1 juni 2029. De start dient als aankondiging van het initiatief. De startdatum van 1 december is bewust gekozen vanwege de voorbereiding die een teler moet maken voor de start van het groeiseizoen in 2025. In groeiseizoen 2025 worden de eerste acties ondernomen op de leliepercelen in Drenthe. Tevens wordt 2025 gebruikt om het project in te richten en budget vrij te maken.

Begroting

Jaar	Deelprestatie	Korte toelichting	Uren	Uurtarief	Kosten (€)
2025	Opstellen project	Uitwerken en opstellen i.s.m. stakeholders	104	135 €	14.040
2025 - 2028	Coaching telers (19)	BMA data verzamelen, doelstellingen formuleren, pva teler opstellen	1520	110 €	167.200
2025 - 2028	Adviseren en informeren contractgevers	Contractgevers betrekken en betrokken houden bij het project	152	110 €	16.720
2025	Bijeenkomst adviseurs en erfbedreder	Update geven over ambities project	16	135 €	2.160
2025 - 2028	Bijeenkomst projectgroep	Ijkmoment voortgang, 2 per jaar	320	135 €	43.200
2025 - 2028	Bijeenkomst klankbordgroep		160	135 €	21.600
2025 - 2028	Bijeenkomst deelnemersgroep		260	85 €	22.100
2025 - 2028	Plenaire bijeenkomst kennisdeling	Open kennis middag (betrokken) sector. Telers, adviseurs, erfbedreder, contractgevers, ect..	260	85 €	22.100
2025 - 2028	Studiegroepen	3 studiegroepen met 6 - 7 telers, 3 momenten per jaar	288	85 €	24.480
2025 - 2028	Velddemonstratie	3 a 4 kijkmomenten eventueel samen met studiegroepmoment	128	135 €	17.280
2025 - 2028	Voorlichting / publicatie	Pers, sociale media, website, provincie, telers, HLB, sector	1472	110 €	161.920
2025 - 2028	PR kosten			€	45.000
2025 - 2028	Borging resultaten	Monitoring, bijsturing, bundeling	1520	135 €	205.200
2025 - 2028	Bijdrage telers	Uitvoering, monitoring, bijsturing	3040	85 €	258.400
2025 - 2028	Rapportage stakeholders		32	135 €	4.320
2025 - 2028	Rapportage publiek		64	135 €	8.640
2025 - 2028	Projectleiding		736	135 €	99.360
2025 - 2028	Projectadministratie		160	135 €	21.600
2029	Afronding / oplevering project		150	110 €	16.500
				totaal	€ 1.171.820

Van: [redacted]
Aan: [redacted]
Onderwerp: RE: 20241118 GSstuk Agendapunt voor de vergadering van Gedeputeerde Staten van Drenthe opmerkingen WBM
Datum: dinsdag 19 november 2024 14:22:01

[redacted]

Willen jullie alle opmerkingen zsm delen met [redacted] en [redacted] (met Rianne en mij in de cc)?
Zie ook mijn bericht aan Rianne ea van zonet.

Dank, [redacted]

Van: [redacted]@drenthe.nl>
Verzonden: dinsdag 19 november 2024 13:44
Aan: [redacted]@drenthe.nl>
Onderwerp: 20241118 GSstuk Agendapunt voor de vergadering van Gedeputeerde Staten van Drenthe opmerkingen WBM

Hoi [redacted],

Bijgaande de opmerkingen die we hebben op de stukken.

Hieronder de opmerkingen van [redacted]. Ook onze juristen [redacted] en [redacted] hebben de nodige vragen nog bij de Intentieverklaring.

Komt er op neer dat we adviseren om dit stuk niet in GS te brengen:

*Proces: Er wordt nu nog gewerkt aan een Landbouwkoers (met Landbouwkaart), daarnaast lopen nog rechtszaken rondom bollenteelt die mogelijk invloed hebben op het provinciaal beleid
Inhoud: te veel losse eindjes en vragen (zie bijlagen en onderstaande opmerkingen)*

Advies: parkeren tot dat over bovenstaande duidelijkheid is en dan met een goed onderbouwd verhaal en helder projectplan een verzoek indienen.

Gr, [redacted]

Dag [redacted]

Hierbij mijn opmerkingen.

GS-nota:

Onderwerp

Er staat dat het een aanvullende subsidie betreft. Ik lees niet terug dat er een eerdere subsidie is verstrekt. Wanneer was dit en hoe hoog?

Advies

Instemmen kan in mijn optiek pas aan de orde zijn als afstemming met een vastgestelde Landbouwkoers heeft plaatsgevonden. In het concept dat nu voor ligt staan richtingen die wel eens strijdig kunnen zijn met wat nu is opgenomen in de intentieverklaring.

Bijvoorbeeld:

Geen provinciale regels bovenop landelijke en Europese wetgeving

Is strijdig met wat is opgenomen onder 3.6.1:

De provincie wil overigens wel onderzoek doen naar 'harde' instrumenten die gebruikt kan worden uit de nieuwe Omgevingswet en wat voor juridische gevolgen dat kan hebben voor specifieke gebieden zoals het stroomgebied van de Drentsche Aa wat gebruikt wordt voor drinkwaterwinning. Uiteindelijk

komt er in 2027 een nieuwe Omgevingsvisie. Daarin kan komen te staan dat landbouw in het Drentsche Aa gebied niet meer 'het primaat' heeft.

Bovendien is bij wet geregeld dat de provincie regels kan stellen als hiervoor de noodzaak wordt gevoeld. Deze kun je volgens mij niet zomaar via een intentieverklaring 'uitschakelen'. Maar ik ben geen jurist!

In het (concept) projectplan (zie bijlage) is een begroting opgenomen van in totaal € 1.171.820. Dit betekent dat € 171.820 nog niet gedekt is. € 750.000 SPUK en € 250.000 in kind telers.

Inleiding

De tweede zin is niet af. Ik zou beginnen te refereren aan de landbouwkoers wat is opgenomen onder 3.6.1. over de bollenteelt. Insteek primair op voedselproductie, begrenzen areaal lelie- en bollenteelt, verduurzamen huidige sector.

Wat de afgelopen jaren is gebeurd en wat dit heeft opgeleverd en dat de sector verdere verduurzamingsstappen wil nemen. Dat de provincie dit wil faciliteren.

Mijn vraag: over welk areaal bollenteelt hebben we het in Drenthe en wat is het areaal van de telers dat meedoet.

De teeltstrategie wordt afgestemd op de nabije omgeving. Dit is meer dan het zichtbaar markeren van percelen. Wat wordt bedoeld met afstemmen op de nabije omgeving. Komen en contactavonden met bewoners. Krijgen bewoners een waarschuwing als er toch gewasbeschermingsmiddelen worden gebruikt, komt er een waarschuwingsvlag te hangen?, worden er afstanden in stand gehouden ten aanzien van bebouwde kom en natuur? Hier komen vragen over. Probeer deze nu alvast te voorzien en te beantwoorden.

Economie/werkgelegenheid

De exportwaarde landelijk voor lelies is € 600 miljoen. Dit is aanzienlijk, maar niet van groot belang. De bollenteelt in Drenthe is t.o.v. landelijk zo'n kleine 10 %. Dat de sector veel werkgelegenheid biedt is dan ook niet zo.

Zowel landelijk als op provinciaal niveau zijn er plannen om het areaal lelieteelt te begrenzen (zie landbouwkoers).

De laatste jaren nemen de zorgen van maatschappelijke organisaties en omwonenden toe over het effect van chemische gewasbeschermingsmiddelen op de volksgezondheid, natuur en milieu. Voor de sector is het van groot belang om hierop in te spelen en zo haar positie te behouden. Suggestie om dit op te nemen bij Algemeen.

Participatie

Is HLB de aangewezen partij om in dit project te participeren? Hoe heeft deze aanwijzing plaatsgevonden en zijn er geen andere partijen die deze rol op zouden kunnen pakken? Zijn er ook gesprekken gevoerd met bijvoorbeeld Friesland en Groningen of bij hen dezelfde problematiek speelt en of het zinvol is om hierin gezamenlijk op te trekken?

Ik zou ook een aantal gemeenten betrekken in de participatie. Op grond van de Omgevingswet is het niet uitgesloten dat gemeenten de mogelijkheid hebben gekregen om nadere eisen te stellen aan bouwplannen nabij de bebouwde omgeving. Het zou zomaar kunnen dat gemeenten op grond van het Omgevingsplan bepaalde teelten nabij woonbebouwing kunnen uitsluiten. Ik zou dit juridisch toetsen.

Advies

Ik zou GS adviseren nu niet met dit advies in te stemmen en eerst de besluitvorming rond de landbouwkoers te willen afwachten.

Argumenten

De provincie moet oppassen dat het zich niet voor het karretje laat spannen van de sector.

De doelen die geformuleerd zijn in de intentieverklaring zijn boterzacht. Zie hierna bij Intentieverklaring.

Drenthe wordt groen?

Er komen borden bij percelen te staan waarop komt te staan dat de provincie mee betaalt aan het project. Dit kon wel eens een gevoelige kwestie gaan worden. Hier zou ik terughoudend mee omgaan. Vooral als op een dag toch eer gespoten wordt....

HLB is volgens mij niet onafhankelijk. Is in de werkzaamheden die zij doet mede afhankelijk van de sector.

Financiën

Zie eerdere opmerkingen.

Risico's

Terechte opmerking. De hele context is boterzacht, terwijl er door de provincie wel veel geld in wordt geïnvesteerd. Relevant is dan wel wat de ervaringen zijn uit het verleden. Is hier iets over te zeggen?

Kantekening vanuit de organisatie

Met betrekking tot lelietelers in grondwaterbeschermingsgebieden zou het wenselijk kunnen zijn dat de provincie wel nadere regels gaat stellen ten aanzien van de landbouw en ook daarmee de lelieteelt.

Intentieverklaring

De doelstelling in de intentieovereenkomst is boterzacht.

Want wat is het niveau van de impact van gangbare akkerbouwgewassen aan het eind van 2027. 2027 is nog ver weg. Stel de gangbare landbouw is in Nederland (ik verwacht het niet, maar het zou kunnen) in 2027 voor 51 % biologisch. Is dit dan de gangbare landbouw?

De gangbare landbouw kent vele gradaties en het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen gaat van 0 tot maximaal met vele gradaties daartussen. Wat kunnen we daarbinnen beschouwen als de 'gangbare landbouw'?

Ik denk dat het van belang is er voor alle ondertekenaars er wel overeenstemming is over een definitie voor 'gangbare landbouw'

Als ik hierop zoek, dan kom ik geen eensluitende definitie tegen. Ik kom wel tegen dat alle landbouw die niet biologische is, gangbaar is.

Verder kom ik tegen dat bij 'gangbare landbouw' de boer gebruik maakt van chemische bestrijdingsmiddelen en kunstmest, dat hij zich specialiseert in een zeer beperkt aantal gewassen en weinig of geen teeltrotatie toepast en mogelijk zelfs teelt op substraat in plaats van in volle grond.

Hierin zijn enorm veel gradaties te bedenken. Van bijna biologisch tot we spuiten maar raak! Dus om voor 2027 te berekenen wat de impact is van de 'gangbare landbouw' is al bijna schier onmogelijk, hoe willen we dan berekenen hoe die impact zich verhoudt tot de lelieteelt.

Wat wel mogelijk is, is te proberen inzicht te krijgen in de huidige impact van de lelieteelt op grond van cijfers van de afgelopen jaren. Mijn suggestie is om deze cijfers (eerst) te verzamelen en om vandaaruit te gaan werken naar realistische doelen. Dit is iets wat eerst met elkaar besproken moet worden.

De ene teler wil hier misschien wel veel verder in gaan dan een andere. Dit zou dan via een KPI-systematiek ook beloond kunnen worden of aanvullend ondersteund kunnen worden via bijvoorbeeld CLM? Wat belangrijk is dat de 'milieuwinst' ook benoemd en gemonitord wordt.

De wederzijdse afspraken zijn (te) beknopt en niet houdbaar:

- Doelstelling van het project is niet SMART
- Stel dat de telers zich uit het project terugtrekken, wat betekent dit voor de meerjarige financiering?
- Communicatie en inzet vindt plaats vanuit inhoudelijke betrokkenheid en expertise. Dit lijkt me een inkopper. Dat doe je altijd. Voorstel: communicatie over het project vindt plaats na onderlinge afstemming in het projectteam oid.
- Percelen worden zichtbaar gemarkeerd... Waarom is dit nodig en hier zou ik als provincie wel duidelijke afspraken over willen maken
- Geen provinciale regels... Ze eerdere opmerking hierover.
- De teeltstrategie wordt afgestemd op de nabije omgeving. Dit schept verwachtingen en roept daarmee vragen op.
- Over de projectorganisatie en betrokkenheid van eenieder wordt niets gezegd.
-

Van:
Aan:
Onderwerp: RE: GS nota lelietelers
Datum: dinsdag 19 november 2024 11:25:36
Bijlagen: [image001.png](#)
[image002.png](#)
[image003.png](#)
[image004.png](#)
[image005.png](#)
[image006.png](#)
[Projectplan Drentse lelieteelt 0.0 concept.pdf](#)

Dag

Hierbij mijn opmerkingen.

Het lukt me niet om in de tekst iets aan te passen of er opmerkingen bij te zetten, daarom even zo.

GS-nota:

Onderwerp

Er staat dat het een aanvullende subsidie betreft. Ik lees niet terug dat er een eerdere subsidie is verstrekt. Wanneer was dit en hoe hoog?

Advies

Instemmen kan in mijn optiek pas aan de orde zijn als afstemming met een vastgestelde Landbouwkoers heeft plaatsgevonden. In het concept dat nu voor ligt staan richtingen die wel eens strijdig kunnen zijn met wat nu is opgenomen in de intentieverklaring.

Bijvoorbeeld:

Geen provinciale regels bovenop landelijke en Europese wetgeving

Is strijdig met wat is opgenomen onder 3.6.1:

De provincie wil overigens wel onderzoek doen naar 'harde' instrumenten die gebruikt kan worden uit de nieuwe Omgevingswet en wat voor juridische gevolgen dat kan hebben voor specifieke gebieden zoals het stroomgebied van de Drentsche Aa wat gebruikt wordt voor drinkwaterwinning. Uiteindelijk komt er in 2027 een nieuwe Omgevingsvisie. Daarin kan komen te staan dat landbouw in het Drentsche Aa gebied niet meer 'het primaat' heeft.

Bovendien is bij wet geregeld dat de provincie regels kan stellen als hiervoor de noodzaak wordt gevoeld. Deze kun je volgens mij niet zomaar via een intentieverklaring 'uitschakelen'. Maar ik ben geen jurist!

In het (concept) projectplan (zie bijlage) is een begroting opgenomen van in totaal € 1.171.820. Dit betekent dat € 171.820 nog niet gedekt is. € 750.000 SPUK en € 250.000 in kind telers.

Inleiding

De tweede zin is niet af. Ik zou beginnen te refereren aan de landbouwkoers wat is opgenomen onder 3.6.1. over de bollenteelt. Insteek primair op voedselproductie, begrenzen areaal lelie- en bollenteelt, verduurzamen huidige sector.

Wat de afgelopen jaren is gebeurd en wat dit heeft opgeleverd en dat de sector verdere verduurzamingsstappen wil nemen. Dat de provincie dit wil faciliteren.

Mijn vraag: over welk areaal bollenteelt hebben we het in Drenthe en wat is het areaal van de telers dat meedoet.

De teeltstrategie wordt afgestemd op de nabije omgeving. Dit is meer dan het zichtbaar markeren van percelen. Wat wordt bedoeld met afstemmen op de nabije omgeving. Komen en contactavonden met bewoners. Krijgen bewoners een waarschuwing als er toch gewasbeschermingsmiddelen worden gebruikt, komt er een waarschuwingvlag te hangen?, worden er afstanden in stand gehouden ten aanzien van bebouwde kom en natuur?

Hier komen vragen over. Probeer deze nu alvast te voorzien en te beantwoorden.

Economie/werkgelegenheid

De exportwaarde landelijk voor lelies is € 600 miljoen. Dit is aanzienlijk, maar niet van groot belang. De bollenteelt in Drenthe is t.o.v. landelijk zo'n kleine 10 %. Dat de sector veel werkgelegenheid biedt is dan ook niet zo.

Zowel landelijk als op provinciaal niveau zijn er plannen om het areaal lelieteelt te begrenzen (zie landbouwkoers).

De laatste jaren nemen de zorgen van maatschappelijke organisaties en omwonenden toe over het effect van chemische gewasbeschermingsmiddelen op de volksgezondheid, natuur en milieu. Voor de sector is het van groot belang om hierop in te spelen en zo haar positie te behouden.

Suggestie om dit op te nemen bij Algemeen.

Participatie

Is HLB de aangewezen partij om in dit project te participeren? Hoe heeft deze aanwijzing plaatsgevonden en zijn er geen andere partijen die deze rol op zouden kunnen pakken?

Zijn er ook gesprekken gevoerd met bijvoorbeeld Friesland en Groningen of bij hen dezelfde problematiek speelt en of het zinvol is om hierin gezamenlijk op te trekken?

Ik zou ook een aantal gemeenten betrekken in de participatie. Op grond van de Omgevingswet is het niet uitgesloten dat gemeenten de mogelijkheid hebben gekregen om nadere eisen te stellen aan bouwplannen nabij de bebouwde omgeving. Het zou zomaar kunnen dat gemeenten op grond van het Omgevingsplan bepaalde teelten nabij woonbebouwing kunnen uitsluiten. Ik zou dit juridisch toetsen.

Advies

Ik zou GS adviseren nu niet met dit advies in te stemmen en eerst de besluitvorming rond de landbouwkoers te willen afwachten.

Argumenten

De provincie moet oppassen dat het zich niet voor het karretje laat spannen van de sector.

De doelen die geformuleerd zijn in de intentieverklaring zijn boterzacht. Zie hierna bij

Intentieverklaring.

Drenthe wordt groen?

Er komen borden bij percelen te staan waarop komt te staan dat de provincie mee betaalt aan het project. Dit kon wel eens een gevoelige kwestie gaan worden. Hier zou ik terughoudend mee omgaan. Vooral als op een dag toch eer gespoten wordt.....

HLB is volgens mij niet onafhankelijk. Is in de werkzaamheden die zij doet mede afhankelijk van de sector.

Financiën

Zie eerdere opmerkingen.

Risico's

Terechte opmerking. De hele context is boterzacht, terwijl er door de provincie wel veel geld in wordt geïnvesteerd. Relevant is dan wel wat de ervaringen zijn uit het verleden. Is hier iets over te zeggen?

Kantekening vanuit de organisatie

Met betrekking tot lelieteelers in grondwaterbeschermingsgebieden zou het wenselijk kunnen zijn dat de provincie wel nadere regels gaat stellen ten aanzien van de landbouw en ook daarmee de lelieteelt.

Intentieverklaring

De doelstelling in de intentieovereenkomst is boterzacht.

Want wat is het niveau van de impact van gangbare akkerbouwgewassen aan het eind van 2027.

2027 is nog ver weg. Stel de gangbare landbouw is in Nederland (ik verwacht het niet, maar het zou kunnen) in 2027 voor 51 % biologisch. Is dit dan de gangbare landbouw?

De gangbare landbouw kent vele gradaties en het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen gaat van 0 tot maximaal met vele gradaties daartussen. Wat kunnen we daarbinnen beschouwen als de 'gangbare landbouw'?

Ik denk dat het van belang is er voor alle ondertekenaars er wel overeenstemming is over een definitie voor 'gangbare landbouw'

Als ik hierop zoek, dan kom ik geen eensluitende definitie tegen. Ik kom wel tegen dat alle landbouw die niet biologische is, gangbaar is.

Verder kom ik tegen dat bij 'gangbare landbouw' de boer gebruik maakt van chemische bestrijdingsmiddelen en kunstmest, dat hij zich specialiseert in een zeer beperkt aantal gewassen en weinig of geen teeltrotatie toepast en mogelijk zelfs teelt op substraat in plaats van in volle grond. Hierin zijn enorm veel gradaties te bedenken. Van bijna biologisch tot we spuiten maar raak! Dus om voor 2027 te berekenen wat de impact is van de 'gangbare landbouw' is al bijna schier onmogelijk, hoe willen we dan berekenen hoe die impact zich verhoudt tot de lelieteelt.

Wat wel mogelijk is, is te proberen inzicht te krijgen in de huidige impact van de lelieteelt op grond van cijfers van de afgelopen jaren. Mijn suggestie is om deze cijfers (eerst) te verzamelen en om vandaaruit te gaan werken naar realistische doelen. Dit is iets wat eerst met elkaar besproken moet worden.

De ene teler wil hier misschien wel veel verder in gaan dan een andere. Dit zou dan via een KPI-systematiek ook beloond kunnen worden of aanvullend ondersteund kunnen worden via bijvoorbeeld CLM? Wat belangrijk is dat de 'milieuwinst' ook benoemd en gemonitord wordt.

De wederzijdse afspraken zijn (te) beknopt en niet houdbaar:

- Doelstelling van het project is niet SMART
- Stel dat de telers zich uit het project terugtrekken, wat betekent dit voor de meerjarige financiering?
- Communicatie en inzet vindt plaats vanuit inhoudelijke betrokkenheid en expertise. Dit lijkt me een inkopper. Dat doe je altijd. Voorstel: communicatie over het project vindt plaats na onderlinge afstemming in het projectteam oid.
- Percelen worden zichtbaar gemarkeerd... Waarom is dit nodig en hier zou ik als provincie wel duidelijke afspraken over willen maken
- Geen provinciale regels... Ze eerdere opmerking hierover.
- De teeltstrategie wordt afgestemd op de nabije omgeving. Dit schept verwachtingen en roept daarmee vragen op.
- Over de projectorganisatie en betrokkenheid van eenieder wordt niets gezegd.
-

Van: [redacted]@drenthe.nl>
Verzonden: dinsdag 19 november 2024 08:17
Aan: [redacted]@drenthe.nl>
Onderwerp: FW: GS nota lelietelers
Urgentie: Hoog

Hoi [redacted], kun je ook even kritisch meekijken?

Met vriendelijke groet,

[redacted]
Water, Bodem & Milieu
Beleidsadviseur

+31 592 36 [redacted]

Westerbrink 1 | Postbus 122, 9400 AC Assen
[+31 592 365555](tel:+31592365555) | post@drenthe.nl
www.provincie.drenthe.nl

Volg ons op

Dit bericht en de bijgevoegde bestanden zijn vertrouwelijk en alleen bestemd voor de geadresseerde(n).
Indien u dit bericht niet in goede staat ontvangt, waarschuw dan de afzender.

Van: [redacted]@drenthe.nl>
Verzonden: maandag 18 november 2024 17:15
Aan: [redacted]@drenthe.nl>; [redacted]@drenthe.nl>; [redacted]@drenthe.nl>; [redacted]@drenthe.nl>
CC: [redacted]@drenthe.nl>
Onderwerp: GS nota lelietelers
Urgentie: Hoog

Hoi

hierbij de aangepaste bestanden.
morgen voor 16 uur moet ik dit versturen, zouden jullie hier nog even kritisch door willen kijken?
voor die tijd?

alvast bedankt,

 [20241118 Intentieverklaring.docx](#)

 [20241118 GSstuk Agendapunt voor de vergadering van Gedeputeerde Staten van Drenthe.docx](#)

welke mate.

4. Dit op verzoek van de Drentse lelietelers. *Dit betekent volgens mij dat er nog een procedure en een programma van eisen moet worden opgeteld om de subsidie te kunnen verlenen. Hier kunnen volgens mij nog allerlei zaken onderdeel van zijn zoals een overeenkomst tussen partijen, een projectplan en de wijze van verlening. Is dit jaarlijks of wordt het bedrag in één keer verleend.*
5. Er loopt momenteel een [Programma Duurzame Bollenteelt Drenthe](https://www.duurzamebollenteeltdrenthe.nl/). De relatie van de 'intentieverklaring' met dit programma dat op 1 mei 2025 afloopt wordt niet duidelijk en zou wel duidelijk gemaakt moeten worden. Zie ook: <https://www.duurzamebollenteeltdrenthe.nl/>. *Hieruit is op te maken dat er KPI's voor de bollentelers zijn/worden ontwikkeld.*
6. Dat een vastgestelde landbouwkoers de 'kapstok' zou moeten zijn waaraan we dit initiatief zouden moeten ophangen. Dat in de intentieovereenkomst zaken zijn opgenomen die strijdig kunnen zijn met de opgestelde 'intentieovereenkomst' ten aanzien van 'Geen provinciale regels bovenop' *Bovendien is al opgenomen in het coalitieakkoord dat loopt tot 2027: Uitgangspunt voor de landbouw is: geen provinciale regels bovenop landelijke en Europese wetgeving.*
Daarnaast is in de concept landbouwkoers opgenomen in 3.6.1 t.a.v. de bollenteelt en gewasbescherming:
  - *Het ministerie van LVVN verkent of er een wetenschappelijke basis is voor het instellen van bufferstroken, hoe het voorzorgsbeginsel moet worden uitgelegd en of er mogelijkheden zijn om het areaal lelieteelt te begrenzen op het huidige niveau.*
  - *Daarnaast is de provincie in gesprek met telers over het vinden van een oplossing en uiteindelijk het maken van afspraken om het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen (versneld) te reduceren. Ook telers zijn zich ervan bewust om het gebruik van middelen te verlagen. Echter er zullen situaties zijn dat gewasbeschermingsmiddelen een laatste redmiddel blijven om misoogsten te voorkomen.*
  - *De provincie wil overigens wel onderzoek doen naar 'harde' instrumenten die gebruikt kan worden uit de nieuwe Omgevingswet en wat voor juridische gevolgen dat kan hebben voor specifieke gebieden zoals het stroomgebied van de Drentse Aa wat gebruikt wordt voor drinkwaterwinning. Ben benieuwd of dit in de Landbouwkoers dit nog aangepast gaat worden.*
7. De intentie(overeenkomst) zou zich kunnen beperken tot hetgeen is opgenomen onder 3 en zou ook een brief kunnen zijn aan de telers.
Dat de teeltstrategie wordt afgestemd op de nabije omgeving zou onderdeel moeten zijn in het projectplan. Als je hier nu al afspraken over wilt maken, dan moet dat nu ook duidelijk zijn, wat dit inhoud en hoe je dit vorm gaat geven.
Bijvoorbeeld niet langer sierteelt in de grondwaterbeschermingsgebieden.

In het overleg heeft [REDACTED] een aantal zaken verduidelijkt. Bedoeling is dat er een KPI-aanpak komt waarin onder meer het gebruik van gif wordt bijgehouden. Dit in analogie wat ook voor de landbouw wordt opgesteld. De impact wordt dan bepaald door voor de landbouw een soort gemiddelde (benchmark) te bepalen. Maar hier hebben we nog wel vragen bij. *Bijvoorbeeld in een 'goed jaar' worden er minder middelen gebruikt, maar in een 'slecht jaar' worden er meer gebruikt. Waar stuur je dan op? Dit betekent ook dat je de echte slag die je wilt gaan maken er nooit komt. Je zou een proef willen doen, van kan het echt zonder gif. Dat zou je als provincie misschien moeten faciliteren en bovenstaande punten heeft zij genoteerd.*

Na afloop hebben [REDACTED] en ik er nog even over doorgesproken over de rol van HLB. *Die krijgen met deze subsidie wel een belangrijke en misschien wel onmogelijk rol. Stel dat er allemaal weerstand is vanuit (een aantal) telers met betrekking tot de voorgestelde adviezen en die willen zich er niet aan houden, wat betekent dit dan voor het project en de verdere subsidie? In de intentieverklaring lees ik bijvoorbeeld niets over de intentie van de telers om het gebruik van landbouwgif te verlagen en dat men dit voor een breed publiek inzichtelijk wil maken. Men komt niet veel verder dan dat de teeltstrategie afgestemd wordt op de nabije omgeving.*

**[REDACTED] Heb jij nog aanvullingen die ik gemist?
Ik neem aan dat het de bedoeling is dat ik aanschuif bij het Bestuurlijk overleg?**

Groet,

overeenkomst

Van: [redacted]@drenthe.nl>

Verzonden: donderdag 21 november 2024 19:52

Aan: [redacted]@drenthe.nl>; [redacted]@drenthe.nl>

Onderwerp: Fwd: Input t.b.v. Lelieters intentieverklaring en GS stuk

Hoi,

Vanmiddag sprak ik Willemien en heb haar nog wat ingefluisterd voor het overleg van morgen. Volgens mij heeft ze het goed opgepakt. Nu hopen dat Yvonne dit mede ondersteund en Jisse kan worden overtuigd.

Groet en fijne avond,

Verstuurd vanaf mijn iPhone

Begin doorgestuurd bericht:

Van: Willemien Meeuwissen [redacted]@drenthe.nl>

Datum: 21 november 2024 om 19:04:38 CET

Aan: [redacted]@drenthe.nl>, [redacted]@drenthe.nl>,

[redacted]@drenthe.nl>, [redacted]@drenthe.nl>, [redacted]

[redacted]@drenthe.nl>

Onderwerp: Fw: Input t.b.v. Lelieters intentieverklaring en GS stuk

Ter info, morgenmiddag hebben we een overleg hierover (Yvonne, ik en Jisse met ambtenaren van landbouw erbij)

--

Van: Willemien Meeuwissen [redacted]@drenthe.nl>

Verzonden: donderdag, november 21, 2024 6:37 PM

Aan: Jisse Otter [redacted]@drenthe.nl>; [redacted]@drenthe.nl>; Jordan

Jumelet [redacted]@drenthe.nl>; [redacted]@drenthe.nl>; [redacted]
<[redacted]@drenthe.nl>; Yvonne Turenhout [redacted]@drenthe.nl>; [redacted]
<[redacted]@drenthe.nl>; [redacted]@drenthe.nl>

Onderwerp: Input t.b.v. Lelietelers intentieverklaring en GS stuk

Hallo Jisse e.a.

Vooropgesteld: heel mooi dat we dit samen kunnen doen (lelietelers, provincie en kennisinstituut HLB) !!!!!!!.

N.a.v. de stukken die ik ook op mijn Poho kreeg heb ik nog wel een aantal opmerkingen c.q. suggesties, hierbij mail ik die alvast t.b.v. gesprek morgen.

NB Ik wil het zeker niet vertragen, maar een slag maken over beide stukken lijkt me wel nodig.

T.a.v. de intentieverklaring:

- Wie ondertekenen? Alle 19 lelietelers individueel? Of iemand/organisatie namens de lelietelers?
- Wat als er tussentijds meer telers in Drenthe bijkomen? Doen die dan ook mee, valt hier iets van te zeggen/over op te nemen? Hoe gaan we daar mee om?
- "Telers zetten zich in om de doelstelling te behalen" > valt hier iets stevigere van te maken? Bv voorwaarden verbinden aan subsidie dat je niet boven de zoveel % van het huidige middelengebruik mag uitkomen, anders terugbetalen? Tenzij het ze allemaal niet lukt (zo'n clausule zou ze kunnen helpen om het risico aan te durven gaan, dus als het bij allemaal onmogelijk blijkt dat ze dan niet hoeven terug te betalen of zoiets).
- "Geen provinciale regels bovenop landelijke en Europese wetgeving" > dat is uitgangspunt in ons coalitieakkoord. Maar als ik bv voor onze wettelijke zorgplicht tav drinkwater toch extra regels nodig blijkt te hebben wil ik mogelijk wel extra regels stellen. Richting de staten kan ik dat dan onderbouwen en uitleggen dat het geen "kop" erop is. Maar richting de lelietelers wil ik deze ruimte ook open houden. Kan deze zin eruit of evt anders geformuleerd worden?
- Ik mis de afspraak over de periode tot 2028: het ontzien van de meest kwetsbare plekken. Voor wat betreft water zijn dat de grondwaterbeschermingsgebieden (nu amper gebruikt maar dat moet ook zo blijven en dus graag helemaal niet meer in grondwaterbeschermingsgebieden, en daarnaast ook uit de buurt van oppervlaktewater gebruikt voor drinkwater (Drentsche Aa) en mbt de KRW 'kwetsbaar' oppervlaktewater.

T.a.v. GS stuk:

- Inleiding > onder a staat het doel maar dat is niet goed verwoord. Het gaat niet om het aantonen dat de teelt geen zwaardere belasting heeft (want dat heeft ie -nu- wel), maar om een lagere belasting daadwerkelijk te realiseren, overeenkomstig met teelt van voedselgewassen.
- Ook opnemen, net als toevoeging in de intentieverklaring: ontzie-plekken in de periode totdat het lage niveau is bereikt.
- > onder c staat dat de lelietelers voor NL van groot economisch belang is en in onze regio veel werkgelegenheid biedt. Hoe groot is dit belang c.q. hoe groot is de

werkgelegenheid?

- > onder d staat dat er een klankbordgroep komt. Klankbord voor wie en wat is het doel daarvan?
- Argumenten zijn niet uitgewerkt. ("Programma staat symbool" > volgens mij niet alleen symbool maar juist ook concrete resultaten). 2.1 bevat 3 spelfouten.
- Bijlage 2 concept projectplan zat nog niet bij de stukken die ik heb gezien.
- Risico's 'niet van toepassing': dit lijkt me niet correct? Misschien deze benoemen: Wat als niet iedereen meetekent? Wat als men gaandeweg afhaakt of nieuwe telers erbij komen die niet getekend hebben/gaan meedoen? Wat als de onrust van bewoners en anderen overslaat naar de volgende teelt (ik zeg maar wat: tulpen?), wat doen we dan?, ...nog meer risico's ?

●

Met vriendelijke groet,

Willemien Meeuwissen

Gedeputeerde Staten

Gedeputeerde

Provincie Drenthe

+31 592 365555

Westerbrink 1 | Postbus 122, 9400 AC Assen

+31 592 365555 | post@drenthe.nl

www.provincie.drenthe.nl

Dit bericht en de bijgevoegde bestanden zijn vertrouwelijk en alleen bestemd voor de geadresseerde(n).
Indien u dit bericht niet in goede staat ontvangt, waarschuw dan de afzender.

Van: [redacted]
Aan: [redacted]
Cc: [redacted]
Onderwerp: RE: intentieverklaring De Drents Lelie
Datum: maandag 18 november 2024 15:48:58
Bijlagen: [image001.png](#)

Geen nood [redacted], we zijn net op tijd en fijn dat je nog even bij hem langsloopt. Het is een zeer gevoelig onderwerp.

Ik vraag me wel af of de timing van dit initiatief wel de meest gelukkige is. Immers, er loopt nog een zaak bij RvS, de Opgavenkaart komt eraan, de landbouwkoeers idem en wellicht komen er nog voorwaarden voorlelieteelt in bv kwetsbare gebieden (die mogelijk weer conflicteert met de voorgenomen intentieverklaring). Goed om dit tussen betrokken thema's af te stemmen; zeker als wij onze bestuurder zelf ook moeten gaan adviseren.

Zoals ook in poho Meeuwissen ter tafel kwam, is het inhoudelijk van belang om nu ook al iets te beschrijven tav:

- Wat te doen met telers die tijdens de looptijd uitstappen?
- Wat te doen met nieuwe telers in het gebied?
- Jullie refereren in het doc aan gebruik van middelen in andere vormen van landbouw; als doelstelling voor lelies. Echter daar zit heel veel verschil tussen, afhankelijk van het gewas. Welke waarde tav middelen gebruik wil je behalen met de intentieverklaring?

Groet, [redacted]

Van: [redacted]@drenthe.nl>
Verzonden: maandag 18 november 2024 08:57
Aan: [redacted]@drenthe.nl>
CC: [redacted]@drenthe.nl>; Rianne Vos [redacted]@drenthe.nl>
Onderwerp: Re: intentieverklaring De Drents Lelie

hoi [redacted],

ik heb op 12/11 alle stukken met hem gedeeld,
en de voorbereidende bijeenkomsten was hij zelf aanwezig.

Maar het klopt dat hij op deze stukken niet heeft gereageerd.

Zal wel even bij hem langslopen.

Het gaat in dit geval alleen om de intentie verklaring, de invulling/inhoudeijk kan her zeker nog wat aanpassingen worden gedaan

En Wat betreft de "werkwijze" ben ik idd nog een beetje zoekende , Hoe dat allemaal netjes te doen in het huis, hopelijk kun je het me vergeven

gr [redacted]

Van: [redacted]@drenthe.nl>
Verzonden: maandag 18 november 2024 08:46
Aan: [redacted]@drenthe.nl>

CC: [redacted]@drenthe.nl>; Rianne Vos [redacted]@drenthe.nl>

Onderwerp: intentieverklaring De Drents Lelie

Dag [redacted],

Vandaag staat jouw punt op het poho inzake lelieteelt.

Wellicht was er sprake van spoed maar [redacted] heeft hierover nog geen afstemming met jou gehad. Het

lijkt mij goed om dat alsnog te doen. Zoek jij hem nog even op vandaag?

Het is een zeer actueel thema zoals je weet dat meerdere thema's 'raakt'.

Dank alvast, [redacted]

Van: [redacted]
Aan: [redacted]
Cc: [redacted]
Onderwerp: RE: Intentieverklaring lelietelers *nieuw*
Datum: maandag 25 november 2024 09:20:54
Bijlagen: [image001.png](#)

Goedemorgen [redacted].

ik heb geen bezwaar (meer) tegen de GS nota en de intentieverklaring zoals nu opgesteld. Gaat FPC er ook mee akkoord het budget nu te reserveren o.g.v. deze intentieverklaring?

De intentieverklaring gaat -lees ik- ondertekend worden individueel door alle lelietelers, er komt een gedetailleerd projectplan met subsidie en dat komt vervolgens weer in GS.

Als dat allemaal toch niet gebeurt dan valt het budget weer vrij lijkt mij.

Tegen die tijd stemmen we weer af bijvoorbeeld over of er wellicht ook een samenwerkingsovereenkomst gesloten moet worden of dat volstaan kan worden met een subsidie.

Ik cc de andere collega's waarmee volgens de GS nota is afgestemd,

Groeten [redacted]

Van: [redacted]@drenthe.nl>
Verzonden: vrijdag 22 november 2024 16:24
Aan: [redacted]@drenthe.nl>; [redacted]@drenthe.nl>; [redacted]@drenthe.nl>; [redacted]@drenthe.nl>; [redacted]@drenthe.nl>; [redacted]@drenthe.nl>; [redacted]@drenthe.nl>; [redacted]@drenthe.nl>; [redacted]@drenthe.nl>; [redacted]@drenthe.nl>; [redacted]@drenthe.nl>; [redacted]@drenthe.nl>; [redacted]@drenthe.nl>
CC: [redacted]@drenthe.nl>; Rianne Vos <[redacted]@drenthe.nl>; Jordan Jumelet [redacted]@drenthe.nl>
Onderwerp: Intentieverklaring lelietelers *nieuw*

Hoi,

nav het bestuurlijk overleg van vanmiddag doe ik jullie graag even een terugkoppeling
Er is een nieuwe versie opgesteld van deze verklaring.

Deze is te vinden onder onderstaande link, hopelijk zijn de meeste aanpassingen van jullie overeind gebleven.

bedankt voor jullie bijdrage in deze.

[redacted] [20241122 Intentieverklaring.docx](#)

mvg [redacted]

Van: [redacted] <[redacted]@drenthe.nl>

Verzonden: woensdag 20 november 2024 14:45

Aan: [redacted] <[redacted]@drenthe.nl>; [redacted] <[redacted]@drenthe.nl>; [redacted] <[redacted]@drenthe.nl>; [redacted] <[redacted]@drenthe.nl>; [redacted] <[redacted]@drenthe.nl>; [redacted] <[redacted]@drenthe.nl>; [redacted] <[redacted]@drenthe.nl>; [redacted] <[redacted]@drenthe.nl>; [redacted] <[redacted]@drenthe.nl>

CC: [redacted] <[redacted]@drenthe.nl>; [redacted] <[redacted]@drenthe.nl>; Jordan Jumelet <[redacted]@drenthe.nl>; Rianne Vos <[redacted]@drenthe.nl>

Onderwerp: Info : Intentieverklaring lelietelers

Hoi allen,

Afgelopen week hebben jullie je betrokkenheid uitgesproken bij en input aangeleverd voor de "intentieverklaring" met alle lelietelers en de provincie.

Dit initiatief is vanuit de sector opgezet, en biedt mooie kansen in de verduurzaming van de teelt. Fijn dat daar zoveel mensen zich betrokken bij voelen maar daardoor is het belangrijk om de ruis van de lijn te halen daar waar het kan en jullie te laten weten dat de opmerkingen in het document(en) in sharepoint worden opgepakt. Zie onderstaande link:

[20241118.Intentieverklaring.docx](#)

[20241118 GSstuk Agendapunt voor de vergadering van Gedeputeerde Staten van Drenthe.docx](#)

Goed om te weten is dat achter de verklaring een heel inhoudelijk plan van aanpak ligt, deze ontbreekt voor jullie en zal na het tekenen van de intentieverklaring samen met de telers verder in detail worden uitgewerkt en later nogmaals terugkomen (lees: januari). Het gaat op dit moment vooral om het afgeven na de intentie. In het GS stuk wordt voorgesteld om een besluit te nemen om een budget te reserveren (vanuit de SPUK-middelen) het daadwerkelijke te nemen besluit over de toekenning met de eventuele subsidie zal in een apart GS stuk rond januari worden voorgelegd. Momenteel wordt door de telers gewerkt aan het finetunen van het plan van aanpak.

Via deze mail wil ik jullie even meenemen in het proces wat nu volgt:

Naar aanleiding van de vele opmerkingen is er as vrijdag een (extra) overleg gepland tussen de gedeputeerden (Meeuwissen, Turenhout, Otter) over deze intentieverklaring. Hier bespreken we een aangepaste versie waarin de meeste opmerkingen van jullie zijn opgenomen.

Naar aanleiding van dat overleg stuur ik jullie vrijdag een update, met indien van toepassing een nieuwe versie van de verklaring.

Verder hebben we besloten door te gaan met het indienen van het stuk voor GS, dit ivm het tijdsbestek en de start van het teeltseizoen voor de telers. Het GS-stuk zullen wij vandaag al wel aanleveren voor de behandeling in GS volgende week dinsdag, vrijdag zal worden besproken of dit onderwerp op de agenda kan blijven staan of dat nadere aanpassing/afstemming gewenst is waardoor het onderwerp eventueel zal moeten worden doorgeschoven.

Hopelijk jullie hiermee voldoende geïnformeerd, zo niet dan weten jullie ons te vinden

namens [redacted] en [redacted]

Aan:
de voorzitter en leden van
Provinciale Staten van Drenthe

Assen,
Ons kenmerk
Behandeld door thema Landbouw & Landgebruik
Onderwerp: Intentieverklaring
Status: Ter informatie

Geachte voorzitter/leden,

Hierbij informeren wij u over 'de Drentse lelie' een initiatief van alle lelietelers (19) in Drenthe. De lelietelers zijn zich bewust van de zorgen die er leven bij de omgeving/ inwoners en willen zich gezamenlijk inzetten om de benodigde verduurzamingsstappen te nemen. Alle Drentse lelietelers hebben daarom de handen ineengeslagen en zelf een initiatief opgezet met ondersteuning van Hilbrands Laboratorium(HLB) in Wijster. Er zijn de afgelopen jaren al stappen gezet in het kader van verduurzaming, maar de Drentse lelietelers zijn zich bewust van het feit dat bestaansrecht alleen voor handen is wanneer er nog meer stappen vooruit gezet worden.

Medio mei 2024 is een motie aangenomen in de Tweede Kamer om tot een reductie te komen van 50% van gewasbeschermingsmiddelen in de lelieteelt in 2030. De Koninklijke Algemeene Vereniging voor Bloembollen(KAVB) heeft daarbij een doelstelling gezet om in 2030 gelijk te zijn aan voedingsgewassen als het gaat om het gebruik van chemische gewasbeschermingsmiddelen. De Drentse lelietelers willen daar nog een stap verder in gaan en dit doel realiseren eind teeltjaar 2027. Met het initiatief 'De Drentse lelie' willen alle lelietelers stappen zetten in de verduurzaming van de teelt. Doel is:

De impact van Drentse lelieteelt op het milieu en de omgeving aan het eind van 2027 verlagen naar een vergelijkbaar niveau als gangbare akkerbouwgewassen.

De telers willen deze doelstelling gaan realiseren door onder andere het gebruik van minder belastende producten, weerbaarder uitgangsmateriaal en sturen met sensoren. Het effect van deze aanpassingen zal worden weer gegeven in scores in

de biodiversiteitsmonitor volgens de KPI systematiek die de provincie ook hanteert in het kader van het programma Duurzaam Boeren Drenthe.

De komende maanden gaat Hilbrands Laboratorium (HLB) uit Wijster samen met de telers een projectplan uitwerken voor het initiatief 'De Drentse lelie'. HLB neemt ook de projectbegeleiding en de monitoring van de resultaten voor haar rekening.

Ondersteuning initiatief

Als Gedeputeerde Staten vinden wij het initiatief van de Drentse lelietelers een belangrijke stap vooruit in de verduurzaming van de teelt en de aandacht voor de omgeving. Voor de telers is het bovendien een behoorlijke verandering in werkwijze ten aanzien van arbeid en investeringen en verschillende externe factoren spelen een grote rol in het nemen van keuzes om aan de geformuleerde doelstelling te kunnen voldoen. Wij ondersteunen daarom dit initiatief en ondertekenen op 29 november een intentieverklaring samen met telers en HLB. Ook zijn wij voornemens om een financiële bijdrage beschikbaar te stellen voor de looptijd van het project. Hiervoor reserveren wij een totaalbedrag van 750.000 euro uit het budget SPUK Innovatieve Landbouw.

Programma Duurzame Bollenteelt Drenthe

Het programma Duurzame Bollenteelt Drenthe komt voort uit het Uitvoeringsprogramma Toekomstvisie Gewasbescherming 2030 van het Ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (LVVN) en loopt in 2025 af. De inzichten en leringen vanuit dit programma, worden in het nieuwe initiatief 'De Drentse lelie' tot uitvoering gebracht in de praktijk. De telers zijn door resultaten uit het programma Duurzame Bollenteelt Drenthe overtuigd dat ze hier stappen mee kunnen zetten in de verduurzaming van de lelieteelt.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Drenthe,

, voorzitter

, secretaris

Van: [REDACTED]
Aan: [REDACTED]
Cc: [REDACTED]
Onderwerp: Terugkoppeling BO lelieteelt
Datum: vrijdag 22 november 2024 15:52:10
Bijlagen: [image002.png](#)
[image003.png](#)
[image004.png](#)
[image005.png](#)
[image006.png](#)

Beste allemaal,

Hierbij even een snelle terugkoppeling met betrekking tot het BO intentieverklaring lelieteelt.

Aanwezig waren: Jisse Otter, Willemien Meeuwissen, Yvonne Turenhout, [REDACTED], Jordan Jumelet, [REDACTED], [REDACTED], ondergetekende

- Jisse geeft aan dat alle telers graag aan de slag willen en de provincie dit zou moeten ondersteunen/
- Voor het overleg heeft Yvonne nog een stuk ingebracht. De punten daarin zijn niet nadrukkelijk aan de orde geweest tijdens het overleg. Wel is het punt genoemd met betrekking tot: Geen provinciale regels op... Willemien heeft hierbij aangegeven daar wel raad mee te weten. Het is een uitgangspunt letterlijk overgenomen uit het coalitieakkoord en als er bijvoorbeeld voor grondwaterbescherming nadere regels nodig zijn, dan is dat op basis van Europese wetgeving.
- Vooral Yvonne was kritisch op het verhaal. Prima om de sector te ondersteunen bij verduurzaming, maar dan moeten er wel duidelijke afspraken gemaakt worden. Aangegeven is dat het nu gaat om de intentie van de provincie om de sector financieel te ondersteunen en dat de uitvoering wordt opgenomen in het projectplan. Dit projectplan wordt belangrijk voor de subsidieverlening en welke doelen de provincie hierbij gaat stellen. De subsidie is bedoeld voor de adviseur die met de telers aan de slag gaat. Bedoeling is dat er een KPI-aanpak komt zoals die nu ook wordt opgetuigd voor de veeteelt en de akkerbouw. De rol van de provincie in het project moet nog worden bepaald.
Daarnaast is Yvonne ongerust over de maatschappelijke commotie die het kan gaan geven.
- De opmerking is gemaakt dat de intentieverklaring wel moet matchen met de landbouwkoers, waarbij de landbouwkoers de kapstok is voor deze intentie. Jisse merkte op dat de Landbouwkoers daar dan maar op moest worden aangepast als dit niet zo was.
- In de intentieovereenkomst komt nog te staan dat de voorgestelde intentie een vervolg of doorontwikkeling is van het Programma Duurzame Bollenteelt Drenthe. De opbrengt vanuit dit programma wordt meegenomen naar dit vervolg.

Groet,
[REDACTED]

Van: [REDACTED]@drenthe.nl>
Verzonden: vrijdag 22 november 2024 09:59
Aan: [REDACTED]@drenthe.nl>; [REDACTED]@drenthe.nl>
CC: [REDACTED]@drenthe.nl>
Onderwerp: RE: Input t.b.v. Lelielers intentieverklaring en GS stuk

Hallo allen,

Goed weergegeven [REDACTED]

Als aanvulling heb ik nog dat het van wezenlijk belang is dat er een goed projectplan komt, met duidelijke voorwaarden/doelen. Het is van belang dat WBM hier ook in meeleest. Alleen op basis daarvan kan een heldere subsidiebeschikking worden opgesteld. Ik heb aan [REDACTED] en [REDACTED] (juristen landbouw) ook meegegeven hier scherp op te zijn en ervoor te zorgen dat zij ook meelesen in zowel het projectplan als de

subsidiebeschikking.

Met vriendelijke groet,

Thema Water, Bodem en Milieu

+31 592 36 [redacted]
werkdagen: maandag t/m vrijdag

Westerbrink 1 | Postbus 122, 9400 AC Assen
+31 592 365555 | post@drenthe.nl
www.provincie.drenthe.nl

Volg ons op

Dit bericht en de bijgevoegde bestanden zijn vertrouwelijk en alleen bestemd voor de geadresseerde(n).
Indien u dit bericht niet in goede staat ontvangt, waarschuw dan de afzender.

Van: [redacted] [@drenthe.nl](mailto:[redacted]@drenthe.nl)>
Verzonden: vrijdag 22 november 2024 09:38
Aan: [redacted] [@drenthe.nl](mailto:[redacted]@drenthe.nl)>
CC: [redacted] [@drenthe.nl](mailto:[redacted]@drenthe.nl)>; [redacted] [@drenthe.nl](mailto:[redacted]@drenthe.nl)>
Onderwerp: RE: Input t.b.v. Lelietelers intentieverklaring en GS stuk

Dag [redacted]

Gistermiddag hebben [redacted] en ik nog gesproken met [redacted]

We hebben aangegeven dat:

1. de intentieovereenkomst veel vragen oproept.
2. de bollen- en lelieteelt een beladen dossier is in Drenthe en onder een vergrootglas ligt. Dit vraagt om zorgvuldig handelen.
3. De intentie eigenlijk niet veel meer is dan dat: GS middelen beschikbaar stelt om een adviseur in te huren om de Drentse lelietelers te begeleiden bij het verminderen van de impact van de Drentse lelieteelt. Of is de rol van de provincie ruimer? Ik heb begrepen dat die rol wel wat ruimer maar voor mij nog onduidelijk in welke mate.
4. Dit op verzoek van de Drentse lelietelers. *Dit betekent volgens mij dat er nog een procedure en een programma van eisen moet worden opgeteld om de subsidie te kunnen verlenen. Hier kunnen volgens mij nog allerlei zaken onderdeel van zijn zoals een overeenkomst tussen partijen, een projectplan en de wijze van verlening. Is dit jaarlijks of wordt het bedrag in één keer verleend.*
5. Er loopt momenteel een [Programma Duurzame Bollenteelt Drenthe](#). De relatie van de 'intentieverklaring' met dit programma dat op 1 mei 2025 afloopt wordt niet duidelijk en zou wel duidelijk gemaakt moeten worden. Zie ook: <https://www.duurzamebollenteeltdrenthe.nl/>. *Hieruit is op te maken dat er KPI's voor de bollentelers zijn/worden ontwikkeld.*
6. Dat een vastgestelde landbouwkoers de 'kapstok' zou moeten zijn waaraan we dit initiatief zouden moeten ophangen. Dat in de intentieovereenkomst zaken zijn opgenomen die strijdig kunnen zijn met de opgestelde 'intentieovereenkomst' ten aanzien van 'Geen provinciale regels bovenop' *Bovendien is al opgenomen in het coalitieakkoord dat loopt tot 2027: Uitgangspunt voor de landbouw is: geen provinciale regels bovenop landelijke en Europese wetgeving.*
Daarnaast is in de concept landbouwkoers opgenomen in 3.6.1 t.a.v. de bollenteelt en gewasbescherming:

- *Het ministerie van LVVN verkent of er een wetenschappelijke basis is voor het instellen van bufferstroken, hoe het verzorgingsbeginsel moet worden uitgelegd en of er mogelijkheden zijn om het areaal lelieteelt te begrenzen op het huidige niveau.*
- *Daarnaast is de provincie in gesprek met telers over het vinden van een oplossing en uiteindelijk het maken van afspraken om het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen (versneld) te reduceren. Ook telers zijn zich ervan bewust om het gebruik van middelen te verlagen. Echter er zullen situaties zijn dat gewasbeschermingsmiddelen een laatste redmiddel blijven om misoogsten te voorkomen.*
- *De provincie wil overigens wel onderzoek doen naar 'harde' instrumenten die gebruikt kan worden uit de nieuwe Omgevingswet en wat voor juridische gevolgen dat kan hebben voor specifieke gebieden zoals het stroomgebied van de Drentse Aa wat gebruikt wordt voor drinkwaterwinning. Ben benieuwd of dit in de Landbouwkoers dit nog aangepast gaat worden.*

7. De intentie(overeenkomst) zou zich kunnen beperken tot hetgeen is opgenomen onder 3 en zou ook een brief kunnen zijn aan de telers.

Dat de teeltstrategie wordt afgestemd op de nabije omgeving zou onderdeel moeten zijn in het projectplan. Als je hier nu al afspraken over wilt maken, dan moet dat nu ook duidelijk zijn, wat dit inhoud en hoe je dit vorm gaat geven.

Bijvoorbeeld niet langer sierteelt in de grondwaterbeschermingsgebieden.

In het overleg heeft [REDACTED] een aantal zaken verduidelijkt. Bedoeling is dat er een KPI-aanpak komt waarin onder meer het gebruik van gif wordt bijgehouden. Dit in analogie wat ook voor de landbouw wordt opgesteld. De impact wordt dan bepaald door voor de landbouw een soort gemiddelde (benchmark) te bepalen. Maar hier hebben we nog wel vragen bij. *Bijvoorbeeld in een 'goed jaar' worden er minder middelen gebruikt, maar in een 'slecht jaar' worden er meer gebruikt. Waar stuur je dan op? Dit betekent ook dat je de echte slag die je wilt gaan maken er nooit komt. Je zou een proef willen doen, van kan het echt zonder gif. Dat zou je als provincie misschien moeten faciliteren en bovenstaande punten heeft zij genoteerd.*

Na afloop hebben [REDACTED] en ik er nog even over doorgesproken over de rol van HLB. Die krijgen met deze subsidie wel een belangrijke en misschien wel onmogelijk rol. Stel dat er allemaal weerstand is vanuit (een aantal) telers met betrekking tot de voorgestelde adviezen en die willen zich er niet aan houden, wat betekent dit dan voor het project en de verdere subsidie? In de intentieverklaring lees ik bijvoorbeeld niets over de intentie van de telers om het gebruik van landbouwgif te verlagen en dat men dit voor een breed publiek inzichtelijk wil maken. Men komt niet veel verder dan dat de teeltstrategie afgestemd wordt op de nabije omgeving.

[REDACTED] Heb jij nog aanvullingen die ik gemist?

Ik neem aan dat het de bedoeling is dat ik aanschuif bij het Bestuurlijk overleg?

Groet,

[REDACTED]

[REDACTED]

Van: [redacted] <[redacted]@drenthe.nl>

Verzonden: donderdag 21 november 2024 19:52

Aan: [redacted] <[redacted]@drenthe.nl>; [redacted] <[redacted]@drenthe.nl>

Onderwerp: Fwd: Input t.b.v. Lelietelers intentieverklaring en GS stuk

Hoi,

Vanmiddag sprak ik Willemien en heb haar nog wat ingefluisterd voor het overleg van morgen. Volgens mij heeft ze het goed opgepakt. Nu hopen dat Yvonne dit mede ondersteund en Jisse kan worden overtuigd.

Groet en fijne avond,

[redacted]

Verstuurd vanaf mijn iPhone

Begin doorgestuurd bericht:

Van: Willemien Meeuwissen <[redacted]@drenthe.nl>

Datum: 21 november 2024 om 19:04:38 CET

Aan: [redacted] <[redacted]@drenthe.nl>, [redacted] <[redacted]@drenthe.nl>,

[redacted] <[redacted]@drenthe.nl>, [redacted] <[redacted]@drenthe.nl>, [redacted]

[redacted] <[redacted]@drenthe.nl>

Onderwerp: Fw: Input t.b.v. Lelietelers intentieverklaring en GS stuk

Ter info, morgenmiddag hebben we een overleg hierover (Yvonne, ik en Jisse met ambtenaren van landbouw erbij)

--

Van: Willemien Meeuwissen <[redacted]@drenthe.nl>

Verzonden: donderdag, november 21, 2024 6:37 PM

Aan: Jisse Otter <[redacted]@drenthe.nl>; [redacted] <[redacted]@drenthe.nl>; Jordan

Jumelet <[redacted]@drenthe.nl>; [redacted] <[redacted]@drenthe.nl>; [redacted]

[redacted] <[redacted]@drenthe.nl>; Yvonne Turenhout <[redacted]@drenthe.nl>; [redacted]

[redacted] <[redacted]@drenthe.nl>; [redacted] <[redacted]@drenthe.nl>

Onderwerp: Input t.b.v. Lelietelers intentieverklaring en GS stuk

Hallo Jisse e.a.

Vooropgesteld: heel mooi dat we dit samen kunnen doen (lelietelers, provincie en kennisinstituut HLB) !!!!!!!.

N.a.v. de stukken die ik ook op mijn Poho kreeg heb ik nog wel een aantal opmerkingen c.q. suggesties, hierbij mail ik die alvast t.b.v. gesprek morgen.

NB Ik wil het zeker niet vertragen, maar een slag maken over beide stukken lijkt me wel nodig.

T.a.v. de intentieverklaring:

- Wie ondertekenen? Alle 19 lelietelers individueel? Of iemand/organisatie namens de lelietelers?
- Wat als er tussentijds meer telers in Drenthe bijkomen? Doen die dan ook mee, valt hier iets van te zeggen/over op te nemen? Hoe gaan we daar mee om?
- "Telers zetten zich in om de doelstelling te behalen" > valt hier iets stevigere van te maken? Bv voorwaarden verbinden aan subsidie dat je niet boven de zoveel % van het huidige middelengebruik mag uitkomen, anders terugbetalen? Tenzij het ze allemaal niet lukt (zo'n clausule zou ze kunnen helpen om het risico aan te durven gaan, dus als het bij allemaal onmogelijk blijkt dat ze dan niet hoeven terug te betalen of zoiets).
- "Geen provinciale regels bovenop landelijke en Europese wetgeving" > dat is uitgangspunt in ons coalitieakkoord. Maar als ik bv voor onze wettelijke zorgplicht tav drinkwater toch extra regels nodig blijik te hebben wil ik mogelijk wel extra regels stellen. Richting de staten kan ik dat dan onderbouwen en uitleggen dat het geen "kop" erop is. Maar richting de lelietelers wil ik deze ruimte ook open houden. Kan deze zin eruit of evt anders geformuleerd worden?
- Ik mis de afspraak over de periode tot 2028: het ontzien van de meest kwetsbare plekken. Voor wat betreft water zijn dat de grondwaterbeschermingsgebieden (nu amper gebruikt maar dat moet ook zo blijven en dus graag helemaal niet meer in grondwaterbeschermingsgebieden, en daarnaast ook uit de buurt van oppervlaktewater gebruikt voor drinkwater (Drentsche Aa) en mbt de KRW 'kwetsbaar' oppervlaktewater.

T.a.v. GS stuk:

- Inleiding > onder a staat het doel maar dat is niet goed verwoord. Het gaat niet om het aantonen dat de teelt geen zwaardere belasting heeft (want dat heeft ie -nu- wel), maar om een lagere belasting daadwerkelijk te realiseren, overeenkomstig met teelt van voedselgewassen.
- Ook opnemen, net als toevoeging in de intentieverklaring: ontzie-plekken in de periode totdat het lage niveau is bereikt.
- > onder c staat dat de lelietelers voor NL van groot economisch belang is en in onze regio veel werkgelegenheid biedt. Hoe groot is dit belang c.q. hoe groot is de werkgelegenheid?
- > onder d staat dat er een klankbordgroep komt. Klankbord voor wie en wat is het doel daarvan?
- Argumenten zijn niet uitgewerkt. ("Programma staat symbool" > volgens mij niet alleen symbool maar juist ook concrete resultaten). 2.1 bevat 3 spelfouten.
- Bijlage 2 concept projectplan zat nog niet bij de stukken die ik heb gezien.
- Risico's 'niet van toepassing': dit lijkt me niet correct? Misschien deze benoemen: Wat als niet iedereen meetekent? Wat als men gaandeweg afhaakt of nieuwe telers erbij komen die niet getekend hebben/gaan meedoen? Wat als de onrust van bewoners en anderen overslaat naar de volgende teelt (ik zeg maar wat: tulpen?), wat doen we dan?, ...nog meer risico's ?
-

Met vriendelijke groet,

Willemien Meeuwissen

Gedeputeerde Staten
Gedeputeerde

Provincie Drenthe

+31 592 365555

Westerbrink 1 | Postbus 122, 9400 AC Assen

+31 592 365555 | post@drenthe.nl

www.provincie.drenthe.nl

Dit bericht en de bijgevoegde bestanden zijn vertrouwelijk en alleen bestemd voor de geadresseerde(n).
Indien u dit bericht niet in goede staat ontvangt, waarschuw dan de afzender.

Van: [redacted]
Aan: [redacted]
Cc: [Rianne Vos](#); [redacted]
Onderwerp: GS nota Intentieverklaring 'Drentse lelie'
Datum: dinsdag 19 november 2024 14:18:55
Prioriteit: Hoog

[redacted] en [redacted],

Ik kan jullie en Rianne niet telefonisch bereiken; daarom dit bericht.

Gisteren is de poho nota van jullie besproken in poho Meeuwissen. Daar werd nog een aantal inhoudelijke vragen gesteld die nog niet direct beantwoord konden worden.

Vandaag hebben [redacted] en [redacted] de GS nota en de Intentieverklaring kunnen lezen (waarvoor dank aan [redacted]).

Ons dringende advies om dit nog niet naar GS te brengen. Er wordt immers nog gewerkt aan een landbouwkoers, er loopt nog een zaak bij de RvS en inhoudelijk moeten we eea nog goed met elkaar afstemmen (oa Geen provinciale regels bovenop landelijke en Europese wetgeving) om het voorstel beter/integraler te maken.

Laten we de tijd nemen om goed met elkaar af te stemmen. Of is er sprake van spoed?

Inhoudelijk zullen we de opmerkingen nog verzamelen en toevoegen aan de documenten of op andere wijze met jullie delen.

Groet, [redacted]

Van: [redacted]
Aan: [redacted]
Onderwerp: [redacted] heeft een opmerking in 20241118 GSstuk Agendapunt voor de vergadering van Gedeputeerde Staten van Drenthe beantwoord
Datum: dinsdag 19 november 2024 13:00:31
Bijlagen: [AttachedImage](#)
[AttachedImage](#)
[AttachedImage](#)
[AttachedImage](#)

-->
-->

20241118 GSstuk Agendapunt voor de vergadering van Gedeputeerde Staten van Dre...

U hebt een opmerking geplaatst

Is er een relatie met het programma Duurzame bollenteelt en de april 2022 gesloten Samenwerkingsovereenkomst tussen oa provincie, gemeente Westerveld, waterschap DOD, KAVB, Agrifirm, HLB research and consultancy in agriculture BV en bollentelers ?? Doen nu lelietelers mee die ook daaraan deelnemen? Of deelnamen, ik weet niet of die samenwerking uit '22 nog loopt?Maar ik heb wel de indruk dat dit een vergelijkbare samenwerking is. In 2022 was sprake van een uitgebreide programmaorganisatie en...

[redacted] heeft geantwoord

DBD loopt af. Dit is een initiatief van ALLE lelietelers in drenthe. Bij het vorige DBD waren niet alle telers betrokken,

...entse lelietelers.

3. Gedeputeerde Otter aan te wijzen om de intentieverklaring namens GS te ondertekenen op 29 november 2024.

Bestissing GS

Inleiding

a. Algemeen

In Drenthe is de bollenteelt een veelbesproken onderwerp. Er is vooral veel te doen over het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Ondanks de stappen die de afgelopen jaren al zijn gezet in de sector op het gebied van verduurzaming neemt de druk om verder te verduurzamen in de sector toe, zowel vanuit de inwoners als de overheid.

Dre...

[Ga naar opmerking](#)

[Waarom ontvang ik deze melding van Office?](#)

Dit e-mailbericht wordt gegenereerd door het gebruik van Provincie Drenthe van Microsoft 365 en kan inhoud bevatten die wordt beheerd door Provincie Drenthe.

Van: [redacted]
Aan: [redacted]
Cc: [redacted]; [Jordan Jumelet](#); [Rianne Vos](#)
Onderwerp: Info : Intentieverklaring lelietelers
Datum: woensdag 20 november 2024 14:45:40

Hoi allen,

Afgelopen week hebben jullie je betrokkenheid uitgesproken bij en input aangeleverd voor de "intentieverklaring" met alle lelietelers en de provincie.

Dit initiatief is vanuit de sector opgezet, en biedt mooie kansen in de verduurzaming van de teelt. Fijn dat daar zoveel mensen zich betrokken bij voelen maar daardoor is het belangrijk om de ruis van de lijn te halen daar waar het kan en jullie te laten weten dat de opmerkingen in het document(en) in sharepoint worden opgepakt. Zie onderstaande link:

[20241118 Intentieverklaring.docx](#)

[20241118 GSstuk Agendapunt voor de vergadering van Gedeputeerde Staten van Drenthe.docx](#)

Goed om te weten is dat achter de verklaring een heel inhoudelijk plan van aanpak ligt, deze ontbreekt voor jullie en zal na het tekenen van de intentieverklaring samen met de telers verder in detail worden uitgewerkt en later nogmaals terugkomen (lees: januari). Het gaat op dit moment vooral om het afgeven na de intentie. In het GS stuk wordt voorgesteld om een besluit te nemen om een budget te reserveren (vanuit de SPUK-middelen) het daadwerkelijke te nemen besluit over de toekenning met de eventuele subsidie zal in een apart GS stuk rond januari worden voorgelegd. Momenteel wordt door de telers gewerkt aan het finetunen van het plan van aanpak.

Via deze mail wil ik jullie even meenemen in het proces wat nu volgt:

Naar aanleiding van de vele opmerkingen is er as vrijdag een (extra) overleg gepland tussen de gedeputeerden (Meeuwissen, Turenhout, Otter) over deze intentieverklaring. Hier bespreken we een aangepaste versie waarin de meeste opmerkingen van jullie zijn opgenomen.

Naar aanleiding van dat overleg stuur ik jullie vrijdag een update, met indien van toepassing een nieuwe versie van de verklaring.

Verder hebben we besloten door te gaan met het indienen van het stuk voor GS, dit ivm het tijdsbestek en de start van het teeltseizoen voor de telers. Het GS-stuk zullen wij vandaag al wel aanleveren voor de behandeling in GS volgende week dinsdag, vrijdag zal worden besproken of dit onderwerp op de agenda kan blijven staan of dat nadere aanpassing/afstemming gewenst is waardoor het onderwerp eventueel zal moeten worden doorgeschoven.

Hopelijk jullie hiermee voldoende geïnformeerd, zo niet dan weten jullie ons te vinden

namens [redacted] en [redacted]

Van: [redacted]
Aan: [redacted]
Cc: [redacted]
Onderwerp: Intentieovereenkomst
Datum: donderdag 21 november 2024 13:39:28
Bijlagen: [20241118 GSstuk Agendapunt voor de vergadering van Gedeputeerde Staten van Drenthe opmerkingen WBM.docx](#)
[20241118 Intentieverklaring Lelieteeft.docx](#)
[image001.png](#)
[image002.png](#)
[image003.png](#)
[image004.png](#)
[image005.png](#)
[image006.png](#)

Hallo [redacted],

Los van de opmerkingen die de concernjuristen [redacted] en [redacted] hebben gemaakt bij de GS-nota en de intentieovereenkomst, zijn er vanuit WBM ook een aantal opmerkingen. Deze zijn wel redelijk in lijn met de opmerkingen van de concernjuristen.

Ik had ze gemaild naar [redacted], maar ze zijn niet bij jou beland. Hier tref je ze alsnog aan. We spreken elkaar zo nog.

Met vriendelijke groet,

[redacted]
Thema Water, Bodem en Milieu

+31 592 36 [redacted]
werkdagen: maandag t/m vrijdag

Westerbrink 1 | Postbus 122, 9400 AC Assen
[+31 592 365555](#) | post@drenthe.nl
www.provincie.drenthe.nl

Volg ons op

Dit bericht en de bijgevoegde bestanden zijn vertrouwelijk en alleen bestemd voor de geadresseerde(n).
Indien u dit bericht niet in goede staat ontvangt, waarschuw dan de afzender.

Van: [REDACTED]
Aan: [REDACTED]
Cc: [REDACTED]
Onderwerp: intentieverklaring lelieteelt-contact Rianne
Datum: woensdag 20 november 2024 17:02:24

Nog even een recap van mij gesprek met Rianne:

- Landbouw wil goed en zorgvuldig met WBM afstemmen; is niet goed gegaan afgelopen week. Goed om te horen
- [REDACTED] heeft afgestemd met Jordan
- Onze opmerkingen zijn zo goed mogelijk verwerkt door [REDACTED]; aan ons het verzoek dit te checken
- [REDACTED] loopt morgen even langs ([REDACTED], **handig als jij haar spreekt namens WBM? en evt**)
- Wij kunnen aangeven of we tevreden zijn met de wijzigingen of dat het nog beter kan
- Let op: Rianne en ik afgesproken dat er nog tekst toegevoegd wordt, zoiets als dat we rekening houden met kwetsbare gebieden oid. Zodanig dat de verklaring geen showstopper zal worden in de toekomst voor als we regels zouden willen vaststellen tav gebruik middelen in/nabij kwetsbare gebieden
- Vrijdag BO met Yvonne en Willemien. Jordan schuift aan. [REDACTED] **of** [REDACTED] **of** [REDACTED] **ook (zelf afstemmen wie)**. Rianne zoekt nog afvaardiging van R&W. Mochten wij er morgen tekstmatig niet uitkomen, dan kan BO evt geannuleerd worden
- Volgende week naar GS; gaat alleen om reserveren budget. Telers leveren medio januari '25 een PvA op. Dat is goed want kunnen wij ook weer meekijken.

Ik denk dat we hiermee voor nu weer goed zijn aangehaakt.

Fijne avond, [REDACTED]

Van: [redacted]
Aan: [redacted]
Cc: [redacted]; [Rianne Vos](#); [Jordan Jumelet](#)
Onderwerp: Intentieverklaring lelietelers *nieuw*
Datum: vrijdag 22 november 2024 16:23:33

Hoi,

nav het bestuurlijk overleg van vanmiddag doe ik jullie graag even een terugkoppeling
Er is een nieuwe versie opgesteld van deze verklaring.

Deze is te vinden onder onderstaande link, hopelijk zijn de meeste aanpassingen van jullie
overeind gebleven.

bedankt voor jullie bijdrage in deze.

[20241122 Intentieverklaring.docx](#)

mvg [redacted]

Van: [redacted]@drenthe.nl>
Verzonden: woensdag 20 november 2024 14:45
Aan: [redacted]@drenthe.nl>; [redacted]@drenthe.nl>; [redacted]
[redacted]@drenthe.nl>; [redacted]@drenthe.nl>; [redacted]
[redacted]@drenthe.nl>; [redacted]@drenthe.nl>; [redacted]
[redacted]@drenthe.nl>; [redacted]@drenthe.nl>; [redacted]
[redacted]@drenthe.nl>; [redacted]@drenthe.nl>
CC: [redacted]@drenthe.nl>; [redacted]@drenthe.nl>; Jordan
Jumelet [redacted]@drenthe.nl>; Rianne Vos <[redacted]@drenthe.nl>
Onderwerp: Info : Intentieverklaring lelietelers

Hoi allen,

Afgelopen week hebben jullie je betrokkenheid uitgesproken bij en input aangeleverd voor de
"intentieverklaring" met alle lelietelers en de provincie.

Dit initiatief is vanuit de sector opgezet, en biedt mooie kansen in de verduurzaming van de teelt.
Fijn dat daar zoveel mensen zich betrokken bij voelen maar daardoor is het belangrijk om de ruis
van de lijn te halen daar waar het kan en jullie te laten weten dat de opmerkingen in het
document(en) in sharepoint worden opgepakt. Zie onderstaande link:

[20241118 Intentieverklaring.docx](#)

[20241118 GSstuk Agendapunt voor de vergadering van Gedeputeerde Staten van Drenthe.docx](#)

Goed om te weten is dat achter de verklaring een heel inhoudelijk plan van aanpak ligt, deze

ontbreekt voor jullie en zal na het tekenen van de intentieverklaring samen met de telers verder in detail worden uitgewerkt en later nogmaals terugkomen (lees: januari). Het gaat op dit moment vooral om het afgeven na de intentie. In het GS stuk wordt voorgesteld om een besluit te nemen om een budget te reserveren (vanuit de SPUK-middelen) het daadwerkelijke te nemen besluit over de toekenning met de eventuele subsidie zal in een apart GS stuk rond januari worden voorgelegd. Momenteel wordt door de telers gewerkt aan het finetunen van het plan van aanpak.

Via deze mail wil ik jullie even meenemen in het proces wat nu volgt:

Naar aanleiding van de vele opmerkingen is er as vrijdag een (extra) overleg gepland tussen de gedeputeerden (Meeuwissen, Turenhout, Otter) over deze intentieverklaring. Hier bespreken we een aangepaste versie waarin de meeste opmerkingen van jullie zijn opgenomen.

Naar aanleiding van dat overleg stuur ik jullie vrijdag een update, met indien van toepassing een nieuwe versie van de verklaring.

Verder hebben we besloten door te gaan met het indienen van het stuk voor GS, dit ivm het tijdsbestek en de start van het teeltseizoen voor de telers. Het GS-stuk zullen wij vandaag al wel aanleveren voor de behandeling in GS volgende week dinsdag, vrijdag zal worden besproken of dit onderwerp op de agenda kan blijven staan of dat nadere aanpassing/afstemming gewenst is waardoor het onderwerp eventueel zal moeten worden doorgeschoven.

Hopelijk jullie hiermee voldoende geïnformeerd, zo niet dan weten jullie ons te vinden

namens [redacted] en [redacted]

Van: [Redacted]
Aan: [Redacted]
Onderwerp: [Redacted] heeft een opmerking geplaatst in 20241118 GSstuk Agendapunt voor de vergadering van Gedeputeerde Staten van Drenthe
Datum: dinsdag 19 november 2024 14:44:48
Bijlagen: [AttachedImage](#)
[AttachedImage](#)
[AttachedImage](#)
[AttachedImage](#)

-->
-->

20241118 GSstuk Agendapunt voor de vergadering van Gedeputeerde Staten van Dre...

[Redacted] heeft een opmerking toegevoegd

Van een subsidie is in deze fase geen sprake dus kan je beter niet noemen

---

...

Onderwerp

Ondertekenen van de intentieverklaring voor het initiatief "De Drentse lelie" van de Drentse lelietelers.

Advies

1. In te stemmen met de intentieverklaring "de Drentse lelie", een project van alle Drentse lelietelers.
2. Een totaalbedrag van € 750.000,-- te reserveren vanuit het budget...

[Ga naar opmerking](#)

[Waarom ontvang ik deze melding van Office?](#)

[Instellingen voor meldingen](#)

Dit e-mailbericht wordt gegenereerd door het gebruik van Provincie Drenthe van Microsoft 365 en kan inhoud bevatten die wordt beheerd door Provincie Drenthe.

Van: [redacted]
Aan: [redacted]
Cc: [redacted]
Onderwerp: Niet openbaar agendapunt 5.8 Ielieteeft
Datum: maandag 25 november 2024 14:27:00
Bijlagen: [image001.png](#)
[image002.png](#)
[image003.png](#)
[image004.png](#)
[image005.png](#)
[image006.png](#)

Dag [redacted],

Agendapunt 5.8 Ielieteeft kan nog niet openbaar ivm persmoment a.s. vrijdag 29 november. De Statenbrief gaat ook pas dan uit. Kun jij dit verzorgen?

Veel dank!

Met vriendelijke groet,

[redacted]
Thema communicatie
Communicatieadviseur commissaris van de Koning

[+31 592 36 \[redacted\]](#)

Westerbrink 1 | Postbus 122, 9400 AC Assen
[+31 592 365555](#) | post@drenthe.nl
www.provincie.drenthe.nl

Volg ons op

Dit bericht en de bijgevoegde bestanden zijn vertrouwelijk en alleen bestemd voor de geadresseerde(n).
Indien u dit bericht niet in goede staat ontvangt, waarschuw dan de afzender.

Van: [redacted]
Aan: [redacted]
Onderwerp: opmaak intentieverklaring De Drentse lelie
Datum: maandag 25 november 2024 08:45:11
Bijlagen: [20241122 Intentieverklaring.docx](#)
[image001.png](#)
[image002.png](#)
[image003.png](#)
[image004.png](#)
[image005.png](#)
[image006.png](#)

Prioriteit: Hoog

Hoi [redacted]

In de bijlage de intentieverklaring De Drentse lelie die opgemaakt kan worden.

Er wordt nog 1 zin aan toegevoegd, maar exacte formulering heb ik nog niet. Kan sowieso zijn dat er nog iets kleins wijzigt.

Wat vooral belangrijk is, is dat de pagina met de namen voor de ondertekening zsm wordt opgemaakt.

Lukt dat vandaag?

Zie hieronder de namen

Firma Ziengs Emmen	Klazienaveen
Eleveld Smilde	Smilde
Bergsma	Boijl
Maatschap Bruins	Ter Apel
Bussemaker	Geesbrug
Fernhout	Smilde
Maatschap Joling	Dwingeloo
Pomper Hijken	Hijken
Seubring Bloembollen Drenthe	Beilen
Landbouwbedrijf van den Akker	Boijl
Veninga Hijken Bloembollen	Hijken
	Nieuw-
Mts. Deuring	Weerdinge
Eleveld Agro BV	Smilde
De Middenweg Vledder	Vledder
Timmermans Smilde	Smilde
Maatschap Hospers Akkerbouw	Nieuw-Buinen
Land- en tuinbouwbedrijf G. Hegen	
VOF	Wezup
Brandts Agro	De Krim

De andere namen die eronder moeten zijn

Provincie Drenthe

Gedeputeerde Jisse Otter

Hilbrands Laboratorium

Janny Peltjes, CEO

Groet

[redacted]

Met vriendelijke groet,

[redacted]

Team Communicatie

www.provincie.drenthe.nl

Volg ons op

Dit bericht en de bijgevoegde bestanden zijn vertrouwelijk en alleen bestemd voor de geadresseerde(n).
Indien u dit bericht niet in goede staat ontvangt, waarschuw dan de afzender.

Van: [redacted]
Aan: [redacted]
Onderwerp: [redacted] heeft een opmerking in 20241118 GSstuk Agendapunt voor de vergadering van Gedeputeerde Staten van Drenthe beantwoord
Datum: woensdag 20 november 2024 10:14:02
Bijlagen: [AttachedImage](#)
[AttachedImage](#)
[AttachedImage](#)
[AttachedImage](#)

-->
-->

20241118 GSstuk Agendapunt voor de vergadering van Gedeputeerde Staten van Dre...

U hebt een opmerking geplaatst

Tussen teelt en nodig moet nog een woord: misschien 'is' of 'blijft'?

Maar: waarover gaat deze rechtszaak?

Waarom en welk effect kan de uitspraak dan hebben op de praktische uitvoering? Deze formulering geeft geen achtergrond tav eventueel risico en hoe reëel dat is

[redacted] heeft geantwoord

Zeker in theorie kan de uitkomst van de uitspraak ook betekenen dat het einde verhaal is voor de lelieteelt. We weten het niet.

...2000-vergunningplicht voor lelieteelt en/of het bijbehorende gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Deze uitspraak kan effect hebben op de praktische uitvoering van het project. Echter, wat de uitkomst ook is, de verduurzaming van de teelt zal **nodig** blijven.
Kanttekeningen vanuit de organisatie
Niet van toepassing

[Ga naar opmerking](#)

[Waarom ontvang ik deze melding van Office?](#)

[Instellingen voor meldingen](#)

Dit e-mailbericht wordt gegenereerd door het gebruik van Provincie Drenthe van Microsoft 365 en kan inhoud bevatten die wordt beheerd door Provincie Drenthe.

Van: [redacted]
Aan: [redacted]
Onderwerp: Re: Aangepaste intentieverklaring lelietelers
Datum: maandag 25 november 2024 08:28:20
Bijlagen: [image001.png](#)
[image002.png](#)
[image003.png](#)
[image004.png](#)
[image005.png](#)
[image006.png](#)

Dag,

Volgens mij kan dit prima vooraan bij de bullet over de zichtbaar gemarkeerde percelen. Dat is dan een voorbeeld van communicatie.

Groet,

[redacted]

Van: [redacted]@drenthe.nl>
Verzonden: Monday, November 25, 2024 8:26:02 AM
Aan: [redacted]@drenthe.nl>
CC: [redacted]@drenthe.nl>
Onderwerp: RE: Aangepaste intentieverklaring lelietelers

Hoi [redacted]

Ik weet niet of we het precies zo moeten opschrijven als bij duurzame bollenteelt drenthe, maar ik kan mij wel voorstellen dat we iets opschrijven over de communicatie, omdat het wel een onderdeel is van het project. Ik zou eerder zeggen dat inwoners worden geïnformeerd over de resultaten en op de hoogte worden gehouden van resultaten.

Ik weet niet hoe HLB dat stuk communicatie gaat invullen. Zoals het bij DBD is opgeschreven klinkt het ook meer als participatie

Groet

[redacted]

Met vriendelijke groet,

[redacted]

Team Communicatie

+31 592 36 [redacted]
werkdagen: ma, di, woe, do

Westerbrink 1 | Postbus 122, 9400 AC Assen
[+31 592 365555](tel:+31592365555) | post@drenthe.nl
www.provincie.drenthe.nl

Volg ons op

Dit bericht en de bijgevoegde bestanden zijn vertrouwelijk en alleen bestemd voor de geadresseerde(n).
Indien u dit bericht niet in goede staat ontvangt, waarschuw dan de afzender.

Van: Yvonne Turenhout [redacted]@drenthe.nl>

Verzonden: maandag 25 november 2024 08:18

Aan: [redacted]@drenthe.nl>

CC: Jisse Otter [redacted]@drenthe.nl>; Willemien Meeuwissen [redacted]@drenthe.nl>; Rianne Vos [redacted]@drenthe.nl>; [redacted]@drenthe.nl>; [redacted]

[redacted]@drenthe.nl>; Jordan Jumelet [redacted]@drenthe.nl>; [redacted]

[redacted]@drenthe.nl>; [redacted]@drenthe.nl>

Onderwerp: Re: Aangepaste intentieverklaring lelieteelers

Dag [redacted]

Dank voor de nieuwe versie. Nog een laatste opmerking/toevoeging.

Bij Duurzame Bollenteelt Drenthe is bewust gekozen voor expliciete communicatie over het programma vanwege de grote maatschappelijke onrust als gevolg van de lelieteelt.

Kunnen wij dezelfde tekst toevoegen als daar wordt gebruikt : “Inwoners worden betrokken bij de resultaten en op de hoogte gehouden van de voortgang”.

Hiermee laten wij en de telers zien dat wij de zorgen van inwoners serieus nemen en hen meenemen in het proces.

Verder akkoord.

Groet Yvonne

Op 22 nov 2024 om 16:08 heeft [redacted]@drenthe.nl> het volgende geschreven:

Goedenmiddag,

Hierbij een nieuwe versie van de intentieverklaring nav ons overleg van zojuist. Hopelijk kan iedereen zich hier in vinden.

mvg [redacted]

<20241122 Intentieverklaring.docx>

Van: [REDACTED]
Aan: [Jisse Otter](#); [REDACTED] [@drentsparlement.nl](#)
Onderwerp: Re: Beantwoording Statenvragen (lelieteelt en technische vragen landbouwkoers)
Datum: vrijdag 10 januari 2025 12:10:40
Bijlagen: [image552166.png](#)
[image391984.png](#)
[image939543.png](#)
[image207281.png](#)
[image212623.png](#)
[image873100.png](#)
[beantwoording_vragen_intentieverklaring_lelieteelt_15_jan_2025.docx](#)

Dag collega's van de griffie,

In de antwoorden over lelieteelt bleken nog enkele kleine verschrijvingen te staan. Deze zijn aangepast.

Bijgaande versie is de juiste, excuses.

Groet,

[REDACTED]

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]

Thema communicatie

Communicatieadviseur commissaris van de Koning

+31 592 365 [REDACTED]

Westerbrink 1 | Postbus 122, 9400 AC Assen

+31 592 365555 | post@drenthe.nl

www.provincie.drenthe.nl

[REDACTED]

Volg ons op

Dit bericht en de bijgevoegde bestanden zijn vertrouwelijk en alleen bestemd voor de geadresseerde(n).
Indien u dit bericht niet in goede staat ontvangt, waarschuw dan de afzender.

Van: Jisse Otter [REDACTED] [@drenthe.nl](#)>

Verzonden: vrijdag 10 januari 2025 11:47

Aan: [REDACTED] [@drentsparlement.nl](#) [REDACTED] [@drentsparlement.nl](#)>

CC: [REDACTED] [@drenthe.nl](#)>

Onderwerp: Beantwoording Statenvragen (lelieteelt en technische vragen landbouwkoers)

Bijgaand 2x de beantwoording van de Statenvragen (lelieteelt en technische vragen landbouwkoers)

Gr. Jisse Otter

Van: "Jisse Otter" [redacted]@drenthe.nl>
Verzonden: donderdag 9 januari 2025 17:15
Aan: [redacted]@drenthe.nl>
Cc: [redacted]@drenthe.nl>; [redacted]@drenthe.nl>; [redacted]
Schutrup: [redacted]@drenthe.nl>; "Rianne Vos" <[redacted]@drenthe.nl>
Onderwerp: Re: beantwoording vragen intentieverklaring Drentse Lelieteeft

akkoord, GS voorzien van de vragen/antwoorden. Voor morgenvroeg moeten ze reageren anders gaat het de deur uit.

Met vriendelijke groet,

Jisse Otter

Gedeputeerde

+31 592 365555
[redacted]@drenthe.nl

Westerbrink 1 | Postbus 122, 9400 AC Assen
+31 592 365555 | post@drenthe.nl
www.provincie.drenthe.nl

Dit bericht en de bijgevoegde bestanden zijn vertrouwelijk en alleen bestemd voor de geadresseerde(n).
Indien u dit bericht niet in goede staat ontvangt, waarschuw dan de afzender.

Van: [redacted]@drenthe.nl>
Verzonden: Thursday, January 9, 2025 4:38:12 PM
Aan: Jisse Otter [redacted]@drenthe.nl>
CC: [redacted]@drenthe.nl>; [redacted]@drenthe.nl>; [redacted]
[redacted]@drenthe.nl>; Rianne Vos [redacted]@drenthe.nl>
Onderwerp: beantwoording vragen intentieverklaring Drentse Lelieteeft

Beste Jisse,

Bijgaand stuk met vragen over de intentieverklaring Drentse Lelie is ontvangen vanuit een aantal fracties. De (technische) vragen hebben wij ambtelijk van een antwoord voorzien. Omdat het geen besluitpunt van GS is, kan deze beantwoording niet mee in de schriftelijke ronde voor GS. Voorstel dat jij de concept antwoorden zelf deelt met de GS leden. Na reactie van hen kan de beantwoording vervolgens rechtstreeks vanuit jou mailbox aan PS plaats vinden. Voorstel is om dit in de loop van morgenochtend aan PS te doen.

Met vriendelijke groet,

[redacted]
team Landelijk Gebied

provincie Drenthe

+31 592 36 [redacted]
werkdagen: maandag t/m vrijdag

Westerbrink 1 | Postbus 122, 9400 AC Assen
+31 592 365555 | post@drenthe.nl
www.provincie.drenthe.nl

Volg ons op

Dit bericht en de bijgevoegde bestanden zijn vertrouwelijk en alleen bestemd voor de geadresseerde(n).
Indien u dit bericht niet in goede staat ontvangt, waarschuw dan de afzender.

Van: [redacted]
Aan: [redacted]
Onderwerp: RE: def tekst intentieverklaring voor opmaak
Datum: dinsdag 26 november 2024 13:55:11
Bijlagen: [image001.png](#)
[image002.png](#)
[image003.png](#)
[image004.png](#)
[image005.png](#)
[image006.png](#)

Hoi

Ter aanvulling

Graag het logo van HLB en de provincie op de achterzijde plaatsen.

En wellicht kan ook in de verklaring op de achtergrond nog vaag een foto van een akker met lelies?

Tav de labels. Dat laten we eerst zitten!

Groet

[redacted]

Met vriendelijke groet,

[redacted]

Team Communicatie

+31 592 36 [redacted]
werkdagen: ma, di, woe, do

Westerbrink 1 | Postbus 122, 9400 AC Assen
[+31 592 365555](tel:+31592365555) | post@drenthe.nl
www.provincie.drenthe.nl

Volg ons op

Dit bericht en de bijgevoegde bestanden zijn vertrouwelijk en alleen bestemd voor de geadresseerde(n).
Indien u dit bericht niet in goede staat ontvangt, waarschuw dan de afzender.

Van: [redacted]
Verzonden: dinsdag 26 november 2024 13:48
Aan: [redacted]
Onderwerp: def tekst intentieverklaring voor opmaak

Hoi [redacted] en [redacted]

Er moesten nog een paar kleine dingen aangepast worden aan de tekst, dus daarom maar even de nieuwe def tekst bijgevoegd voor opmaak. @ [redacted] zou je die opnieuw kunnen laten inlopen? Verder de volgende opmerkingen

- Graag de oranje lelie vervangen door een roze lelie. Ze willen liever niet de kleur oranje gebruiken
- De titel wordt definitief 'Drentse Lelie'

Voor het bord stuur ik even een aparte mail met opmerkingen.

Het handtekeningenblad is opgehaald. HLB doet haar best om morgen alle handtekeningen te hebben, maar dit kan ook donderdag worden, dus we moeten even kijken hoe we dit praktisch doen.

Overleg ik nog. Evt kunnen zij het inscannen en opsturen

Groet

[redacted]

Met vriendelijke groet,

[redacted]

Team Communicatie

+31 592 36 [redacted]

werkdagen: ma, di, woe, do

Westerbrink 1 | Postbus 122, 9400 AC Assen

[+31 592 365555](tel:+31592365555) | post@drenthe.nl

www.provincie.drenthe.nl

Volg ons op

Dit bericht en de bijgevoegde bestanden zijn vertrouwelijk en alleen bestemd voor de geadresseerde(n).
Indien u dit bericht niet in goede staat ontvangt, waarschuw dan de afzender.

Van:
Aan:
Onderwerp: RE: GS nota lelietelers
Datum: dinsdag 19 november 2024 11:25:36
Bijlagen: [image001.png](#)
[image002.png](#)
[image003.png](#)
[image004.png](#)
[image005.png](#)
[image006.png](#)
[Projectplan Drentse lelieteelt 0.0 concept.pdf](#)

Dag ,

Hierbij mijn opmerkingen.

Het lukt me niet om in de tekst iets aan te passen of er opmerkingen bij te zetten, daarom even zo.

GS-nota:

Onderwerp

Er staat dat het een aanvullende subsidie betreft. Ik lees niet terug dat er een eerdere subsidie is verstrekt. Wanneer was dit en hoe hoog?

Advies

Instemmen kan in mijn optiek pas aan de orde zijn als afstemming met een vastgestelde Landbouwkoers heeft plaatsgevonden. In het concept dat nu voor ligt staan richtingen die wel eens strijdig kunnen zijn met wat nu is opgenomen in de intentieverklaring.

Bijvoorbeeld:

Geen provinciale regels bovenop landelijke en Europese wetgeving

Is strijdig met wat is opgenomen onder 3.6.1:

De provincie wil overigens wel onderzoek doen naar 'harde' instrumenten die gebruikt kan worden uit de nieuwe Omgevingswet en wat voor juridische gevolgen dat kan hebben voor specifieke gebieden zoals het stroomgebied van de Drentsche Aa wat gebruikt wordt voor drinkwaterwinning. Uiteindelijk komt er in 2027 een nieuwe Omgevingsvisie. Daarin kan komen te staan dat landbouw in het Drentsche Aa gebied niet meer 'het primaat' heeft.

Bovendien is bij wet geregeld dat de provincie regels kan stellen als hiervoor de noodzaak wordt gevoeld. Deze kun je volgens mij niet zomaar via een intentieverklaring 'uitschakelen'. Maar ik ben geen jurist!

In het (concept) projectplan (zie bijlage) is een begroting opgenomen van in totaal € 1.171.820. Dit betekent dat € 171.820 nog niet gedekt is. € 750.000 SPUK en € 250.000 in kind telers.

Inleiding

De tweede zin is niet af. Ik zou beginnen te refereren aan de landbouwkoers wat is opgenomen onder 3.6.1. over de bollenteelt. Insteek primair op voedselproductie, begrenzen areaal lelie- en bollenteelt, verduurzamen huidige sector.

Wat de afgelopen jaren is gebeurd en wat dit heeft opgeleverd en dat de sector verdere verduurzamingsstappen wil nemen. Dat de provincie dit wil faciliteren.

Mijn vraag: over welk areaal bollenteelt hebben we het in Drenthe en wat is het areaal van de telers dat meedoet.

De teeltstrategie wordt afgestemd op de nabije omgeving. Dit is meer dan het zichtbaar markeren van percelen. Wat wordt bedoeld met afstemmen op de nabije omgeving. Komen en contactavonden met bewoners. Krijgen bewoners een waarschuwing als er toch gewasbeschermingsmiddelen worden gebruikt, komt er een waarschuwingvlag te hangen?, worden er afstanden in stand gehouden ten aanzien van bebouwde kom en natuur?

Hier komen vragen over. Probeer deze nu alvast te voorzien en te beantwoorden.

Economie/werkgelegenheid

De exportwaarde landelijk voor lelies is € 600 miljoen. Dit is aanzienlijk, maar niet van groot belang. De bollenteelt in Drenthe is t.o.v. landelijk zo'n kleine 10 %. Dat de sector veel werkgelegenheid biedt is dan ook niet zo.

Zowel landelijk als op provinciaal niveau zijn er plannen om het areaal lelieteelt te begrenzen (zie landbouwkoers).

De laatste jaren nemen de zorgen van maatschappelijke organisaties en omwonenden toe over het effect van chemische gewasbeschermingsmiddelen op de volksgezondheid, natuur en milieu. Voor de sector is het van groot belang om hierop in te spelen en zo haar positie te behouden.

Suggestie om dit op te nemen bij Algemeen.

Participatie

Is HLB de aangewezen partij om in dit project te participeren? Hoe heeft deze aanwijzing plaatsgevonden en zijn er geen andere partijen die deze rol op zouden kunnen pakken?

Zijn er ook gesprekken gevoerd met bijvoorbeeld Friesland en Groningen of bij hen dezelfde problematiek speelt en of het zinvol is om hierin gezamenlijk op te trekken?

Ik zou ook een aantal gemeenten betrekken in de participatie. Op grond van de Omgevingswet is het niet uitgesloten dat gemeenten de mogelijkheid hebben gekregen om nadere eisen te stellen aan bouwplannen nabij de bebouwde omgeving. Het zou zomaar kunnen dat gemeenten op grond van het Omgevingsplan bepaalde teelten nabij woonbebouwing kunnen uitsluiten. Ik zou dit juridisch toetsen.

Advies

Ik zou GS adviseren nu niet met dit advies in te stemmen en eerst de besluitvorming rond de landbouwkoers te willen afwachten.

Argumenten

De provincie moet oppassen dat het zich niet voor het karretje laat spannen van de sector.

De doelen die geformuleerd zijn in de intentieverklaring zijn boterzacht. Zie hierna bij

Intentieverklaring.

Drenthe wordt groen?

Er komen borden bij percelen te staan waarop komt te staan dat de provincie mee betaalt aan het project. Dit kon wel eens een gevoelige kwestie gaan worden. Hier zou ik terughoudend mee omgaan. Vooral als op een dag toch eer gespoten wordt.....

HLB is volgens mij niet onafhankelijk. Is in de werkzaamheden die zij doet mede afhankelijk van de sector.

Financiën

Zie eerdere opmerkingen.

Risico's

Terechte opmerking. De hele context is boterzacht, terwijl er door de provincie wel veel geld in wordt geïnvesteerd. Relevant is dan wel wat de ervaringen zijn uit het verleden. Is hier iets over te zeggen?

Kantekening vanuit de organisatie

Met betrekking tot lelieteelers in grondwaterbeschermingsgebieden zou het wenselijk kunnen zijn dat de provincie wel nadere regels gaat stellen ten aanzien van de landbouw en ook daarmee de lelieteelt.

Intentieverklaring

De doelstelling in de intentieovereenkomst is boterzacht.

Want wat is het niveau van de impact van gangbare akkerbouwgewassen aan het eind van 2027.

2027 is nog ver weg. Stel de gangbare landbouw is in Nederland (ik verwacht het niet, maar het zou kunnen) in 2027 voor 51 % biologisch. Is dit dan de gangbare landbouw?

De gangbare landbouw kent vele gradaties en het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen gaat van 0 tot maximaal met vele gradaties daartussen. Wat kunnen we daarbinnen beschouwen als de 'gangbare landbouw'?

Ik denk dat het van belang is er voor alle ondertekenaars er wel overeenstemming is over een definitie voor 'gangbare landbouw'

Als ik hierop zoek, dan kom ik geen eensluitende definitie tegen. Ik kom wel tegen dat alle landbouw die niet biologische is, gangbaar is.

Verder kom ik tegen dat bij 'gangbare landbouw' de boer gebruik maakt van chemische bestrijdingsmiddelen en kunstmest, dat hij zich specialiseert in een zeer beperkt aantal gewassen en weinig of geen teeltrotatie toepast en mogelijk zelfs teelt op substraat in plaats van in volle grond. Hierin zijn enorm veel gradaties te bedenken. Van bijna biologisch tot we spuiten maar raak! Dus om voor 2027 te berekenen wat de impact is van de 'gangbare landbouw' is al bijna schier onmogelijk, hoe willen we dan berekenen hoe die impact zich verhoudt tot de lelieteelt.

Wat wel mogelijk is, is te proberen inzicht te krijgen in de huidige impact van de lelieteelt op grond van cijfers van de afgelopen jaren. Mijn suggestie is om deze cijfers (eerst) te verzamelen en om vandaaruit te gaan werken naar realistische doelen. Dit is iets wat eerst met elkaar besproken moet worden.

De ene teler wil hier misschien wel veel verder in gaan dan een andere. Dit zou dan via een KPI-systematiek ook beloond kunnen worden of aanvullend ondersteund kunnen worden via bijvoorbeeld CLM? Wat belangrijk is dat de 'milieuwinst' ook benoemd en gemonitord wordt.

De wederzijdse afspraken zijn (te) beknopt en niet houdbaar:

- Doelstelling van het project is niet SMART
- Stel dat de telers zich uit het project terugtrekken, wat betekent dit voor de meerjarige financiering?
- Communicatie en inzet vindt plaats vanuit inhoudelijke betrokkenheid en expertise. Dit lijkt me een inkopper. Dat doe je altijd. Voorstel: communicatie over het project vindt plaats na onderlinge afstemming in het projectteam oid.
- Percelen worden zichtbaar gemarkeerd... Waarom is dit nodig en hier zou ik als provincie wel duidelijke afspraken over willen maken
- Geen provinciale regels... Ze eerdere opmerking hierover.
- De teeltstrategie wordt afgestemd op de nabije omgeving. Dit schept verwachtingen en roept daarmee vragen op.
- Over de projectorganisatie en betrokkenheid van eenieder wordt niets gezegd.
-

Van: [redacted]@drenthe.nl>
Verzonden: dinsdag 19 november 2024 08:17
Aan: [redacted] [redacted]n@drenthe.nl>
Onderwerp: FW: GS nota lelietelers
Urgentie: Hoog

Hoi [redacted] kun je ook even kritisch meekijken?

Met vriendelijke groet,

[redacted]
Water, Bodem & Milieu
Beleidsadviseur

+31 592 36 [redacted]

Westerbrink 1 | Postbus 122, 9400 AC Assen
[+31 592 365555](tel:+31592365555) | post@drenthe.nl
www.provincie.drenthe.nl

Volg ons op

Dit bericht en de bijgevoegde bestanden zijn vertrouwelijk en alleen bestemd voor de geadresseerde(n).
Indien u dit bericht niet in goede staat ontvangt, waarschuw dan de afzender.

Van: [redacted]@drenthe.nl>
Verzonden: maandag 18 november 2024 17:15
Aan: [redacted]@drenthe.nl>; [redacted]@drenthe.nl>; [redacted]@drenthe.nl>; [redacted]@drenthe.nl>
CC: [redacted]@drenthe.nl>
Onderwerp: GS nota lelietelers
Urgentie: Hoog

Hoi

hierbij de aangepaste bestanden.
morgen voor 16 uur moet ik dit versturen, zouden jullie hier nog even kritisch door willen kijken?
voor die tijd?

alvast bedankt,

 [20241118 Intentieverklaring.docx](#)

 [20241118 GSstuk Agendapunt voor de vergadering van Gedeputeerde Staten van Drenthe.docx](#)

Groet,

overeenkomst

Van: [redacted] <[redacted]@drenthe.nl>

Verzonden: donderdag 21 november 2024 19:52

Aan: [redacted] <[redacted]@drenthe.nl>; [redacted] <[redacted]@drenthe.nl>

Onderwerp: Fwd: Input t.b.v. Lelieters intentieverklaring en GS stuk

Hoi,

Vanmiddag sprak ik Willemien en heb haar nog wat ingefluisterd voor het overleg van morgen. Volgens mij heeft ze het goed opgepakt. Nu hopen dat Yvonne dit mede ondersteund en Jisse kan worden overtuigd.

Groet en fijne avond,

Verstuurd vanaf mijn iPhone

Begin doorgestuurd bericht:

Van: Willemien Meeuwissen <[redacted]@drenthe.nl>

Datum: 21 november 2024 om 19:04:38 CET

Aan: [redacted] <[redacted]@drenthe.nl>, [redacted] <[redacted]@drenthe.nl>,

[redacted] <[redacted]@drenthe.nl>, [redacted] <[redacted]@drenthe.nl>, [redacted]

[redacted] <[redacted]@drenthe.nl>

Onderwerp: Fw: Input t.b.v. Lelieters intentieverklaring en GS stuk

Ter info, morgenmiddag hebben we een overleg hierover (Yvonne, ik en Jisse met ambtenaren van landbouw erbij)

--

Van: Willemien Meeuwissen <[redacted]@drenthe.nl>

Verzonden: donderdag, november 21, 2024 6:37 PM

Aan: Jisse Otter <[redacted]@drenthe.nl>; [redacted] <[redacted]@drenthe.nl>; Jordan

Jumelet [redacted]@drenthe.nl>; [redacted]@drenthe.nl>; [redacted]
<[redacted]@drenthe.nl>; Yvonne Turenhout <[redacted]@drenthe.nl>; [redacted]
[redacted]@drenthe.nl>; [redacted]@drenthe.nl>

Onderwerp: Input t.b.v. Lelietelers intentieverklaring en GS stuk

Hallo Jisse e.a.

Vooropgesteld: heel mooi dat we dit samen kunnen doen (lelietelers, provincie en kennisinstituut HLB) !!!!!!!.

N.a.v. de stukken die ik ook op mijn Poho kreeg heb ik nog wel een aantal opmerkingen c.q. suggesties, hierbij mail ik die alvast t.b.v. gesprek morgen.

NB Ik wil het zeker niet vertragen, maar een slag maken over beide stukken lijkt me wel nodig.

T.a.v. de intentieverklaring:

- Wie ondertekenen? Alle 19 lelietelers individueel? Of iemand/organisatie namens de lelietelers?
- Wat als er tussentijds meer telers in Drenthe bijkomen? Doen die dan ook mee, valt hier iets van te zeggen/over op te nemen? Hoe gaan we daar mee om?
- "Telers zetten zich in om de doelstelling te behalen" > valt hier iets stevigers van te maken? Bv voorwaarden verbinden aan subsidie dat je niet boven de zoveel % van het huidige middelengebruik mag uitkomen, anders terugbetalen? Tenzij het ze allemaal niet lukt (zo'n clausule zou ze kunnen helpen om het risico aan te durven gaan, dus als het bij allemaal onmogelijk blijkt dat ze dan niet hoeven terug te betalen of zoiets).
- "Geen provinciale regels bovenop landelijke en Europese wetgeving" > dat is uitgangspunt in ons coalitieakkoord. Maar als ik bv voor onze wettelijke zorgplicht tav drinkwater toch extra regels nodig blijkt te hebben wil ik mogelijk wel extra regels stellen. Richting de staten kan ik dat dan onderbouwen en uitleggen dat het geen "kop" erop is. Maar richting de lelietelers wil ik deze ruimte ook open houden. Kan deze zin eruit of evt anders geformuleerd worden?
- Ik mis de afspraak over de periode tot 2028: het ontzien van de meest kwetsbare plekken. Voor wat betreft water zijn dat de grondwaterbeschermingsgebieden (nu amper gebruikt maar dat moet ook zo blijven en dus graag helemaal niet meer in grondwaterbeschermingsgebieden, en daarnaast ook uit de buurt van oppervlaktewater gebruikt voor drinkwater (Drentsche Aa) en mbt de KRW 'kwetsbaar' oppervlaktewater.

T.a.v. GS stuk:

- Inleiding > onder a staat het doel maar dat is niet goed verwoord. Het gaat niet om het aantonen dat de teelt geen zwaardere belasting heeft (want dat heeft ie -nu- wel), maar om een lagere belasting daadwerkelijk te realiseren, overeenkomstig met teelt van voedselgewassen.
- Ook opnemen, net als toevoeging in de intentieverklaring: ontzie-plekken in de periode totdat het lage niveau is bereikt.
- > onder c staat dat de lelietelers voor NL van groot economisch belang is en in onze regio veel werkgelegenheid biedt. Hoe groot is dit belang c.q. hoe groot is de

werkgelegenheid?

- > onder d staat dat er een klankbordgroep komt. Klankbord voor wie en wat is het doel daarvan?
- Argumenten zijn niet uitgewerkt. ("Programma staat symbool" > volgens mij niet alleen symbool maar juist ook concrete resultaten). 2.1 bevat 3 spelfouten.
- Bijlage 2 concept projectplan zat nog niet bij de stukken die ik heb gezien.
- Risico's 'niet van toepassing': dit lijkt me niet correct? Misschien deze benoemen: Wat als niet iedereen meetekent? Wat als men gaandeweg afhaakt of nieuwe telers erbij komen die niet getekend hebben/gaan meedoen? Wat als de onrust van bewoners en anderen overslaat naar de volgende teelt (ik zeg maar wat: tulpen?), wat doen we dan?, ...nog meer risico's ?

●

Met vriendelijke groet,

Willemien Meeuwissen

Gedeputeerde Staten

Gedeputeerde

Provincie Drenthe

+31 592 365555

Westerbrink 1 | Postbus 122, 9400 AC Assen

+31 592 365555 | post@drenthe.nl

www.provincie.drenthe.nl

Dit bericht en de bijgevoegde bestanden zijn vertrouwelijk en alleen bestemd voor de geadresseerde(n).
Indien u dit bericht niet in goede staat ontvangt, waarschuw dan de afzender.

Van: [redacted]
Aan: [redacted]
Cc: [redacted]
Onderwerp: RE: intentieverklaring De Drents Lelie
Datum: maandag 18 november 2024 15:48:58
Bijlagen: [image001.png](#)

Geen nood [redacted], we zijn net op tijd en fijn dat je nog even bij hem langsloopt. Het is een zeer gevoelig onderwerp.

Ik vraag me wel af of de timing van dit initiatief wel de meest gelukkige is. Immers, er loopt nog een zaak bij RvS, de Opgavenkaart komt eraan, de landbouwkoers idem en wellicht komen er nog voorwaarden voorlelieteelt in bv kwetsbare gebieden (die mogelijk weer conflicteert met de voorgenomen intentieverklaring). Goed om dit tussen betrokken thema's af te stemmen; zeker als wij onze bestuurder zelf ook moeten gaan adviseren.

Zoals ook in poho Meeuwissen ter tafel kwam, is het inhoudelijk van belang om nu ook al iets te beschrijven tav:

- Wat te doen met telers die tijdens de looptijd uitstappen?
- Wat te doen met nieuwe telers in het gebied?
- Jullie refereren in het doc aan gebruik van middelen in andere vormen van landbouw; als doelstelling voor lelies. Echter daar zit heel veel verschil tussen, afhankelijk van het gewas. Welke waarde tav middelen gebruik wil je behalen met de intentieverklaring?

Groet, [redacted]

Van: [redacted]@drenthe.nl>
Verzonden: maandag 18 november 2024 08:57
Aan: [redacted]@drenthe.nl>
CC: [redacted]@drenthe.nl>; Rianne Vos [redacted]@drenthe.nl>
Onderwerp: Re: intentieverklaring De Drents Lelie

hoi [redacted],

ik heb op 12/11 alle stukken met hem gedeeld,
en de voorbereidende bijeenkomsten was hij zelf aanwezig.

Maar het klopt dat hij op deze stukken niet heeft gereageerd.

Zal wel even bij hem langslopen.

Het gaat in dit geval alleen om de intentie verklaring, de invulling/inhoudelijk kan her zeker nog wat aanpassingen worden gedaan

En Wat betreft de "werkwijze" ben ik idd nog een beetje zoekende , Hoe dat allemaal netjes te doen in het huis, hopelijk kun je het me vergeven

gr [redacted]

Van: [redacted]@drenthe.nl>
Verzonden: maandag 18 november 2024 08:46
Aan: [redacted]@drenthe.nl>

CC: [redacted]@drenthe.nl>; Rianne Vos <[redacted]@drenthe.nl>

Onderwerp: intentieverklaring De Drents Lelie

Dag [redacted],

Vandaag staat jouw punt op het poho inzake lelieteelt.

Wellicht was er sprake van spoed maar [redacted] heeft hierover nog geen afstemming met jou gehad. Het

lijkt mij goed om dat alsnog te doen. Zoek jij hem nog even op vandaag?

Het is een zeer actueel thema zoals je weet dat meerdere thema's 'raakt'.

Dank alvast, [redacted]

Van: [redacted]
Aan: [redacted]
Cc: [redacted]
Onderwerp: RE: intentieverklaring lelieteelt-contact Rianne
Datum: donderdag 21 november 2024 08:23:57
Bijlagen: [image001.png](#)
[image002.png](#)
[image003.png](#)
[image004.png](#)
[image005.png](#)

Hoi,

Ik stel voor om nog eens kritisch naar de beide documenten te kijken; zijn onze opmerkingen voldoende meegenomen.
Laten we 1 document gebruiken waarin we onze opmerkingen aangeven (met "wijziging bijhouden").

Wat mij betreft komt in de Intentieverklaring nadrukkelijk te staan dat deze lelieteelers kwetsbare gebieden (rondom bebouwing, N-2000 gebieden en de grondwaterbeschermingsgebieden inclusief Drentsche Aa) gaan vermijden. Dan heeft deze verklaring echt een meer waarde en komen we tegemoet aan veel zorgen van bewoners, natuurbeschermers en waterbedrijven! Aan ons om dat ook helder en duidelijk aan Willemien mee te geven.

Morgen heb ik al een aantal afspraken staan, zou fijn zijn als een van jullie bij het BO-overleg aanschuift. Komt bij dat ik inmiddels achterloop op mijn reguliere werk.

Met vriendelijke groet,

[redacted]
Water, Bodem & Milieu
Beleidsadviseur

+31 592 36 [redacted]

Westerbrink 1 | Postbus 122, 9400 AC Assen
[+31 592 365555](tel:+31592365555) | post@drenthe.nl
www.provincie.drenthe.nl

Volg ons op

Dit bericht en de bijgevoegde bestanden zijn vertrouwelijk en alleen bestemd voor de geadresseerde(n).
Indien u dit bericht niet in goede staat ontvangt, waarschuw dan de afzender.

Van: [redacted] <[redacted]@drenthe.nl>

Verzonden: woensdag 20 november 2024 17:02

Aan: [redacted] <[redacted]@drenthe.nl>; [redacted] <[redacted]@drenthe.nl>; [redacted] <[redacted]@drenthe.nl>

CC: [redacted] <[redacted]@drenthe.nl>; [redacted] <[redacted]@drenthe.nl>

Onderwerp: intentieverklaring lelieteelt-contact Rianne

Nog even een recap van mij gesprek met Rianne:

- Landbouw wil goed en zorgvuldig met WBM afstemmen; is niet goed gegaan afgelopen week. Goed om te horen

- [REDACTED] heeft afgestemd met Jordan
- Onze opmerkingen zijn zo goed mogelijk verwerkt door [REDACTED]; aan ons het verzoek dit te checken
- [REDACTED] loopt morgen even langs ([REDACTED] **handig als jij haar spreekt namens WBM? en evt [REDACTED]**)
- Wij kunnen aangeven of we tevreden zijn met de wijzigingen of dat het nog beter kan
- Let op: Rianne en ik afgesproken dat er nog tekst toegevoegd wordt, zoals dat we rekening houden met kwetsbare gebieden oid. Zodat de verklaring geen showstopper zal worden in de toekomst voor als we regels zouden willen vaststellen tav gebruik middelen in/nabij kwetsbare gebieden
- Vrijdag BO met Yvonne en Willemien. Jordan schuift aan. [REDACTED] **of [REDACTED] of [REDACTED] ook (zelf afstemmen wie)**. Rianne zoekt nog afvaardiging van R&W. Mochten wij er morgen tekstmatig niet uitkomen, dan kan BO evt geannuleerd worden
- Volgende week naar GS; gaat alleen om reserveren budget. Telers leveren medio januari '25 een PVA op. Dat is goed want kunnen wij ook weer meekijken.

Ik denk dat we hiermee voor nu weer goed zijn aangehaakt.

Fijne avond, [REDACTED]

Van: [redacted]
Aan: [redacted]
Cc: [redacted]
Onderwerp: RE: Intentieverklaring lelietelers *nieuw*
Datum: maandag 25 november 2024 09:20:54
Bijlagen: [image001.png](#)

Goedemorgen [redacted].

ik heb geen bezwaar (meer) tegen de GS nota en de intentieverklaring zoals nu opgesteld. Gaat FPC er ook mee akkoord het budget nu te reserveren o.g.v. deze intentieverklaring?

De intentieverklaring gaat -lees ik- ondertekend worden individueel door alle lelietelers, er komt een gedetailleerd projectplan met subsidie en dat komt vervolgens weer in GS.

Als dat allemaal toch niet gebeurt dan valt het budget weer vrij lijkt mij.

Tegen die tijd stemmen we weer af bijvoorbeeld over of er wellicht ook een samenwerkingsovereenkomst gesloten moet worden of dat volstaan kan worden met een subsidie.

Ik cc de andere collega's waarmee volgens de GS nota is afgestemd,

Groeten [redacted]

Van: [redacted]@drenthe.nl>
Verzonden: vrijdag 22 november 2024 16:24
Aan: [redacted]@drenthe.nl>; [redacted]@drenthe.nl>; [redacted]@drenthe.nl>; [redacted]@drenthe.nl>; [redacted]@drenthe.nl>; [redacted]@drenthe.nl>; [redacted]@drenthe.nl>; [redacted]@drenthe.nl>; [redacted]@drenthe.nl>; [redacted]@drenthe.nl>; [redacted]@drenthe.nl>; [redacted]@drenthe.nl>; [redacted]@drenthe.nl>
CC: [redacted]@drenthe.nl>; Rianne Vos [redacted]@drenthe.nl>; Jordan Jumelet [redacted]@drenthe.nl>
Onderwerp: Intentieverklaring lelietelers *nieuw*

Hoi,

nav het bestuurlijk overleg van vanmiddag doe ik jullie graag even een terugkoppeling
Er is een nieuwe versie opgesteld van deze verklaring.

Deze is te vinden onder onderstaande link, hopelijk zijn de meeste aanpassingen van jullie overeind gebleven.

bedankt voor jullie bijdrage in deze.

[redacted] [20241122 Intentieverklaring.docx](#)

mvg [redacted]

Verder hebben we besloten door te gaan met het indienen van het stuk voor GS, dit ivm het tijdsbestek en de start van het teeltseizoen voor de telers. Het GS-stuk zullen wij vandaag al wel aanleveren voor de behandeling in GS volgende week dinsdag, vrijdag zal worden besproken of dit onderwerp op de agenda kan blijven staan of dat nadere aanpassing/afstemming gewenst is waardoor het onderwerp eventueel zal moeten worden doorgeschoven.

Hopelijk jullie hiermee voldoende geïnformeerd, zo niet dan weten jullie ons te vinden

namens [redacted] en [redacted]

Van: [REDACTED]
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: RE: laatste versie concept persuitnodiging
Datum: dinsdag 26 november 2024 14:18:00
Bijlagen: [image001.png](#)
[image002.png](#)
[image003.png](#)
[image004.png](#)
[image005.png](#)
[image006.png](#)

Dag [REDACTED],

Prima, staat duidelijk in dat zij initiatief nemen en wij slechts een bijdrage beschikbaar stellen.

Maar zou 1 van de rode nog'en weghalen in begin, dan de 2^e, omdat hun inspanningen zo wel worden overdreven.

Groet,

[REDACTED]

Drentse lelietelers lanceren initiatief 'Drentse Lelie'

Op vrijdag 29 november lanceren alle Drentse lelietelers het initiatief 'Drentse Lelie'. Een initiatief dat de telers opstarten om **nog meer stappen te maken in de verduurzaming van de lelieteelt in Drenthe. De afgelopen jaren heeft de sector al stappen gezet, maar telers zijn zich bewust van het feit dat hun bestaansrecht alleen gegarandeerd is, wanneer zij **nog** meer stappen gaan nemen.**

Met dit initiatief voor verduurzaming gaan de Drentse lelietelers voorop lopen in de ontwikkeling van omgevingsbewuste lelieteelt. De telers krijgen bij de uitwerking van het initiatief ondersteuning van Hilbrands Laboratorium (HLB) in Wijster voor de uitvoering en de monitoring. Provincie Drenthe ondersteunt het initiatief van de telers en is voornemens hiervoor een financiële bijdrage beschikbaar te stellen. Om dit te bekrachtigen, ondertekenen de lelietelers, Hilbrands Laboratorium en provincie Drenthe een intentieverklaring.

Van: [REDACTED]@drenthe.nl>
Verzonden: dinsdag 26 november 2024 13:20
Aan: [REDACTED]@drenthe.nl>; [REDACTED]@drenthe.nl>
Onderwerp: laatste versie concept persuitnodiging
Urgentie: Hoog

Hoi

Zie bijlage

Met [REDACTED] afgesproken dat zij de persuitnodiging versturen.

Ik lever een lijstje aan met adressen. @ [REDACTED] dat sluit ik nog even kort met jou

Groet

[REDACTED]

Met vriendelijke groet,

Team Communicatie

+31 592
werkdagen: ma, di, woe, do

Westerbrink 1 | Postbus 122, 9400 AC Assen
[+31 592 365555](tel:+31592365555) | post@drenthe.nl
www.provincie.drenthe.nl

Volg ons op

Dit bericht en de bijgevoegde bestanden zijn vertrouwelijk en alleen bestemd voor de geadresseerde(n).
Indien u dit bericht niet in goede staat ontvangt, waarschuw dan de afzender.

Van: [redacted]
Aan: [redacted] [Jisse Otter](#)
Cc: [redacted]
Onderwerp: RE: Statenbrief en GSstuk aangepaste versie
Datum: dinsdag 26 november 2024 21:37:00

Dag allen,

Dank, volgens mij zijn de aanpassingen in lijn met de wensen.

Bij één van de argumenten is de rode zin gesneuveld:

3.1 Met het ondertekenen van deze intentieverklaring onderschrijft de provincie het belang van de verduurzaming in de lelieteelt.

Een belangrijke stap om de landbouw perspectief in Drenthe te behouden. Een belangrijke stap in het voorkomen van mogelijke effecten van chemische gewasbeschermingsmiddelen op de volksgezondheid, natuur en milieu.

Kunnen we dit niet samensmelten in een win/win-zin:

'Dit is een belangrijke stap om de telers perspectief te bieden én het voorkomen van mogelijke effecten van chemische gewasbeschermingsmiddelen op de volksgezondheid, natuur en milieu.'

Tenslotte: bij risico's staat nog een vraag over de mogelijke gevolgen van de uitspraak, maar volgens mij hoeven we hier verder niet te speculeren op de scenario's van een uitspraak.

Groet,

[redacted]

Van: [redacted]@drenthe.nl>
Verzonden: dinsdag 26 november 2024 17:24
Aan: Jisse Otter [redacted]@drenthe.nl>
CC: [redacted]@drenthe.nl>; [redacted]@drenthe.nl>
Onderwerp: Statenbrief en GSstuk aangepaste versie

hi

hierbij,
de opmerkingen van Yvonne toegevoegd en de opmerkingen voor de statenbrief ook,
Met jullie goedkeuring zal ik deze stukken weer retoursturen aan [redacted] en [redacted].
Ik hoor graag even

gr [redacted]

nb De Drentse lelie is nu vervangen voor "Drentse Lelie"

Van: [redacted]
Aan: [redacted]
Onderwerp: RE: W2410 300-DLG-Foambord instemmingsverklaring Lelietelers
Datum: woensdag 27 november 2024 16:30:00
Bijlagen: [image001.png](#)
[image002.png](#)
[image003.png](#)
[image004.png](#)
[image005.png](#)
[image006.png](#)

Ha [redacted]

Zie dat deze nog niet loopt (ook mijn schuld doro snelle ombouwen vrijdag):

“Daarom is het van belang dat ze intentie de verantwoordelijkheid hiervoor nemen.”

Zullen we dit ervan maken:

“Daarom is het van belang dat ze nu de intentie uitspreken en de verantwoordelijkheid hiervoor nemen.”

Groet,

[redacted]

Van: [redacted]@drenthe.nl>
Verzonden: woensdag 27 november 2024 15:43
Aan: [redacted]@drenthe.nl>
Onderwerp: FW: W2410 300-DLG-Foambord instemmingsverklaring Lelietelers
Urgentie: Hoog

Hoi

Zie jij nog gekke dingen? Ik heb dit al gedeeld met [redacted] en [redacted]

Groet

[redacted]

Met vriendelijke groet,

[redacted]
Team Communicatie

+31 592 36 [redacted]
werkdagen: ma, di, woe, do

Westerbrink 1 | Postbus 122, 9400 AC Assen
[+31 592 365555](tel:+31592365555) | post@drenthe.nl
www.provincie.drenthe.nl

Volg ons op

Dit bericht en de bijgevoegde bestanden zijn vertrouwelijk en alleen bestemd voor de geadresseerde(n).
Indien u dit bericht niet in goede staat ontvangt, waarschuw dan de afzender.

Van: [redacted] <[\[redacted\]@drenthe.nl](mailto:[redacted]@drenthe.nl)>

Verzonden: woensdag 27 november 2024 14:59

Aan: [redacted] <[\[redacted\]@drenthe.nl](mailto:[redacted]@drenthe.nl)>

Onderwerp: W2410 300-DLG-Foambord instemmingsverklaring Lelietelers

Urgentie: Hoog

Hi [redacted],

[redacted] heeft alles aangepast. Ik hoop dat het goed gegaan is.
Wil je even kijken of alles nu klopt en naar wens is?

Groetjes,

[redacted]

Van: [redacted]
Aan: [redacted]
Onderwerp: RE: W2410 300-DLG-Initiatief Drentse Lelie-verklaring-proef
Datum: dinsdag 26 november 2024 13:54:53
Bijlagen: [W2410_300-DLG-Initiatief Drentse Lelie-bordA0-proef met opm AK.pdf](#)
[image001.png](#)
[image002.png](#)
[image003.png](#)
[image004.png](#)
[image005.png](#)
[image006.png](#)

Hoi

Zie bijlage voor de opmerkingen op het bord. Voor de beeldvorming willen ze toch alle telers laten tekenen. Zou je daar een groter vlak voor kunnen maken?

En is het mogelijk om op de achtergrond toch een vage foto te plaatsen van een akker met lelies?

Groet

[redacted]

Met vriendelijke groet,

[redacted]

Team Communicatie

+31 592 36 [redacted]
werkdagen: ma, di, woe, do

Westerbrink 1 | Postbus 122, 9400 AC Assen
[+31 592 365555](tel:+31592365555) | post@drenthe.nl
www.provincie.drenthe.nl

Volg ons op

Dit bericht en de bijgevoegde bestanden zijn vertrouwelijk en alleen bestemd voor de geadresseerde(n).
Indien u dit bericht niet in goede staat ontvangt, waarschuw dan de afzender.

Van: [redacted]
Verzonden: maandag 25 november 2024 13:48
Aan: [redacted]
Onderwerp: W2410 300-DLG-Initiatief Drentse Lelie-verklaring-proef
Hi [redacted],
Bijgaand de proef van de verklaring.
Groetjes,
[redacted]

Van: [REDACTED]
Aan: [Jisse Otter](#)
Cc: [REDACTED]
Onderwerp: Statenbrief bij intentieverklaring
Datum: maandag 25 november 2024 14:59:00
Bijlagen: [image001.png](#)
[image002.png](#)
[image003.png](#)
[image004.png](#)
[image005.png](#)
[image006.png](#)

Dag Jisse,

Zie bijgaand, de verklaring zelf gaat hier vrijdag dan bij.

Groet,

[REDACTED]

Geachte voorzitter/leden,

Hierbij informeren wij u over 'de Drentse lelie' een initiatief van alle lelietelers (19) in Drenthe. De lelietelers zijn zich bewust van de zorgen die er leven bij de omgeving/ inwoners en willen zich gezamenlijk inzetten om de benodigde verduurzamingsstappen te nemen. Alle Drentse lelietelers hebben daarom de handen ineengeslagen en zelf een initiatief opgezet met ondersteuning van Hilbrands Laboratorium(HLB) in Wijster. Er zijn de afgelopen jaren al stappen gezet in het kader van verduurzaming, maar de Drentse lelietelers zijn zich bewust van het feit dat bestaansrecht alleen voor handen is wanneer er nog meer stappen vooruit gezet worden.

Medio mei 2024 is een motie aangenomen in de Tweede Kamer om tot een reductie te komen van 50% van gewasbeschermingsmiddelen in de lelieteelt in 2030. De Koninklijke Algemeene Vereniging voor Bloembollen(KAVB) heeft daarbij een doelstelling gezet om in 2030 gelijk te zijn aan voedingsgewassen als het gaat om het gebruik van chemische gewasbeschermingsmiddelen. De Drentse lelietelers willen daar nog een stap verder in gaan en dit doel realiseren eind teeltjaar2027. Met het initiatief 'De Drentse lelie' willen alle lelietelers stappen zetten in de verduurzaming van de teelt. Doel is:

De impact van Drentse lelieteelt op het milieu en de omgeving aan het eind van 2027 verlagen naar een vergelijkbaar niveau als gangbare akkerbouwgewassen.

De telers willen deze doelstelling gaan realiseren door onder andere het gebruik van minder belastende producten, weerbaarder uitgangsmateriaal en sturen met sensoren. Het effect van deze aanpassingen zal worden weer gegeven in scores in de biodiversiteitsmonitor volgens de KPI systematiek die de provincie ook hanteert in het kader van het programma Duurzaam Boeren Drenthe.

De komende maanden gaat Hilbrands Laboratorium (HLB) uit Wijster samen met de telers een projectplan uitwerken voor het initiatief 'De Drentse lelie'. HLB neemt ook de projectbegeleiding en de monitoring van de resultaten voor haar rekening.

Ondersteuning initiatief

Als Gedeputeerde Staten vinden wij het initiatief van de Drentse lelietelers een belangrijke stap vooruit in de verduurzaming van de teelt en de aandacht voor de omgeving. Voor de telers is het bovendien een behoorlijke verandering in werkwijze ten aanzien van arbeid en investeringen en verschillende externe factoren spelen een grote rol in het nemen van keuzes om aan de geformuleerde doelstelling te kunnen voldoen. Wij ondersteunen daarom dit initiatief en ondertekenen op 29 november een intentieverklaring samen met telers en HLB. Ook zijn wij voornemens om een financiële bijdrage beschikbaar te stellen voor de looptijd van het project. Hiervoor reserveren wij een totaalbedrag van 750.000 euro uit het budget SPUK Innovatieve Landbouw.

Programma Duurzame Bollenteelt Drenthe

Het programma Duurzame Bollenteelt Drenthe komt voort uit het Uitvoeringsprogramma Toekomstvisie Gewasbescherming 2030 van het Ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (LVVN) en loopt in 2025 af. De inzichten en leringen vanuit dit programma, worden in het nieuwe initiatief 'De Drentse lelie' tot uitvoering gebracht in de praktijk. De telers zijn door resultaten uit het programma Duurzame Bollenteelt Drenthe overtuigd dat ze hier stappen mee kunnen zetten in de verduurzaming van de lelieteelt.

Met vriendelijke groet,

Thema communicatie

Communicatieadviseur commissaris van de Koning

+31 592 36

Westerbrink 1 | Postbus 122, 9400 AC Assen

+31 592 365555 | post@drenthe.nl

www.provincie.drenthe.nl

Volg ons op

Dit bericht en de bijgevoegde bestanden zijn vertrouwelijk en alleen bestemd voor de geadresseerde(n).
Indien u dit bericht niet in goede staat ontvangt, waarschuw dan de afzender.

Van: [redacted]
Cc: [redacted]
Onderwerp: stukken intentieverklaring bloembollen telers.
Datum: dinsdag 12 november 2024 14:12:43

---

hi [redacted] en [redacted],

hierbij de stukken opgesteld voor de PoHo en GS om de intentieverklaring met de lelietelers te bespreken.

Deze moet ik uiterlijk morgen versturen.

Als jullie nog op of aanmerkingen hebben hoor ik het graag.

nb: het SPUKSnummer wordt nog aangevuld deze heb ik nog niet helder (vraag staat uit)

gr [redacted]

[20241107 Memo POHO Landbouw en Landgebruik.docx](#)

[20241107 Intensieverklaring concept.docx](#)

[20241107 GSstuk Agendapunt voor de vergadering van Gedeputeerde Staten van Drenthe.docx](#)

Van: [REDACTED]
Aan: [REDACTED]
Cc: [REDACTED]
Onderwerp: Terugkoppeling BO lelieteelt
Datum: vrijdag 22 november 2024 15:52:10
Bijlagen: [image002.png](#)
[image003.png](#)
[image004.png](#)
[image005.png](#)
[image006.png](#)

Beste allemaal,

Hierbij even een snelle terugkoppeling met betrekking tot het BO intentieverklaring lelieteelt.

Aanwezig waren: Jisse Otter, Willemien Meeuwissen, Yvonne Turenhout, [REDACTED], Jordan Jumelet, [REDACTED], ondergetekende

- Jisse geeft aan dat alle telers graag aan de slag willen en de provincie dit zou moeten ondersteunen/
- Voor het overleg heeft Yvonne nog een stuk ingebracht. De punten daarin zijn niet nadrukkelijk aan de orde geweest tijdens het overleg. Wel is het punt genoemd met betrekking tot: Geen provinciale regels op... Willemien heeft hierbij aangegeven daar wel raad mee te weten. Het is een uitgangspunt letterlijk overgenomen uit het coalitieakkoord en als er bijvoorbeeld voor grondwaterbescherming nadere regels nodig zijn, dan is dat op basis van Europese wetgeving.
- Vooral Yvonne was kritisch op het verhaal. Prima om de sector te ondersteunen bij verduurzaming, maar dan moeten er wel duidelijke afspraken gemaakt worden. Aangegeven is dat het nu gaat om de intentie van de provincie om de sector financieel te ondersteunen en dat de uitvoering wordt opgenomen in het projectplan. Dit projectplan wordt belangrijk voor de subsidieverlening en welke doelen de provincie hierbij gaat stellen. De subsidie is bedoeld voor de adviseur die met de telers aan de slag gaat. Bedoeling is dat er een KPI-aanpak komt zoals die nu ook wordt opgetuigd voor de veeteelt en de akkerbouw. De rol van de provincie in het project moet nog worden bepaald.
Daarnaast is Yvonne ongerust over de maatschappelijke commotie die het kan gaan geven.
- De opmerking is gemaakt dat de intentieverklaring wel moet matchen met de landbouwkoers, waarbij de landbouwkoers de kapstok is voor deze intentie. Jisse merkte op dat de Landbouwkoers daar dan maar op moest worden aangepast als dit niet zo was.
- In de intentieovereenkomst komt nog te staan dat de voorgestelde intentie een vervolg of doorontwikkeling is van het Programma Duurzame Bollenteelt Drenthe. De opbrengt vanuit dit programma wordt meegenomen naar dit vervolg.

Groet,
[REDACTED]

Van: [REDACTED]@drenthe.nl>
Verzonden: vrijdag 22 november 2024 09:59
Aan: [REDACTED]@drenthe.nl>; [REDACTED]@drenthe.nl>
CC: [REDACTED]@drenthe.nl>
Onderwerp: RE: Input t.b.v. Lelielers intentieverklaring en GS stuk

Hallo allen,

Goed weergegeven [REDACTED]

Als aanvulling heb ik nog dat het van wezenlijk belang is dat er een goed projectplan komt, met duidelijke voorwaarden/doelen. Het is van belang dat WBM hier ook in meeleest. Alleen op basis daarvan kan een heldere subsidiebeschikking worden opgesteld. Ik heb aan [REDACTED] en [REDACTED] (juristen landbouw) ook meegegeven hier scherp op te zijn en ervoor te zorgen dat zij ook meelesen in zowel het projectplan als de

subsidiebeschikking.

Met vriendelijke groet,

Thema Water, Bodem en Milieu

+31 592 365 [redacted]
werkdagen: maandag t/m vrijdag

Westerbrink 1 | Postbus 122, 9400 AC Assen
+31 592 365555 | post@drenthe.nl
www.provincie.drenthe.nl

Volg ons op

Dit bericht en de bijgevoegde bestanden zijn vertrouwelijk en alleen bestemd voor de geadresseerde(n).
Indien u dit bericht niet in goede staat ontvangt, waarschuw dan de afzender.

Van: [redacted] [@drenthe.nl](mailto:[redacted]@drenthe.nl)>
Verzonden: vrijdag 22 november 2024 09:38
Aan: [redacted] [@drenthe.nl](mailto:[redacted]@drenthe.nl)>
CC: [redacted] [@drenthe.nl](mailto:[redacted]@drenthe.nl)>; [redacted] [@drenthe.nl](mailto:[redacted]@drenthe.nl)>
Onderwerp: RE: Input t.b.v. Lelietelers intentieverklaring en GS stuk

Dag [redacted],

Gistermiddag hebben [redacted] en ik nog gesproken met [redacted]
We hebben aangegeven dat:

1. de intentieovereenkomst veel vragen oproept.
2. de bollen- en lelieteelt een beladen dossier is in Drenthe en onder een vergrootglas ligt. Dit vraagt om zorgvuldig handelen.
3. De intentie eigenlijk niet veel meer is dan dat: GS middelen beschikbaar stelt om een adviseur in te huren om de Drentse lelietelers te begeleiden bij het verminderen van de impact van de Drentse lelieteelt. Of is de rol van de provincie ruimer? Ik heb begrepen dat die rol wel wat ruimer maar voor mij nog onduidelijk in welke mate.
4. Dit op verzoek van de Drentse lelietelers. *Dit betekent volgens mij dat er nog een procedure en een programma van eisen moet worden opgeteld om de subsidie te kunnen verlenen. Hier kunnen volgens mij nog allerlei zaken onderdeel van zijn zoals een overeenkomst tussen partijen, een projectplan en de wijze van verlening. Is dit jaarlijks of wordt het bedrag in één keer verleend.*
5. Er loopt momenteel een [Programma Duurzame Bollenteelt Drenthe](#). De relatie van de 'intentieverklaring' met dit programma dat op 1 mei 2025 afloopt wordt niet duidelijk en zou wel duidelijk gemaakt moeten worden. Zie ook: <https://www.duurzamebollenteeltdrenthe.nl/>. *Hieruit is op te maken dat er KPI's voor de bollentelers zijn/worden ontwikkeld.*
6. Dat een vastgestelde landbouwkoers de 'kapstok' zou moeten zijn waaraan we dit initiatief zouden moeten ophangen. Dat in de intentieovereenkomst zaken zijn opgenomen die strijdig kunnen zijn met de opgestelde 'intentieovereenkomst' ten aanzien van 'Geen provinciale regels bovenop' *Bovendien is al opgenomen in het coalitieakkoord dat loopt tot 2027: Uitgangspunt voor de landbouw is: geen provinciale regels bovenop landelijke en Europese wetgeving.*
Daarnaast is in de concept landbouwkoers opgenomen in 3.6.1 t.a.v. de bollenteelt en gewasbescherming:

- *Het ministerie van LVVN verkent of er een wetenschappelijke basis is voor het instellen van bufferstroken, hoe het verzorgingsbeginsel moet worden uitgelegd en of er mogelijkheden zijn om het areaal lelieteelt te begrenzen op het huidige niveau.*
- *Daarnaast is de provincie in gesprek met telers over het vinden van een oplossing en uiteindelijk het maken van afspraken om het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen (versneld) te reduceren. Ook telers zijn zich ervan bewust om het gebruik van middelen te verlagen. Echter er zullen situaties zijn dat gewasbeschermingsmiddelen een laatste redmiddel blijven om misoogsten te voorkomen.*
- *De provincie wil overigens wel onderzoek doen naar 'harde' instrumenten die gebruikt kan worden uit de nieuwe Omgevingswet en wat voor juridische gevolgen dat kan hebben voor specifieke gebieden zoals het stroomgebied van de Drentse Aa wat gebruikt wordt voor drinkwaterwinning. Ben benieuwd of dit in de Landbouwkoers dit nog aangepast gaat worden.*

7. De intentie(overeenkomst) zou zich kunnen beperken tot hetgeen is opgenomen onder 3 en zou ook een brief kunnen zijn aan de telers.

Dat de teeltstrategie wordt afgestemd op de nabije omgeving zou onderdeel moeten zijn in het projectplan. Als je hier nu al afspraken over wilt maken, dan moet dat nu ook duidelijk zijn, wat dit inhoud en hoe je dit vorm gaat geven.

Bijvoorbeeld niet langer sierteelt in de grondwaterbeschermingsgebieden.

In het overleg heeft [REDACTED] een aantal zaken verduidelijkt. Bedoeling is dat er een KPI-aanpak komt waarin onder meer het gebruik van gif wordt bijgehouden. Dit in analogie wat ook voor de landbouw wordt opgesteld. De impact wordt dan bepaald door voor de landbouw een soort gemiddelde (benchmark) te bepalen. Maar hier hebben we nog wel vragen bij. *Bijvoorbeeld in een 'goed jaar' worden er minder middelen gebruikt, maar in een 'slecht jaar' worden er meer gebruikt. Waar stuur je dan op? Dit betekent ook dat je de echte slag die je wilt gaan maken er nooit komt. Je zou een proef willen doen, van kan het echt zonder gif. Dat zou je als provincie misschien moeten faciliteren en bovenstaande punten heeft zij genoteerd.*

Na afloop hebben [REDACTED] en ik er nog even over doorgesproken over de rol van HLB. Die krijgen met deze subsidie wel een belangrijke en misschien wel onmogelijk rol. Stel dat er allemaal weerstand is vanuit (een aantal) telers met betrekking tot de voorgestelde adviezen en die willen zich er niet aan houden, wat betekent dit dan voor het project en de verdere subsidie? In de intentieverklaring lees ik bijvoorbeeld niets over de intentie van de telers om het gebruik van landbouwgif te verlagen en dat men dit voor een breed publiek inzichtelijk wil maken. Men komt niet veel verder dan dat de teeltstrategie afgestemd wordt op de nabije omgeving.

[REDACTED] Heb jij nog aanvullingen die ik gemist?

Ik neem aan dat het de bedoeling is dat ik aanschuif bij het Bestuurlijk overleg?

Groet,

[REDACTED]

Van: [redacted] <[redacted]@drenthe.nl>

Verzonden: donderdag 21 november 2024 19:52

Aan: [redacted] <[redacted]@drenthe.nl>; [redacted] <[redacted]@drenthe.nl>

Onderwerp: Fwd: Input t.b.v. Lelietelers intentieverklaring en GS stuk

Hoi,

Vanmiddag sprak ik Willemien en heb haar nog wat ingefluisterd voor het overleg van morgen. Volgens mij heeft ze het goed opgepakt. Nu hopen dat Yvonne dit mede ondersteund en Jisse kan worden overtuigd.

Groet en f [redacted]

Verstuurd vanaf mijn iPhone

Begin doorgestuurd bericht:

Van: Willemien Meeuwissen <[redacted]@drenthe.nl>

Datum: 21 november 2024 om 19:04:38 CET

Aan: [redacted] <[redacted]@drenthe.nl>, [redacted] <[redacted]@drenthe.nl>, [redacted] <[redacted]@drenthe.nl>, [redacted] <[redacted]@drenthe.nl>

Onderwerp: Fw: Input t.b.v. Lelietelers intentieverklaring en GS stuk

Ter info, morgenmiddag hebben we een overleg hierover (Yvonne, ik en Jisse met ambtenaren van landbouw erbij)

--

Van: Willemien Meeuwissen <[redacted]@drenthe.nl>

Verzonden: donderdag, november 21, 2024 6:37 PM

Aan: Jisse Otter <[redacted]@drenthe.nl>; [redacted] <[redacted]@drenthe.nl>; Jordan Jumelet <[redacted]@drenthe.nl>; [redacted] <[redacted]@drenthe.nl>; Yvonne Turenhout <[redacted]@drenthe.nl>; [redacted] <[redacted]@drenthe.nl>; [redacted] <[redacted]@drenthe.nl>

Onderwerp: Input t.b.v. Lelietelers intentieverklaring en GS stuk

Hallo Jisse e.a.

Vooropgesteld: heel mooi dat we dit samen kunnen doen (lelietelers, provincie en kennisinstituut HLB) !!!!!!!

N.a.v. de stukken die ik ook op mijn Poho kreeg heb ik nog wel een aantal opmerkingen c.q. suggesties, hierbij mail ik die alvast t.b.v. gesprek morgen.

NB Ik wil het zeker niet vertragen, maar een slag maken over beide stukken lijkt me wel nodig.

T.a.v. de intentieverklaring:

- Wie ondertekenen? Alle 19 lelietelers individueel? Of iemand/organisatie namens de lelietelers?
- Wat als er tussentijds meer telers in Drenthe bijkomen? Doen die dan ook mee, valt hier iets van te zeggen/over op te nemen? Hoe gaan we daar mee om?
- "Telers zetten zich in om de doelstelling te behalen" > valt hier iets stevigere van te maken? Bv voorwaarden verbinden aan subsidie dat je niet boven de zoveel % van het huidige middelengebruik mag uitkomen, anders terugbetalen? Tenzij het ze allemaal niet lukt (zo'n clause zou ze kunnen helpen om het risico aan te durven gaan, dus als het bij allemaal onmogelijk blijkt dat ze dan niet hoeven terug te betalen of zoiets).
- "Geen provinciale regels bovenop landelijke en Europese wetgeving" > dat is uitgangspunt in ons coalitieakkoord. Maar als ik bv voor onze wettelijke zorgplicht tav drinkwater toch extra regels nodig blijik te hebben wil ik mogelijk wel extra regels stellen. Richting de staten kan ik dat dan onderbouwen en uitleggen dat het geen "kop" erop is. Maar richting de lelietelers wil ik deze ruimte ook open houden. Kan deze zin eruit of evt anders geformuleerd worden?
- Ik mis de afspraak over de periode tot 2028: het ontzien van de meest kwetsbare plekken. Voor wat betreft water zijn dat de grondwaterbeschermingsgebieden (nu amper gebruikt maar dat moet ook zo blijven en dus graag helemaal niet meer in grondwaterbeschermingsgebieden, en daarnaast ook uit de buurt van oppervlaktewater gebruikt voor drinkwater (Drentsche Aa) en mbt de KRW 'kwetsbaar' oppervlaktewater.

T.a.v. GS stuk:

- Inleiding > onder a staat het doel maar dat is niet goed verwoord. Het gaat niet om het aantonen dat de teelt geen zwaardere belasting heeft (want dat heeft ie -nu- wel), maar om een lagere belasting daadwerkelijk te realiseren, overeenkomstig met teelt van voedselgewassen.
- Ook opnemen, net als toevoeging in de intentieverklaring: ontzie-plekken in de periode totdat het lage niveau is bereikt.
- > onder c staat dat de lelietelers voor NL van groot economisch belang is en in onze regio veel werkgelegenheid biedt. Hoe groot is dit belang c.q. hoe groot is de werkgelegenheid?
- > onder d staat dat er een klankbordgroep komt. Klankbord voor wie en wat is het doel daarvan?
- Argumenten zijn niet uitgewerkt. ("Programma staat symbool" > volgens mij niet alleen symbool maar juist ook concrete resultaten). 2.1 bevat 3 spelfouten.
- Bijlage 2 concept projectplan zat nog niet bij de stukken die ik heb gezien.
- Risico's 'niet van toepassing': dit lijkt me niet correct? Misschien deze benoemen: Wat als niet iedereen meetekent? Wat als men gaandeweg afhaakt of nieuwe telers erbij komen die niet getekend hebben/gaan meedoen? Wat als de onrust van bewoners en anderen overslaat naar de volgende teelt (ik zeg maar wat: tulpen?), wat doen we dan?, ...nog meer risico's ?
-

Met vriendelijke groet,

Willemien Meeuwissen

Gedeputeerde Staten
Gedeputeerde

Provincie Drenthe

+31 592 365555

Westerbrink 1 | Postbus 122, 9400 AC Assen

+31 592 365555 | post@drenthe.nl

www.provincie.drenthe.nl

Dit bericht en de bijgevoegde bestanden zijn vertrouwelijk en alleen bestemd voor de geadresseerde(n).
Indien u dit bericht niet in goede staat ontvangt, waarschuw dan de afzender.

Van: [REDACTED]
Aan: [Jisse Otter](#)
Cc: [REDACTED]; [Rianne Vos](#)
Onderwerp: Voorstel beantwoording 19 vragen intentieverklaring lelietelers richting PS 15 januari
Datum: donderdag 19 december 2024 16:02:20
Bijlagen: [Cie150125 Intentieverklaring Drentse lelieteelt COMPL+onderbouwing LP ea.pdf](#)

Dag Jisse,

Op 15 januari is in PS de intentieverklaring Lelietelers geagendeerd. Er zijn maar liefst 19 vragen gesteld. Zie de bijlage. Vanuit de griffie kwam het collegiale advies om een groot deel schriftelijk te beantwoorden, aangezien het om veel feitelijke vragen gaat. Dit komt de discussie in de Staten ten goede, en voorkomt ook dat het de vorm van een mondeling tentamen krijgt. Volgens mij valt een deel al ahv het collegevoorstel te beantwoorden.

Zullen wij in de week van 6 januari direct een voorzet maken voor de beantwoording van ca 2/3e van de vragen, en dat we deze - uiteraard afgestemd - uiterlijk vrijdag 10 januari naar de Staten verzenden?

Groet,

[REDACTED]

Agendapunt voor de vergadering van Gedeputeerde Staten van Dlesrenthe

GS-stuk

Algemene gegevens		Themamanager
Opsteller	[redacted], tst. [redacted]	Rianne Vos
Thema	Landbouw & Landgebruik	
Datum	5 november 2024	Paraaf en advies Akkoordstuk
Uiterste behandeldatum in GS: 26 november 2024 Toelichting: Dit ivm tekenen intentieverklaring op 29 november 2024		
Verwijzing naar programma begroting		Akkoord portefeuillehouder
2: Landelijk gebied		Jisse Otter
Intern voorbereid met		Akkoord provinciesecretaris
1. [redacted] – Communicatie 2. [redacted] – WBM 3. [redacted] - FPC 4. [redacted] – I&S 5. [redacted] - BPJ		Wim Brenkman
Archivering		Communicatie
Soort overeenkomst:	Intentieverklaring	Openbaar: Ja, na 29 november ivm persmoment
Datum:	Registratienummer:	Persbericht: Ja op 29 november
	nr.	Bekendmaking: Niet van toepassing
	nr.	

Onderwerp

Ondertekenen van de intentieverklaring, het initiatief "De Drentse lelie" van de Drentse lelietelers.

Advies

1. In te stemmen met de intentieverklaring "de Drentse lelie", een project van alle Drentse lelietelers.
2. Een totaalbedrag van € 750.000,-- te reserveren vanuit het budget van SPUK Innovatieve Landbouw NN voor het project "de Drentse lelie" het project van alle Drentse lelietelers.
3. Gedeputeerde Otter aan te wijzen om de intentieverklaring namens GS te ondertekenen op 29 november 2024.

Beslissing GS

Inleiding

a. Algemeen

In Drenthe is de bollenteelt een veelbesproken onderwerp. Er is vooral veel te doen over het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Ondanks de stappen die de afgelopen jaren al zijn gezet in de sector op het gebied van verduurzaming neemt de druk om verder te verduurzamen in de sector toe, zowel vanuit de inwoners als de overheid.

Drentse lelietelers zijn zich bewust van de zorgen die er leven bij de omgeving/inwoners en willen zich gezamenlijk inzetten om de benodigde verduurzamingsstappen te nemen. Alle Drentse lelietelers hebben de handen in een geslagen om samen met de provincie Drenthe een initiatief op te zetten. Medio mei 2024 is een motie aangenomen in de Tweede Kamer om tot een reductie te komen van 50% van gewasbeschermingsmiddelen in de lelieteelt in 2030. De Koninklijke Algemeene Vereniging voor Bloembollen (KAVB) heeft een doelstelling gezet om in 2030 gelijk te zijn aan voedingsgewassen als het gaat om het gebruik van chemische gewasbeschermingsmiddelen. De Drentse lelietelers willen daar nog een stap verder in gaan door dit doel te realiseren eind teeltjaar 2027. Met het initiatief 'De Drentse lelie' willen alle lelietelers stappen zetten in de verduurzaming van de teelt. Doel is:

De impact van Drentse lelieteelt op het milieu en de omgeving verlagen naar een vergelijkbaar niveau als gangbare akkerbouwgewassen aan het eind van 2027.

De telers willen dit gaan doen door bijvoorbeeld het gebruik van minder belastende producten, weerbaarder uitgangsmateriaal en sturen met sensoren. Het effect van deze aanpassingen zal worden weer gegeven in scores in de biodiversiteitsmonitor(KPI). Tevens zullen er kennissessies voor telers worden georganiseerd om van elkaar te leren. Hilbrands Laboratorium (HLB) uit Wijster gaat het project 'De Drentse lelie' samen met de telers in uitvoering brengen en een projectplan opstellen voor de verdere uitwerking. HLB neemt ook de monitoring van de resultaten voor haar rekening.

De teeltstrategie zal worden afgestemd op de nabije omgeving. Dat wil zeggen dat de telers starten met de nieuwe werkwijze op percelen die in de nabijheid van of in dorpskernen liggen. [Inwoners worden betrokken bij de resultaten en op de hoogte gehouden van de voortgang](#) De percelen zullen zichtbaar worden gemarkeerd met borden, waarop ook uitleg staat over de werkwijze.

b. Europese aspecten Niet van toepassing

c. Economie/werkgelegenheid

De lelieteelt is voor Nederland economisch van groot belang en biedt in onze regio veel werkgelegenheid. De laatste jaren nemen de zorgen van maatschappelijke organisaties en omwonenden toe over het effect van chemische gewasbeschermingsmiddelen op de

volksgezondheid, natuur en milieu.

Voor de sector is het van groot belang om hierop in te spelen en zo haar positie te behouden.

d. Participatie

Het project 'De Drentse lelie' is primair een samenwerking van alle Drentse lelietelers en de uitvoerende partij HLB (Hilbrands laboratorium te Wijster).

Tevens zullen de 19 lelietelers een in kind bijdrage inleggen van 250.000 euro hiermee verbinden ze zich voor de gehele looptijd van "de Drentse lelie", de intentie komt vanuit de sector zelf en daardoor is de betrokkenheid groot en zal naar verwachting de uitval van telers minimaal zijn.

HLB heeft de intentie om maatschappelijke partners te betrekken bij de uitwerking van het projectplan. Het idee is dat deze maatschappelijke partners in het project een adviserende rol krijgen in een adviesorgaan/ klankbordgroep die een aantal keren per jaar bijeen komt.

Momenteel vinden gesprekken plaats met een aantal maatschappelijke partners waaronder Natuur en Milieufederatie, gemeenten en waterschappen over deelname aan dit adviesorgaan/klankbordgroep. De provincie krijgt binnen het project ook een rol in dit adviesorgaan/klankbordgroep.

Advies

1. In te stemmen met de intentieverklaring "de Drentse lelie", een project van alle Drentse lelietelers.
2. Een totaalbedrag van € 750.000,-- te reserveren vanuit het budget van SPUK Innovatieve Landbouw NN voor het project "de Drentse lelie" het project van alle Drentse lelietelers.
3. Gedeputeerde Otter aan te wijzen om de intentieverklaring namens GS te ondertekenen op 29 november 2024

Beleidsopgave uit de begroting

2: Landelijk gebied

2.01 Landbouw

2.02 Water

2.03 Natuur

Argumenten

1.1 *Het project staat symbool voor de (noodzakelijke) verduurzaming in de liliesector.*

De sector wil met dit initiatief gezamenlijk stappen gaan zetten in het terugbrengen van de milieubelasting in de lelieteelt. De lelietelers die deelnemen aan het project hebben begeleiding nodig om de hoofddoelstelling te behalen. Een lelieteler kan dit niet alleen en zal, zeker in de beginfase van het project, intensief ondersteund en gestimuleerd moeten worden.

Communicatie is een belangrijk item binnen het project. Met de juiste communicatie valt of staat het succes van het project. De landelijke sector, bestuurders en inwoners van Drenthe zijn op de hoogte van de voortgang en de resultaten, de duurzame Drentse lelieteelt is letterlijk en figuurlijk zichtbaar voor iedereen. Er is voor de leliesector gekozen, omdat deze teelt het grootste areaal heeft in Drenthe. De ervaringen die hier opgedaan worden kunnen ook in andere teelten een rol gaan spelen. De kennisdeling en opgedane ervaringen binnen dit project zal in elk geval zorgen dat andere bollentelers hier ook van kunnen profiteren.

Het initiatief wordt begeleid door het kennisinstituut HLB. HLB beschikt over de benodigde expertise op het gebied van de bloembollenteelt, beschikt over onderzoeksfaciliteiten een breed netwerk en heeft ruime ervaring in onderzoek, begeleiding en communicatie binnen en buiten de sector. Niet onbelangrijk is dat HLB een onafhankelijke instelling is die zich richt op onderzoeken en feiten.

1.2 Op deze manier wordt commitment verbreed met het programma doelsturing in de landbouw

In Drenthe is reeds gestart met het programma Duurzaam Boeren Drenthe binnen de melkveesector. Tevens loopt er een pilot voor de akkerbouwsector met betrekking tot doelsturing. Door te sturen op een set van Kritische Prestatie Indicatoren (KPI's) heeft de agrariër zelf keuzemogelijkheden om bepaalde doelstellingen met betrekking tot duurzaamheid te behalen.

Door in het project 'De Drentse Lelie' ook te gaan werken met een vergelijkbare KPI-systematiek sluit dit goed aan bij de andere sectoren en draagt dit bij aan de ontwikkeling van een robuust beoordelingssysteem.

De BiodiversiteitsMonitor Akkerbouw (BMA) biedt passende handvatten om dit uit te kunnen werken en is daarom leidend in de uitvoering van het project en in de controle op de resultaten.

2.1 Binnen deze specifieke uitkering is budget beschikbaar wat ingezet kan worden om emissies naar water en lucht te verminderen.

De uitwerking van de subsidiebeschikking volgt na de positieve besluitvorming in uw college over het beschikbaar stellen van het bedrag. De subsidiebeschikking zal samen met het thema I&S worden opgesteld, hierin nemen we de voorwaarden op wat we als resultaat van het project willen zien. Er zal hierna een nieuw GSstuk volgen waarin het projectplan en hiermee ook de financiering verder wordt toegelicht.

3.1 Met het ondertekenen van deze intentieverklaring onderschrijft de provincie het belang van de verduurzaming in de lelieteelt.

Een belangrijke stap om de landbouw perspectief in Drenthe te behouden.

Tijdsplanning

Looptijd 4,5 jaar

start 1 januari 2025 t/m juni 2029 (4 teeltseizoenen met uitloop voor dataverwerking)

Financiën

Het betreft een reservering van het totaalbedrag van € 750.000,-- ten laste van het budget SPUK Innovatieve Landbouw NN (3730314 / 450008) voor het begrotingsjaar 2025. Bij het opstellen van de beschikking vindt ook een staatssteuntoets plaats.

Bijlagen

1. Intentieverklaring
2. Concept projectplan

Risico's

Er loopt een rechtszaak bij de RvS over een mogelijke Natura 2000-vergunningplicht voor lelieteelt en/of het bijbehorende gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Deze uitspraak kan effect hebben op de praktische uitvoering van het project. Echter, wat de uitkomst ook is, de verduurzaming van de teelt zal nodig blijven.

Kanttekeningen vanuit de organisatie

Niet van toepassing

Intentieverklaring 'Drentse lelie'

In dit document wordt beschreven wat de intenties zijn van de deelnemende partijen voor een toekomstbestendige lelieteelt in Drenthe. De deelnemende partijen aan deze intentieverklaring zijn de lelietelers in de provincie Drenthe, het Hilbrands Laboratorium (HLB) en de provincie Drenthe. Er zal een breed projectplan worden opgesteld waarin de overkoepelende doelstelling als volgt is geformuleerd:

De impact van Drentse lelieteelt op het milieu en de omgeving aan het eind van 2027 te verlagen tot een vergelijkbaar niveau als gangbare akkerbouwgewassen.

Dit initiatief is opgezet door alle Drentse lelietelers, dat is een unicum. De afgelopen jaren heeft de sector stappen gezet op het gebied van duurzaamheid. De Drentse lelietelers zijn zich bewust van het feit dat bestaansrecht alleen gegarandeerd is wanneer zij nog meer stappen gaan nemen. Met dit nieuwe initiatief lopen de Drentse lelietelers voorop in de ontwikkeling van omgevingsbewuste lelieteelt. De provincie Drenthe ondersteunt dit streven naar verduurzaming en neemt plaats in de nader te vormen klankbordgroep.

Onder deskundige begeleiding door het HLB zal elke Drentse lelieteler in 2025 starten met verdere verduurzaming van de lelieteelt. De bevindingen vanuit een eerder programma 'Duurzame Bollenteelt Drenthe' zullen hierin worden meegenomen. Het doel is dat eind 2027 het hele areaal lelieteelt een vergelijkbare impact op het milieu en de omgeving heeft die vergelijkbaar is met akkerbouwgewassen.

Voor de telers gaat deze verandering in werkwijze veel gevolgen hebben voor de hoeveelheid arbeid en investeringen. Deze veranderingen zijn zeker niet zonder risico. Verschillende externe factoren spelen een grote rol in het nemen van keuzes om aan deze ambitie te kunnen voldoen. De uitdagingen die er zijn zullen per bedrijf verschillen en zullen zeer divers zijn. Daarom is het van belang dat de partijen die bijdragen aan deze intentie de verantwoordelijkheid hiervoor nemen.

Intenties binnen de verklaring:

- ✓ De lelietelers in Drenthe zijn aangesloten en zetten zich in om de impact van Drentse lelieteelt op het milieu en de omgeving aan het eind van 2027 te verlagen naar een vergelijkbaar niveau als gangbare akkerbouwgewassen. Hiervoor wordt een breed projectplan opgesteld.
- ✓ De lelietelers leveren een inkind bijdrage (uren, inspanning, dataverzameling, uitvoeren van proeven)
- ✓ De lelietelers markeren hun percelen zichtbaar voor een breed publiek
- ✓ De lelietelers stemmen hun teeltstrategie af op de nabije omgeving
- ✓ De provincie Drenthe draagt bij aan de financiering van het project tot medio 2029
- ✓ De provincie heeft als uitgangspunt voor de landbouw: geen provinciale regels bovenop Nationale en Europese wetgeving (*coalitieakkoord 2023-2027*)
- ✓ De resultaten worden weergegeven in het KPI-dashboard
- ✓ Kennisdeling met betrokkenheid van telers, gemeenten, provincie en inwoners
- ✓ Communicatie en inzet vindt plaats vanuit inhoudelijke betrokkenheid en expertise
- ✓ Inwoners worden betrokken bij de resultaten en op de hoogte gehouden van de voortgang

Het beoogde project duurt 4,5 jaar (tot medio 2029) en bestaat uit 3 werkpakketten, namelijk:

1. KPI's en monitoring   2. Begeleiding praktijkbedrijven   3. Communicatie

Met als doel om de impact van Drentse lelieteelt op het milieu en de omgeving verlagen naar een vergelijkbaar niveau als gangbare akkerbouwgewassen aan het eind van 2027.

Het initiatief van de Drentse lelietelers wordt begeleid door kennisinstituut HLB te Wijster. HLB is een onafhankelijke instelling die zich richt op onderzoeken en feiten.

Intentieverklaring 'Drentse lelie'

Hilbrands Laboratorium |

Provincie Drenthe

| Alle lelietelers in Drenthe
(ondertekenen allen individueel)

Van: [Rianne Vos](#)
Aan: [redacted]
Onderwerp: FW: Aangepaste intentieverklaring lelietelers
Datum: maandag 24 februari 2025 15:39:40

Van: Jisse Otter [redacted]@drenthe.nl>

Verzonden: maandag 25 november 2024 08:57

Aan: Yvonne Turenhout <[redacted]@drenthe.nl>; [redacted]@drenthe.nl>

CC: Willemien Meeuwissen [redacted]@drenthe.nl>; Rianne Vos [redacted]@drenthe.nl>; [redacted]@drenthe.nl>; [redacted]@drenthe.nl>; [redacted]@drenthe.nl>; Jordan Jumelet [redacted]@drenthe.nl>; [redacted]@drenthe.nl>

Onderwerp: Re: Aangepaste intentieverklaring lelietelers

Wat mij betreft prima, aanpassen en naar [redacted] versturen [redacted] is er niet, en eigenlijk graag van hun een akkoord

Met vriendelijke groet,

Jisse Otter

Gedeputeerde

+31 592 365555
[redacted]@drenthe.nl

Westerbrink 1 | Postbus 122, 9400 AC Assen
+31 592 365555 | post@drenthe.nl
www.provincie.drenthe.nl

Dit bericht en de bijgevoegde bestanden zijn vertrouwelijk en alleen bestemd voor de geadresseerde(n).
Indien u dit bericht niet in goede staat ontvangt, waarschuw dan de afzender.

Van: Yvonne Turenhout <[redacted]@drenthe.nl>

Verzonden: Monday, November 25, 2024 8:18:20 AM

Aan: [redacted]@drenthe.nl>

CC: Jisse Otter [redacted]@drenthe.nl>; Willemien Meeuwissen <[redacted]@drenthe.nl>; Rianne Vos [redacted]@drenthe.nl>; [redacted]@drenthe.nl>; [redacted]@drenthe.nl>; [redacted]@drenthe.nl>; Jordan Jumelet [redacted]@drenthe.nl>; [redacted]@drenthe.nl>; [redacted]@drenthe.nl>

Onderwerp: Re: Aangepaste intentieverklaring lelietelers

Dag [redacted],

Dank voor de nieuwe versie. Nog een laatste opmerking/toevoeging.

Bij Duurzame Bollenteelt Drenthe is bewust gekozen voor expliciete communicatie over het programma vanwege de grote maatschappelijke onrust als gevolg van de lelieteelt. Kunnen wij dezelfde tekst toevoegen als daar wordt gebruikt : “Inwoners worden betrokken bij de resultaten en op de hoogte gehouden van de voortgang”.

Hiermee laten wij en de telers zien dat wij de zorgen van inwoners serieus nemen en hen meenemen in het proces.

Verder akkoord.

Groet Yvonne

Op 22 nov 2024 om 16:08 heeft [REDACTED] [REDACTED]@drenthe.nl> het volgende geschreven:

Goedenmiddag,

Hierbij een nieuwe versie van de intentieverklaring nav ons overleg van zojuist.
Hopelijk kan iedereen zich hier in vinden.

mvg [REDACTED]

<20241122 Intentieverklaring.docx>

Van: [Rianne Vos](#)
Aan: [redacted]
Onderwerp: FW: Beantwoording commissievraag lelieteelt 4/12
Datum: maandag 24 februari 2025 16:06:17
Bijlagen: [image001.png](#)
[image002.png](#)
[image003.png](#)
[image004.png](#)
[image005.png](#)
[image006.png](#)

Van: [redacted]@drenthe.nl>
Verzonden: dinsdag 3 december 2024 18:42
Aan: [redacted]@drenthe.nl>; [redacted]@drenthe.nl>
CC: [redacted]@drenthe.nl>; [redacted]@drenthe.nl>; Rianne Vos
[redacted]@drenthe.nl>
Onderwerp: RE: Beantwoording commissievraag lelieteelt 4/12

Hoi [redacted], prima voorzet. Complimenten voor zo'n korte periode op dit onderwerp.

Paar aanvullingen/wijzingen aangebracht.

Met vriendelijke groet,

[redacted]
team Landelijk Gebied

provincie Drenthe

+31 592 36 [redacted]
werkdagen: maandag t/m vrijdag

Westerbrink 1 | Postbus 122, 9400 AC Assen
[+31 592 365555](tel:+31592365555) | post@drenthe.nl
www.provincie.drenthe.nl

Volg ons op

Dit bericht en de bijgevoegde bestanden zijn vertrouwelijk en alleen bestemd voor de geadresseerde(n).
Indien u dit bericht niet in goede staat ontvangt, waarschuw dan de afzender.

Van: [redacted]@drenthe.nl>
Verzonden: dinsdag 3 december 2024 17:12
Aan: [redacted]@drenthe.nl>; [redacted]@drenthe.nl>
CC: [redacted]@drenthe.nl>
Onderwerp: Beantwoording commissievraag lelieteelt 4/12
Urgentie: Hoog

Dag allen,

PvdD heeft voor morgenvroeg in de commissie bijgaande vraag gesteld over de Drentse lelieteelt.
Kunnen jullie zsm kijken naar de beantwoording die ik in het rood heb opgesteld voor Jisse? Dan kan het naar hem.

Snap dat ze willen dat wij aan een andere knop (regels) draaien, maar als die bereidheid of haalbaarheid er (nog) niet is, dan moeten we een andere nemen (subsidies). Geen stok, maar een wortel – denk ik dan.

Groet,

Aanleiding

Naar aanleiding van Intentieverklaring duurzame bollenteelt.

Op vrijdag 29 november jl. werd de intentieverklaring tussen 19 bollentelers gepresenteerd. Men wil het gebruik van landbouwgif terugdringen naar de hoeveelheid die ook op voedselgewassen zoals aardappels worden gebruikt. Op zich mooi dat men zich bewust wordt van de gevaren hiervan. Ook is bekend dat er goed verdiend wordt aan het telen van lelies en bollen.

Vraag:

Waarom moeten de inwoners van Drenthe (en Nederland) meebetalen aan de experimenten van de lelie- en bollensector terwijl de Drentse overheid er voor moet zorgen dat inwoners en natuur juist beschermd moeten worden en de Provincie ook kan volstaan met duidelijke regels te stellen omtrent het gifgebruik?.

Beantwoording:

- Lelieteelten en het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen zijn wettelijk toegestaan en in lijn met de regelgeving
- Lelietelers zijn zich bewust van de zorgen die leven bij de omgeving en willen samen stappen zetten tot versnelde verduurzaming van hun teelt.
- Als provincie moedigen we dit graag aan. De lelietelers nemen zelf het voortouw met HLB. Ze leven zelf ook een bijdrage 'in kind'.
- Het stimuleren van in dit geval bovenwettelijke inspanningen is een van de instrumenten die ons al provincie ter beschikking staan.
- Vanuit de zogeheten SPUK Innovatieve Landbouw NN hebben we budgetten om de landbouw te vernieuwen. De verduurzaming van de lelieteelt is hier een voorbeeld van.
- Het is niet ongebruikelijk dat de overheid het bedrijfsleven helpt met verduurzaming en innovatie. Hier zijn vele voorbeelden van. Binnen de landbouw- en natuurportefeuilles, maar ook elders in provincie en bij de Rijksoverheid of EU.
- We gaan sturen en monitoren op de resultaten, denk aan KPI's. De ervaringen die we opdoen kunnen ook in andere teelten een rol gaan spelen.

Van: [Rianne Vos](#)
Aan: [redacted]
Onderwerp: FW: Bollen intentie
Datum: maandag 24 februari 2025 15:36:31
Bijlagen: [image001.png](#)
[image002.png](#)
[image003.png](#)
[image004.png](#)
[image005.png](#)
[image006.png](#)

Van: Jisse Otter <[redacted]@drenthe.nl>
Verzonden: donderdag 21 november 2024 11:57
Aan: [redacted]@drenthe.nl; Rianne Vos [redacted]@drenthe.nl
CC: [redacted]@drenthe.nl; [redacted]@drenthe.nl
Onderwerp: Re: Bollen intentie

Top

Met vriendelijke groet,

Jisse Otter

Gedeputeerde

+31 592 365555	Westerbrink 1 Postbus 122, 9400 AC Assen
[redacted]@drenthe.nl	+31 592 365555 post@drenthe.nl
	www.provincie.drenthe.nl

Dit bericht en de bijgevoegde bestanden zijn vertrouwelijk en alleen bestemd voor de geadresseerde(n).
Indien u dit bericht niet in goede staat ontvangt, waarschuw dan de afzender.

Van: [redacted]@drenthe.nl
Verzonden: Thursday, November 21, 2024 9:27:43 AM
Aan: Jisse Otter [redacted]@drenthe.nl; Rianne Vos [redacted]@drenthe.nl
CC: [redacted]@drenthe.nl; [redacted]@drenthe.nl
Onderwerp: RE: Bollen intentie

Beste Jisse,

Ik heb dit ook aan [redacted] en [redacted] doorgegeven.
We hebben hier inmiddels al een aantal zinnen in de GS nota over opgenomen en kijken nog naar een goede formulering voor de intentieverklaring.

Met vriendelijke groet,

[redacted]
team Landelijk Gebied

provincie **Drenthe**

+31 592 36 [redacted] | Westerbrink 1 | Postbus 122, 9400 AC Assen
werkdagen: maandag t/m vrijdag | [+31 592 365555](tel:+31592365555) | post@drenthe.nl
www.provincie.drenthe.nl

Volg ons op [f](#) [x](#) [@](#) [v](#) [in](#)

Dit bericht en de bijgevoegde bestanden zijn vertrouwelijk en alleen bestemd voor de geadresseerde(n).
Indien u dit bericht niet in goede staat ontvangt, waarschuw dan de afzender.

Van: Jisse Otter [redacted]@drenthe.nl
Verzonden: woensdag 20 november 2024 11:56
Aan: [redacted]@drenthe.nl; Rianne Vos [redacted]@drenthe.nl
Onderwerp: Bollen intentie

Vrijdagmiddag hebben we het nog over de intentieverklaring

Punt zal zijn borging en vrijblijvendheid

Ik wil het probleem wat verschuiven naar uitwerking. Hebben we nu in de intentieverklaring een voldoende haakje om vrijblijvendheid/borging te garanderen.

Met vriendelijke groet,

Jisse Otter

Gedeputeerde

+31 592 365555
[redacted]@drenthe.nl

Westerbrink 1 | Postbus 122, 9400 AC Assen
+31 592 365555 | post@drenthe.nl
www.provincie.drenthe.nl

Dit bericht en de bijgevoegde bestanden zijn vertrouwelijk en alleen bestemd voor de geadresseerde(n).
Indien u dit bericht niet in goede staat ontvangt, waarschuw dan de afzender.

Van: [Rianne Vos](#)
Aan: [redacted]
Onderwerp: FW: GS nota Intentieverklaring 'Drentse lelie'
Datum: maandag 24 februari 2025 15:33:21
Prioriteit: Hoog

Van: [redacted]@drenthe.nl>
Verzonden: dinsdag 19 november 2024 14:19
Aan: [redacted]@drenthe.nl>; [redacted]@drenthe.nl>
CC: Rianne Vos [redacted]@drenthe.nl>; [redacted]@drenthe.nl>; [redacted]@drenthe.nl>; [redacted]@drenthe.nl>
Onderwerp: GS nota Intentieverklaring 'Drentse lelie'
Urgentie: Hoog

[redacted] en [redacted]

Ik kan jullie en Rianne niet telefonisch bereiken; daarom dit bericht.

Gisteren is de poho nota van jullie besproken in poho Meeuwissen. Daar werd nog een aantal inhoudelijke vragen gesteld die nog niet direct beantwoord konden worden. Vandaag hebben [redacted] en [redacted] de GS nota en de Intentieverklaring kunnen lezen (waarvoor dank aan [redacted]).

Ons dringende advies om dit nog niet naar GS te brengen. Er wordt immers nog gewerkt aan een landbouwkoers, er loopt nog een zaak bij de RvS en inhoudelijk moeten we eea nog goed met elkaar afstemmen (oa Geen provinciale regels bovenop landelijke en Europese wetgeving) om het voorstel beter/integraler te maken.

Laten we de tijd nemen om goed met elkaar af te stemmen. Of is er sprake van spoed?

Inhoudelijk zullen we de opmerkingen nog verzamelen en toevoegen aan de documenten of op andere wijze met jullie delen.

Groet, [redacted]

Van: [Rianne Vos](#)
Aan: [redacted]
Onderwerp: FW: GS-memo over lelieteelt en gewasbeschermingsmiddelen nabij Natura 2000-gebieden
Datum: maandag 24 februari 2025 15:43:55
Bijlagen: [image001.png](#)
[image002.png](#)
[image003.png](#)
[image004.png](#)
[image005.png](#)
[image006.png](#)
[memo GS lelieteelt bij N2000 - nov 2024.docx](#)
[memo GS lelieteelt bij N2000 - nov 2024.pdf](#)

Van: Marjolein Middel <[redacted]@drenthe.nl>
Verzonden: woensdag 27 november 2024 14:57
Aan: Jordan Jumelet <[redacted]@drenthe.nl>; Rianne Vos <[redacted]@drenthe.nl>; Edward Sie <[redacted]@drenthe.nl>
Onderwerp: FW: GS-memo over lelieteelt en gewasbeschermingsmiddelen nabij Natura 2000-gebieden

Collega's,

[redacted] heeft, als afgesproken in poho afgelopen maandag, een memo opgesteld om GS te informeren over de aanstaande gerechtelijke uitspraken. Dit memo is in samenwerking met [redacted] en [redacted] opgesteld.

Het is inmiddels ingestuurd naar de postbusGS, maar ik stel voor dat we hier morgen tijdens ons DMO nog even bij stilstaan?

Gr. Marjolein

Van: [redacted]@drenthe.nl>
Verzonden: woensdag 27 november 2024 13:50
Aan: [redacted] <[redacted]@drenthe.nl>
CC: Marjolein Middel <[redacted]@drenthe.nl>; [redacted]@drenthe.nl>
Onderwerp: GS-memo over lelieteelt en gewasbeschermingsmiddelen nabij Natura 2000-gebieden

Geachte collega,

Bij deze het GS-memo (in Word en als pdf) over lelieteelt en gewasbeschermingsmiddelen nabij Natura 2000-gebieden. Deze was al aangekondigd door themamanager Marjolein Middel.

Met vriendelijke groet,

[redacted]
Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving

provincie Drenthe

+31 592 36 [redacted]

Westerbrink 1 | Postbus 122, 9400 AC Assen
[+31 592 365555](tel:+31592365555) | post@drenthe.nl
www.provincie.drenthe.nl

Volg ons op

Dit bericht en de bijgevoegde bestanden zijn vertrouwelijk en alleen bestemd voor de geadresseerde(n).
Indien u dit bericht niet in goede staat ontvangt, waarschuw dan de afzender.

Van: [Rianne Vos](#)
Aan: [redacted]
Onderwerp: FW: intentieverklaring De Drents Lelie
Datum: maandag 24 februari 2025 15:30:05
Bijlagen: [image001.png](#)

Van: [redacted]@drenthe.nl>
Verzonden: maandag 18 november 2024 08:57
Aan: [redacted]@drenthe.nl>
CC: [redacted]@drenthe.nl>; Rianne Vos [redacted]@drenthe.nl>
Onderwerp: Re: intentieverklaring De Drents Lelie

hoi [redacted]

ik heb op 12/11 alle stukken met hem gedeeld,
en de voorbereidende bijeenkomsten was hij zelf aanwezig.

Maar het klopt dat hij op deze stukken niet heeft gereageerd.

Zal wel even bij hem langslopen.

Het gaat in dit geval alleen om de intentie verklaring, de invulling/inhoudelijk kan her zeker nog wat
aanpassingen worden gedaan

En Wat betreft de "werkwijze" ben ik idd nog een beetje zoekende , Hoe dat allemaal netjes te doen in
het huis, hopelijk kun je het me vergeven

gr [redacted]

Van: [redacted] [redacted]@drenthe.nl>
Verzonden: maandag 18 november 2024 08:46
Aan: [redacted]@drenthe.nl>
CC: [redacted]@drenthe.nl>; Rianne Vos <[redacted]@drenthe.nl>
Onderwerp: intentieverklaring De Drents Lelie

Dag [redacted]

Vandaag staat jouw punt op het poho inzake lelieteelt.

Wellicht was er sprake van spoed maar [redacted] heeft hierover nog geen afstemming met jou gehad. Het
lijkt mij goed om dat alsnog te doen. Zoek jij hem nog even op vandaag?

Het is een zeer actueel thema zoals je weet dat meerdere thema's 'raakt'.

Dank alvast, [redacted]

Memo POHO Landbouw en Landgebruik		
Gedeputeerden	Jisse Otter, Willemien Meeuwissen, Egbert van Dijk, Yvonne Turenhout	
Afschrift	Deelnemers PoHo	
Datum	12 november 2024	
Poho datum	18 november 2024	
Opsteller	[redacted]	Toonstelnummer [redacted]
Afgestemd met	[redacted]	
Onderwerp	Intentieverklaring "De Drentse lelie"	
Doel memo	☒ Ter discussie ☐ Ter informatie	
Bijlage	Intentieverklaring, GSnota, concept projectplan	
Naar GS	ja	

Van: [Rianne Vos](#)
Aan: [redacted]
Onderwerp: FW: Intentieverklaring lelietelers *nieuw*
Datum: maandag 24 februari 2025 15:40:56
Bijlagen: [image001.png](#)
Prioriteit: Hoog

Van: [redacted]@drenthe.nl>
Verzonden: maandag 25 november 2024 14:03
Aan: [redacted]@drenthe.nl>
CC: Rianne Vos <[redacted]@drenthe.nl>; [redacted]@drenthe.nl>
Onderwerp: RE: Intentieverklaring lelietelers *nieuw*
Urgentie: Hoog

Hoi [redacted] wanneer ontvangen wij de Statenbrief?

[redacted]

Van: [redacted]@drenthe.nl>
Verzonden: vrijdag 22 november 2024 16:24
Aan: [redacted]@drenthe.nl>; [redacted]@drenthe.nl>; [redacted]@drenthe.nl>; [redacted]@drenthe.nl>; [redacted]@drenthe.nl>; [redacted]@drenthe.nl>; [redacted]@drenthe.nl>; [redacted]@drenthe.nl>; [redacted]@drenthe.nl>; [redacted]@drenthe.nl>; [redacted]@drenthe.nl>; [redacted]@drenthe.nl>
CC: [redacted]@drenthe.nl>; Rianne Vos [redacted]@drenthe.nl>; Jordan Jumelet [redacted]@drenthe.nl>
Onderwerp: Intentieverklaring lelietelers *nieuw*

Hoi,

nav het bestuurlijk overleg van vanmiddag doe ik jullie graag even een terugkoppeling
Er is een nieuwe versie opgesteld van deze verklaring.

Deze is te vinden onder onderstaande link, hopelijk zijn de meeste aanpassingen van jullie overeind gebleven.

bedankt voor jullie bijdrage in deze.

 [20241122 Intentieverklaring.docx](#)

mvg [redacted]

Van: [redacted] <[redacted]@drenthe.nl>

Verzonden: woensdag 20 november 2024 14:45

Aan: [redacted] <[redacted]@drenthe.nl>; [redacted] <[redacted]@drenthe.nl>; [redacted] <[redacted]@drenthe.nl>; [redacted] <[redacted]@drenthe.nl>; [redacted] <[redacted]@drenthe.nl>; [redacted] <[redacted]@drenthe.nl>; [redacted] <[redacted]@drenthe.nl>; [redacted] <[redacted]@drenthe.nl>; [redacted] <[redacted]@drenthe.nl>

CC: [redacted] <[redacted]@drenthe.nl>; [redacted] <[redacted]@drenthe.nl>; Jordan Jumelet <[redacted]@drenthe.nl>; Rianne Vos <[redacted]@drenthe.nl>

Onderwerp: Info : Intentieverklaring lelietelers

Hoi allen,

Afgelopen week hebben jullie je betrokkenheid uitgesproken bij en input aangeleverd voor de "intentieverklaring" met alle lelietelers en de provincie.

Dit initiatief is vanuit de sector opgezet, en biedt mooie kansen in de verduurzaming van de teelt. Fijn dat daar zoveel mensen zich betrokken bij voelen maar daardoor is het belangrijk om de ruis van de lijn te halen daar waar het kan en jullie te laten weten dat de opmerkingen in het document(en) in sharepoint worden opgepakt. Zie onderstaande link:

 [20241118 Intentieverklaring.docx](#)

 [20241118 GSstuk Agendapunt voor de vergadering van Gedeputeerde Staten van Drenthe.docx](#)

Goed om te weten is dat achter de verklaring een heel inhoudelijk plan van aanpak ligt, deze ontbreekt voor jullie en zal na het tekenen van de intentieverklaring samen met de telers verder in detail worden uitgewerkt en later nogmaals terugkomen (lees: januari). Het gaat op dit moment vooral om het afgeven na de intentie. In het GS stuk wordt voorgesteld om een besluit te nemen om een budget te reserveren (vanuit de SPUK-middelen) het daadwerkelijke te nemen besluit over de toekenning met de eventuele subsidie zal in een apart GS stuk rond januari worden voorgelegd. Momenteel wordt door de telers gewerkt aan het finetunen van het plan van aanpak.

Via deze mail wil ik jullie even meenemen in het proces wat nu volgt:

Naar aanleiding van de vele opmerkingen is er as vrijdag een (extra) overleg gepland tussen de gedeputeerden (Meeuwissen, Turenhout, Otter) over deze intentieverklaring. Hier bespreken we een aangepaste versie waarin de meeste opmerkingen van jullie zijn opgenomen.

Naar aanleiding van dat overleg stuur ik jullie vrijdag een update, met indien van toepassing een nieuwe versie van de verklaring.

Verder hebben we besloten door te gaan met het indienen van het stuk voor GS, dit ivm het tijdsbestek en de start van het teeltseizoen voor de telers. Het GS-stuk zullen wij vandaag al wel aanleveren voor de behandeling in GS volgende week dinsdag, vrijdag zal worden besproken of dit onderwerp op de agenda kan blijven staan of dat nadere aanpassing/afstemming gewenst is waardoor het onderwerp eventueel zal moeten worden doorgeschoven.

Hopelijk jullie hiermee voldoende geïnformeerd, zo niet dan weten jullie ons te vinden

namens [redacted] en [redacted]

Van: [Rianne Vos](#)
Aan: [redacted]
Onderwerp: FW: ter info | intentieverklaring lelie
Datum: maandag 24 februari 2025 15:41:58
Bijlagen: [20241118 GSstuk Agendapunt voor de vergadering van Gedeputeerde Staten van Drenthe.docx](#)
[20241122 Intentieverklaring.docx](#)
[Statenbrief intentieverklaring.docx](#)

Van: [redacted]@drenthe.nl>

Verzonden: maandag 25 november 2024 15:13

Aan: Rianne Vos [redacted]@drenthe.nl>

CC: [redacted]@drenthe.nl>; [redacted]@drenthe.nl>; [redacted]

[redacted]@drenthe.nl>

Onderwerp: ter info | intentieverklaring lelie

hoi,

tijdens het PoHo vroegen jullie na de definitieve bestanden

hierbij voor jullie de mail,

ik heb deze documenten zojuist verstuurd.

gr [redacted]

Memo voor GS	
Opsteller	[REDACTED]
Thema	Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving
Datum	25 november 2024
Themamanager	Marjolein Middel
Portefeuillehouder	Jisse Otter
Afgestemd met	[REDACTED] (Landbouw en Landgebruik) [REDACTED] (Communicatie)
Onderwerp	Stand van zaken rechtszaken over lelieteelt nabij Natura 2000

Advies/vraag

- Kennisnemen van het feit dat er op korte termijn een uitspraak van de Raad van State met mogelijk verstrekkende gevolgen wordt verwacht over lelieteelt in de nabijheid van Natura 2000-gebieden.
- Kennisnemen van onze Drentse benadering tot nu toe en van de stand van zaken van de rechtspraak op dit punt.

Inleiding

Sinds 2018 ontvangt de provincie Drenthe regelmatig handhavingsverzoeken tegen percelen in de nabijheid van Natura 2000-gebieden waarop lelieteelt plaatsvindt. Het belangrijkste bezwaar van omwonenden en van natuurorganisaties, zoals Meten=Weten, is het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen bij deze teelten. Zij stellen zich op het standpunt dat deze gewasbeschermingsmiddelen effecten hebben op Natura 2000-gebieden. Belangrijk probleem voor de provincie is het bestaan van kennislacunes over de effecten van de betreffende middelen (en cocktails van middelen) op de beschermde Natura 2000-waarden.

De komende uitspraak van de Raad van State

De rechtbank Noord-Nederland oordeelde in 2021 in een Drentse zaak dat lelieteelt een 'project' in de zin van de Habitatrictlijn is. Daarmee is lelieteelt volgens de rechtbank in beginsel vergunningplichtig, tenzij significante effecten op voorhand zijn uit te sluiten (op basis van een zogenaamde voortoets). Om duidelijkheid te krijgen over het al dan niet bestaan van een vergunningplicht, heeft het vorige Drentse college hoger beroep bij de Raad van State ingesteld. Deze zaak heeft ook de aandacht van de andere provincies en van het Rijk omdat de uitspraak naar alle waarschijnlijkheid een belangrijke precedentwerking zal hebben, niet alleen voor Drenthe, maar ook landelijk.

De uitspraak van de Raad van State heeft mogelijk ook gevolgen voor andere teelten. Het is namelijk de vraag waarin lelieteelt verschilt van andere teelten waarbij gewasbeschermingsmiddelen worden gebruikt, zoals de aardappelteelt en de bietenteelt. In het uiterste geval zal het oordeel van de Raad van State kunnen inhouden dat *alle* teelten waarbij gewasbeschermingsmiddelen worden gebruikt binnen een zekere afstand van Natura 2000 natuurvergunningplichtig zijn.

Dit betekent dat er mogelijk nogal wat op ons afkomt. De zitting bij de Raad van State heeft op 24 juni 2024 plaatsgevonden. Uw college is daarover op 1 juli 2024 reeds geïnformeerd.

De Raad van State heeft de uitspraak in deze zaak aangekondigd voor het vierde kwartaal van 2024. Op navraag van team Communicatie bij de voorlichters van de Raad van State is gebleken dat het niet is uitgesloten dat de uitspraak op dinsdag 24 december zal kunnen komen, dus de dag voor kerst. Dit is echter niet zeker. Team Communicatie is op de hoogte dat deze uitspraak eraan komt en is bezig met de voorbereiding van een woordvoeringslijn.

Vooruitlopend op de uitspraak van de Raad van State, zetten we een aantal mogelijke scenario's voor de uitspraak alvast voor u op een rij:

1. *Lelieteel en andere teelten zijn jaarlijks een natuurvergunningplichtig project.*
In dit scenario zijn veel voortoetsen en passende beoordelingen nodig, met hoge administratieve lasten voor boeren en overheden. Door kennislacunes over effecten van gewasbeschermingsmiddelen is vergunningverlening complex en vaak onmogelijk. Het mogelijke gevolg zou kunnen zijn dat de intensieve akkerbouw in de nabijheid van Natura 2000 met grote beperkingen te maken krijgt of zelfs zal moeten worden beëindigd.
2. *Alleen de lelieteelt is jaarlijks een natuurvergunningplichtig project en andere teelten niet.*
Voor lelieteelt zijn voortoetsen en passende beoordelingen nodig, met hoge administratieve lasten voor lelietelers en overheden. Door kennislacunes over effecten van gewasbeschermingsmiddelen is vergunningverlening complex en vaak onmogelijk. Het mogelijke gevolg zou kunnen zijn dat de lelieteelt in de nabijheid van Natura 2000 met grote beperkingen te maken krijgt of zelfs zal moeten worden beëindigd.
3. *Lelieteel is onderdeel van het voortgezet agrarisch gebruik (wisselteelt) en is geen afzonderlijk project, zodat lelieteelt en andere teelten zijn toegestaan zolang deze qua effecten binnen de zogenaamde referentiesituatie blijven.*
Voortoetsen en eventueel passende beoordelingen blijven nodig om te bepalen of de effecten van het huidige middelengebruik binnen de referentiesituatie blijft, omdat andere middelen zijn toegelaten en worden gebruikt dan in de referentiejaren (die variëren per gebied van 1994 tot 2004). Weliswaar zijn de toelating en de gebruiksvoorschriften strenger geworden zodat verwacht mag worden dat het middelengebruik wel binnen de referentiesituatie zal blijven. Het is echter niet ondenkbaar dat een nieuw toegelaten middel stoffen bevat met toch net andere effecten op specifieke Natura 2000-waarden. Daarom zal vermoedelijk toch een beoordeling moeten worden uitgevoerd.
4. *Het agrarisch gebruik is geen project en lelieteelt kan worden uitgevoerd zonder nadere beoordeling of vergunningplicht.*
In dit geval hoeft het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen niet door ons te worden

beoordeeld.

Deze opsomming is niet uitputtend. Varianten van deze scenario's zijn mogelijk. Dit GS-memo is informeel bedoeld, om alvast te wijzen op de komende, mogelijk verstrekkende uitspraak. Zodra de uitspraak er is, zal eerst ambtelijk worden geïnventariseerd wat de uitspraak precies betekent, en op welke punten wel speelruimte bestaat en waar geen speelruimte bestaat voor de provincie. Als dan nadere besluitvorming in GS nodig is, zal deze dan aan u worden voorgelegd.

De huidige Drentse aanpak

Sinds 2018 ontvangen we jaarlijks gemiddeld 2 à 3 handhavingsverzoeken vanwege lelieteelt en het bijbehorende gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in de nabijheid van Natura 2000-gebieden. Daarbij is de volgende werkwijze afgesproken:

- Ligt het betrokken perceel binnen 250 meter van een Natura 2000-gebied, dan gaan we ervan uit dat significante effecten niet op voorhand uitgesloten zijn. In dat geval passen we de Landelijke Handhavingsstrategie (LHS) toe en doen we een waarschuwing met verzoek om een ecologische voortoets uit. Het handhavingsverzoek wijzen we af, omdat we de initiatiefnemer de kans moeten geven een voortoets aan te leveren;
- Ligt het betrokken perceel op grotere afstand dan 250m van een Natura 2000-gebied, dan wijzen we het handhavingsverzoek af omdat significante effecten vanwege de grote afstand uitgesloten zijn te achten.

Bij deze werkwijze gaan we ervan uit dat er (net als voor stikstof) een referentiesituatie bestaat indien de betreffende percelen al op Europese referentiedatum (die varieert per N2000-gebied, en ligt ergens in de periode 1994 tot 2004) een agrarische bestemming hadden. In de praktijk zijn de betreffende percelen bijna allemaal langjarig agrarisch bestemd. De voortoets is dan nodig om te bepalen of (de effecten van) het huidige middelengebruik past binnen (de effecten van) het op referentiedatum toegestane middelengebruik. We stellen daarbij vaak dat het waarschijnlijk is dat het huidige middelengebruik binnen de referentiesituatie blijft, omdat zowel de toelating van middelen als de gebruiksvoorschriften (zoals driftreductie) in de loop der jaren strenger zijn geworden en ook bufferstroken zijn ingevoerd. In de praktijk zijn we nooit toegekomen aan het opleggen van een last onder dwangsom, omdat de lelies dan inmiddels (in het najaar) waren geoogst.

Stand van zaken in de rechtspraak

Als gezegd heeft de rechtbank in 2021 in bovengenoemde Drentse zaak geoordeeld dat lelieteelt een project is en dat een beoordeling moet plaatsvinden, hetgeen betekent dat in elk geval een voortoets moet worden opgesteld.

Dit was in de kern ook het oordeel van de rechtbank Noord-Nederland van 22 oktober 2024 in een Friese zaak. Deze Friese zaak heeft recentelijk de nodige publiciteit gehad.

De rechtbank Overijssel oordeelde op 5 juni 2024 dat in het beheerplan 'Vecht- en Beneden Reggegebied' een vrijstelling is opgenomen voor gewasbeschermingsmiddelen, zodat het gebruik ervan vergunningsvrij is. In de Drentse beheerplannen is een dergelijke vrijstelling niet opgenomen.

In het afgelopen jaar heeft de rechtbank Noord-Nederland tevens uitspraak gedaan in een zaak die tegen ons was aangespannen door omwonenden van de Boterveen in Dwingeloo. Daarin kwam de rechtbank niet toe aan een inhoudelijke beoordeling vanwege het zogenaamde relativiteitsvereiste. Dit houdt in dat de omwonenden naar het oordeel van de rechtbank op te grote afstand van Natura 2000 wonen om zich op de normen van de Wet natuurbescherming te kunnen beroepen.

Verder lopen er nog procedures over het zogenaamde landelijke handhavingsverzoek van Meten=Weten, waarbij deze vereniging vraagt om een verbod op het gebruik van een veertiental concreet genoemde stoffen. Dit hebben alle twaalf provincies afgewezen, en enkele rechtbanken hebben al geoordeeld dat beroepen tegen een dergelijke weigering niet-ontvankelijk zijn (omdat het gaat om een weigering een algemeen verbindend voorschrift vast te stellen, en niet om een handhavingsverzoek tegen een overtreding van een wet). De Drentse weigering om dit verbod uit te vaardigen ligt nog in beroep bij de rechtbank Noord-Nederland, maar verwacht mag worden dat ook dit beroep niet-ontvankelijk zal worden verklaard.

Momenteel lopen er nog twee Drentse procedures over lelieteelt bij de rechtbank Noord-Nederland:

- Op 19 november jl. is een zitting geweest over twee percelen op 5 meter van het Dwingelderveld waar in 2022 lelies stonden. In dat geval hadden wij conform werkwijze een waarschuwing met verzoek om voortoets uitgedaan en het handhavingsverzoek van Meten=Weten afgewezen. Nadat de lelies in november 2022 waren geoogst, zijn wij bij het afwijzen van het handhavingsverzoek gebleven en hebben wij afgezien van het verder afdwingen van een voortoets.
- De andere zaak komt op 17 december 2024 op zitting. In dat geval was het handhavingsverzoek afgewezen vanwege de grote afstand van 1,5 kilometer van Natura 2000, waarbij de percelen bovendien ingesloten liggen tussen bomen en bebouwing (waardoor verdere verspreiding onwaarschijnlijk lijkt).

De uitkomsten van deze beide zaken zijn nog af te wachten, en zullen mogelijk worden doorkruist door de te verwachten uitspraak van de Raad van State.

Argumenten

Niet van toepassing.

Risico's

Bij onze huidige werkwijze zijn een aantal vraagtekens te zetten:

- 1.1 Het is maar de vraag of er voor gewasbeschermingsmiddelen wel een referentiesituatie bestaat, omdat er steeds nieuwe middelen worden toegestaan en andere verboden, waardoor de

chemische samenstelling toen en nu niet hetzelfde is. Dat is wezenlijk anders dan bij stikstof het geval is; stikstof is en blijft steeds NH_3 en NO_x .

- 1.2 Ook als er een referentiesituatie bestaat, dient nog steeds beoordeeld te worden of de effecten van het huidige middelengebruik binnen die referentiesituatie blijft. Op dit punt bestaan belangrijke kennislacunes, omdat onbekend is wat de effecten van de gebruikte middelen op de habitattypen en soorten waarvoor N2000-instandhoudingsdoelen gelden.
- 1.3 De gehanteerde afstand van 250 meter tot Natura 2000-gebied heeft geen wetenschappelijke onderbouwing.
- 1.4 In de praktijk geven onderzoeks- en adviesbureaus aan dat de gevraagde voortoets niet te maken is, met name vanwege kennislacunes over de effecten van de gebruikte middelen op N2000-waarden. Op dit punt zal aan kennisontwikkeling moeten worden gedaan. Juridisch ligt dit risico bij de initiatiefnemer en mag hij zijn activiteit niet uitvoeren als hij niet kan aantonen dat significante effecten uitgesloten zijn.

Vervolgstappen (aanpak/uitvoering)

Niet van toepassing

Aan:
de voorzitter en leden van
Provinciale Staten van Drenthe

Assen,
Ons kenmerk
Behandeld door thema Landbouw & Landgebruik
Onderwerp: Intentieverklaring
Status: Ter informatie

Geachte voorzitter/leden,

Hierbij informeren wij u over 'de Drentse lelie' een initiatief van alle lelietelers (19) in Drenthe. De lelietelers zijn zich bewust van de zorgen die er leven bij de omgeving/ inwoners en willen zich gezamenlijk inzetten om de benodigde verduurzamingsstappen te nemen. Alle Drentse lelietelers hebben daarom de handen ineengeslagen en zelf een initiatief opgezet met ondersteuning van Hilbrands Laboratorium(HLB) in Wijster. Er zijn de afgelopen jaren al stappen gezet in het kader van verduurzaming, maar de Drentse lelietelers zijn zich bewust van het feit dat bestaansrecht alleen voor handen is wanneer er nog meer stappen vooruit gezet worden.

Medio mei 2024 is een motie aangenomen in de Tweede Kamer om tot een reductie te komen van 50% van gewasbeschermingsmiddelen in de lelieteelt in 2030. De Koninklijke Algemeene Vereniging voor Bloembollen(KAVB) heeft daarbij een doelstelling gezet om in 2030 gelijk te zijn aan voedingsgewassen als het gaat om het gebruik van chemische gewasbeschermingsmiddelen. De Drentse lelietelers willen daar nog een stap verder in gaan en dit doel realiseren eind teeltjaar 2027. Met het initiatief 'De Drentse lelie' willen alle lelietelers stappen zetten in de verduurzaming van de teelt. Doel is:

De impact van Drentse lelieteelt op het milieu en de omgeving aan het eind van 2027 verlagen naar een vergelijkbaar niveau als gangbare akkerbouwgewassen.

De telers willen deze doelstelling gaan realiseren door onder andere het gebruik van minder belastende producten, weerbaarder uitgangsmateriaal en sturen met sensoren. Het effect van deze aanpassingen zal worden weer gegeven in scores in

de biodiversiteitsmonitor volgens de KPI systematiek die de provincie ook hanteert in het kader van het programma Duurzaam Boeren Drenthe.

De komende maanden gaat Hilbrands Laboratorium (HLB) uit Wijster samen met de telers een projectplan uitwerken voor het initiatief 'De Drentse lelie'. HLB neemt ook de projectbegeleiding en de monitoring van de resultaten voor haar rekening.

Ondersteuning initiatief

Als Gedeputeerde Staten vinden wij het initiatief van de Drentse lilietelers een belangrijke stap vooruit in de verduurzaming van de teelt en de aandacht voor de omgeving. Voor de telers is het bovendien een behoorlijke verandering in werkwijze ten aanzien van arbeid en investeringen en verschillende externe factoren spelen een grote rol in het nemen van keuzes om aan de geformuleerde doelstelling te kunnen voldoen. Wij ondersteunen daarom dit initiatief en ondertekenen op 29 november een intentieverklaring samen met telers en HLB. Ook zijn wij voornemens om een financiële bijdrage beschikbaar te stellen voor de looptijd van het project. Hiervoor reserveren wij een totaalbedrag van 750.000 euro uit het budget SPUK Innovatieve Landbouw.

Programma Duurzame Bollenteelt Drenthe

Het programma Duurzame Bollenteelt Drenthe komt voort uit het Uitvoeringsprogramma Toekomstvisie Gewasbescherming 2030 van het Ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (LVVN) en loopt in 2025 af. De inzichten en leringen vanuit dit programma, worden in het nieuwe initiatief 'De Drentse lelie' tot uitvoering gebracht in de praktijk. De telers zijn door resultaten uit het programma Duurzame Bollenteelt Drenthe overtuigd dat ze hier stappen mee kunnen zetten in de verduurzaming van de lilieteelt.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Drenthe,

, voorzitter

, secretaris